

NENS SENSE IDENTITAT:

ELS NENS ROBATS DEL

ÀLEX CAMPILLO PARRA

FRANQUISME

**SEGON
BATXILLERTAT
B
2025 / 26**

“ Lo curioso es que cuando hablamos de niños robados siempre se nos viene la imagen de Argentina, o Chile en menor medida, sin tener casi conciencia de que esto ha sido una práctica sistemática en España desde hace muchos años.”

Montse Armengou

“Vull agrair, en primer lloc, a José Ordóñez el seu suport i l’encoratjament continuat en aquest treball. Als familiars, en especial la meva mare, per la seva ajuda a l’hora de demanar certificats i registres i al meu pare en temes d’imatge, també a altres familiars que m’han acompanyat en aquest procés i a les persones entrevistades. A aquella què m’ha ajudat en els moments més difícils, gràcies pel suport.”

RESUM

Aquesta investigació tracta sobre el robatori de nadons tant en el franquisme com a la transició, durant dècades silenciats i més tard destapat com un procés sistemàtic. Aquest fenomen té relació amb l'autor de la recerca perquè la seva família va viure un possible cas de robatori. L'objectiu del treball és analitzar i explicar el context, les característiques, els actors implicats, les conseqüències i el motiu de la invisibilitat del robatori de nens. Gràcies a la recerca bibliogràfica i audiovisual, a la vegada que mitjançant l'estudi del marc legal, s'han analitzat les lleis que van permetre els fets durant 50 anys i les que ho van impossibilitar als 90, així com la legislació actual. S'ha constatat la manca de prioritat del sistema legislatiu per facilitar la recerca i proporcionar justícia i reparació a les víctimes. També s'han dut a terme entrevistes per comprendre les possibles conseqüències de les víctimes, tant en termes d'identitat com altres efectes psicològics, i els motius possibles del silenci entorn els fets. Així mateix s'ha fet una recerca aplicada per conèixer els tràmits per descobrir la veritat sobre una nena robada. Els resultats documentals apunten que està enterrada en una fossa comuna, tot i que la recerca no es pot donar per acabada tenint en compte alguns casos de falsedat documental i que caldria exhumar les restes. No obstant això, com a resultat de la recerca, la família ha fet el ritual al cementiri per donar-li lloc.

Paraules clau: nadons robats, identitat, franquisme, invisibilització i memòria democràtica,

ABSTRACT

This research deals with the theft of babies in both Francoism and transition, for decades silenced and later revealed as a systematic process. This phenomenon is related to the author of the investigation because his family experienced a possible case of theft. The aim of the work is to analyze and explain the context, characteristics, the actors involved, the consequences and the reason for the invisibility of the theft of children. Thanks to bibliographic and audiovisual research, while studying the legal framework, the laws that allowed the events for 50 years and those that made it impossible in the 90s have been analyzed, as well as current legislation. The lack of priority of the legislative system has been found to facilitate investigation and provide justice and reparation to victims. Interviews have also been carried out to understand the possible consequences of the victims, both in terms of identity and other psychological effects, and the possible reasons for silence around the facts. Likewise, applied research has been carried out to know the procedures to discover the truth about a stolen girl. Documentary results indicate that it is buried in a common grave, although the research cannot be terminated taking into account some cases of documentary falsehood and that the remains should be exhumed. However, as a result of the search, the family has done the ritual in the cemetery to give it a place.

Key words: stolen babies, identity, Francoism, invisibility and democratic memory.

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	8
1.1 Objectiu general i específics	9
1.1.1 Objectiu General	9
1.1.2 Subobjectius	10
1.2 Hipòtesi o pregunta de recerca	10
1.3 Metodologia	10
2. MARC TEÒRIC	12
2.1 Context històric del franquisme	12
2.2. Polítiques de repressió i adoctrinament	14
2.2.1 La Repressió	14
2.2.1.1 La legalització de la repressió:	14
2.2.1.2 Fi de la guerra, manteniment de la repressió	15
2.2.1.3 Les dades de la repressió a Catalunya	16
2.2.2 Adoctrinament	16
2.2.2.1 L'adoctrinament després de la Guerra Civil Espanyola	16
2.2.2.2 Frente de las Juventudes	17
2.2.2.3 Secció Femenina	17
2.2.2.4 Mitjans de comunicació	17
2.3 Paper de l'Església i de l'estat/institucions	18
2.3.1 Paper de l'església	18
2.3.1.1 Església durant el franquisme	18
2.3.1.2 Paper de l'església en el robatori de nens	19
2.3.1.3 Fundació María Madre	21
2.3.2 Paper de l'estat/institucions en el robatori de nens	21
2.4 Invisibilització	22
3. ENTREVISTES	25
3.1 Entrevista Psicòloga Mariela Becher	26
3.2 Entrevista Antropòloga Iolanda Parra	27
4. ANÀLISI O PART PRÀCTICA	32
4.1 Estudi d'un cas concret	32
4.1.1 Diari de Camp: Cronologia de la investigació del robament de nadons	32
4.1.1.1 Ministeri de Justícia	35
4.1.1.2 Generalitat de Catalunya	38
4.1.1.3 Associacions de Víctimes (iniciatives ciutadanes)	39
4.2 Recull de testimonis dels documentals	44
4.3 Anàlisi crítica dels mecanismes de poder	50
5. CONCLUSIONS	53
6. POSSIBLES LÍNIES DE FUTUR	55
7. REFLEXIÓ PERSONAL	58
8. REFERÈNCIES	61

9. ANNEXOS	66
9.1. Marc Legal	66
9.1.1 Lleis que van permetre la sostracció dels nadons robats.	66
9.1.2 Lleis que van impossibilitar la continuació de desaparicions forçoses de menors.	66
9.1.3 Lleis que donen o intenten donar resposta a les víctimes	67
9.2. Transcripció d'entrevistes completes	88
9.2.1 Transcripció d'entrevista Psicòloga Mariela Becher	88
9.2.2 Transcripció d'entrevista Antropòloga Iolanda Parra	99
9.3 Documentació de la recerca	105
9.3.1 Diputació de Barcelona	105
9.3.2 Clínica del Remei	106
9.3.3 Cementiris de Barcelona	107
9.3.4 Ministeri de Justícia	109

1. INTRODUCCIÓ

El 2 d'agost de 1963, els meus avis van tenir una filla a la Clínica del Remei de Barcelona, però van tornar a casa sense cap nadó. La informació que van rebre per part del personal de la clínica és que havia nascut morta, i mai més no van saber-ne res ni van rebre cap documentació de la defunció ni van tenir la possibilitat d'inhumar les seves restes.

Segons les dades estimades per diverses associacions de víctimes, entre els anys 1939 i 1996, van ser robats milers de nadons a Espanya en una pràctica continuada i a consciència, en alguns moments gairebé sistemàtica. Tot i les dificultats per establir una xifra concreta, associacions com SOS nadons Robats parlen d'entre 150.000 i 300.000 casos.

Aquest treball de recerca té per objectiu principal analitzar el fenomen dels nens robats a Espanya durant el franquisme i la transició, per comprendre el context, les característiques i l'afectació que va tenir en les persones que ho van patir. A la vegada, també es fa una recerca aplicada sobre el cas de la meva tieta, amb l'objectiu de localitzar-la i conèixer el màxim d'informació del seu cas, ja que presenta indicis per sospitar que podria haver estat un dels casos de nadons robats.

Per poder assolir el repte de la investigació, m'he proposat com a subobjectius conèixer i contextualitzar històricament el fenomen dels nens robats (origen, causes i context), identificar els actors implicats en aquest fenomen i explorar les mesures existents per a la memòria històrica i la reparació de les persones robades i les seves famílies.

Per acabar, he volgut fer una anàlisi i reflexió sobre l'impacte emocional i ètic que té aquest procés tant per a mi com a investigador com per a les persones implicades. Tenint en compte que la recerca està motivada perquè és possible que la meva tieta materna fos una nena robada, la investigació sobre les opcions reals d'aquesta hipòtesi, els tràmits amb els organismes als quals m'he adreçat i els resultats als quals he arribat, ha tingut una incidència emocional en la meva família i ha permès obrir portes i tancar cicles que han romàs a l'ombra durant dècades.

En primer lloc, he fet una recerca bibliogràfica i audiovisual de la literatura i documentals existents sobre el robatori de nens des de 1936 fins a mitjans dels anys noranta. Quin és el context que ho va permetre i el motiu pel qual continua sent una realitat invisibilitzada, tot i que els darrers governs han dut a terme iniciatives de reparació? Per què és tan difícil jutjar els culpables d'aquests crims, i donar respostes a les víctimes?

Després, s'han dut a terme els passos necessaris per a la recerca d'un nadó robat mitjançant totes les vies possibles, efectuant tràmits amb el Ministeri de Justícia d'Espanya, amb l'administració dels cementiris de Barcelona, amb la Clínica del Remei i amb la Diputació de Barcelona, amb la finalitat d'aconseguir donar resposta a una família que no ha tingut cap informació sobre el seu cas en més de seixanta anys.

També s'han fet dues entrevistes a una psicòloga i a una antropòloga amb experiència en zones de conflicte i desapareguts, amb la finalitat de respondre qüestions que planteja el tema d'aquest treball. Finalment, he volgut tancar la recerca amb una reflexió personal. Tenint en compte que l'estudi de cas afecta directament la meua família materna, he volgut reflectir com una recerca acadèmica pot afectar l'investigador quan es tracta d'un cas familiar.

A continuació, a més de presentar els objectius i subobjectius de la recerca, també s'indiquen les hipòtesis formulades i la metodologia duta a terme. Al marc teòric es fa un resum dels resultats de la cerca bibliogràfica i documental en què s'analitzen els patrons comuns del fenomen dels nens robats a l'Estat espanyol durant el franquisme i la transició.

Al marc pràctic, després dels extractes més rellevants de les entrevistes efectuades, s'explica el procés d'identificació i localització de la familiar presumptament robada mitjançant aquest sistema, amb accions concretes: contacte amb associacions, peticions al ministeri i altres institucions, consulta de documentació oficial...

Són moltes les persones que, encara actualment desconeixen la identitat dels seus pares biològics o les circumstàncies que van envoltar el seu naixement. Algunes d'aquestes persones tenen dubtes legítims sobre si podrien haver estat separades de les seves mares i els seus familiars en néixer. D'altra banda, també hi ha mares que presenten que els seus fills nounats van ser robats, però que no saben on són. També hi ha qui ha constatat que va ser registrat/da com a filles i fills biològics de les famílies adoptants, substituint la seva identitat i vulnerat els seus drets. En aquests procediments hi participaven institucions administratives, sanitàries i religioses. Segons la majoria de víctimes, la resposta de l'estat, que en un començament va formar part d'aquestes trames, ha estat insuficient.

1.1 Objectiu general i específics

1.1.1 Objectiu General

L'objectiu d'aquest treball d'investigació és analitzar el fenomen dels nens robats a Espanya durant el franquisme i la transició, per comprendre el context, les característiques i l'afectació que va tenir en les persones que ho van patir.

1.1.2 Subobjectius

Els objectius específics o subobjectius d'aquest treball de recerca són:

- Conèixer i contextualitzar històricament el fenomen dels nens robats: origen, causes i context.
- Identificar els actors implicats en aquest fenomen.
- Explorar les mesures existents per a la memòria històrica i la reparació de les persones robades i les famílies: testimonis, lluites familiars, associacions i iniciatives de visibilització.
- Dur a terme una recerca aplicada per identificar i localitzar una familiar presumptament robada mitjançant aquest sistema, amb accions concretes (contacte amb associacions, consulta de documentació oficial...).
- Reflexionar sobre l'impacte emocional i ètic que té aquest procés tant per a mi com a investigador com per a les persones implicades.

1.2 Hipòtesi o pregunta de recerca

- A. Analitzar si l'estudi d'un cas real pot generalitzar-se i revelar el funcionament del sistema que va permetre la desaparició dels nadons així com conèixer les eines i organismes creats per ajudar les víctimes.
- B. Estudiar la possibilitat d'arribar al final de la recerca de les dades d'un possible infant robat mitjançant les eines i organismes que existeixen actualment.
- C. Entendre, tot i els avenços en la memòria històrica, que el sistema judicial espanyol no proporciona els mitjans reals per a poder dur a terme la recerca d'un cas d'un infant robat.
- D. Demostrar que, actualment, el sistema legislatiu no té com a prioritat potenciar o facilitar la recerca d'aquests casos.

1.3 Metodologia

La metodologia d'aquest treball està enfocada a conèixer el fenomen dels nens robats del franquisme, que es va estendre des de la guerra civil fins a mitjans dels anys noranta, així com a analitzar el nivell de coneixement que en té i ha tingut la societat, i veure quines eines existeixen per ajudar a conèixer la veritat i rehabilitar les víctimes.

S'ha fet servir una metodologia qualitativa, fent ús de diferents tècniques d'anàlisi, com són la recerca bibliogràfica exhaustiva i amb profunditat de la literatura existent sobre el fenomen dels nens robats del franquisme; entrevistes a una psicòloga i una antropòloga per aprofundir en temes com la identitat, el silenci, la veritat, l'adoctrinament i les conseqüències en la vida de les víctimes, així com el visionat de diferents documentals sobre aquests fets. Finalment, s'ha dut a terme un diari de camp de la recerca d'informació sobre una possible nena robada als anys seixanta.

La recerca bibliogràfica ha possibilitat establir un marc teòric que permet contextualitzar les circumstàncies polítiques, socials i religioses que van fer possible aquest fenomen, així com el llegat que han deixat a la nostra societat i que s'ha traduït en una invisibilització dels fets. A més, la recerca sobre les lleis que van permetre aquestes pràctiques així com les que van ajudar a acabar-les i conèixer la veritat, han permès crear un marc legal que s'ha utilitzat al llarg del treball per proporcionar evidència jurídica dels diferents àmbits explicats.

Les entrevistes s'han fet a una psicòloga i a una antropòloga. La primera ha estat Mariela Becher, psicoanalista argentina amb més de trenta anys d'experiència, que coneix i ha tractat víctimes de fets semblants tant aquí com a l'Argentina, i se l'ha entrevistat amb la finalitat d'entendre què és la identitat, les possibles conseqüències de les víctimes i quines eines aplicar per poder ajudar-les. La segona entrevista s'ha fet a la periodista i antropòloga Iolanda Parra, actualment professora d'institut de ciències socials, alfabetització mediàtica i informacional, que a més és experta en pau, conflicte i processos de postguerra. Aquesta entrevista s'ha fet amb l'objectiu d'entendre per què aquest fenomen és tan desconegut, i està silenciada i invisibilitzada, així com per preguntar-li si la veritat pot ajudar les víctimes i com pot la societat prendre consciència sobre el tema.

Els documentals visualitzats detallen els fets, recullen testimonis de víctimes i responsables per escoltar les seves històries i per conèixer quines han estat les conseqüències que han patit i quines són les seves demandes.

Per finalitzar, s'ha fet un diari de camp de cada un dels passos donats per a trobar informació sobre una possible nena robada l'any 1963, que comparteix característiques molt similars a les mostrades a la bibliografia i els documentals.

La metodologia escollida ha estat només qualitativa i no quantitativa perquè no existeix un recull de dades numèriques fiables d'aquests fets, no existeix cap registre oficial sobre nadons robats durant aquests anys. El motiu és la manca de documentació fiable, la destrucció o manipulació d'arxius i la resistència d'algunes institucions, especialment religioses, a obrir els seus registres (S.O.S. nadons Robats Madrid, 2025; Serrano, 2024).

2. MARC TEÒRIC

2.1 Context històric del franquisme

El franquisme va ser el “règim polític dictatorial implantat a l'Estat espanyol entre el 1939 i el 1975 com a resultat de la Guerra Civil de 1936-1939 en el qual el general Francisco Franco Bahamonde detingué el poder hegemònic”¹. El franquisme s'imposà després d'una guerra fratricida, els vencedors de la qual van ser els que s'havien alçat en un cop militar contra la II República, amb el suport de part de la població, l'església i els partits de dretes com per exemple la Falange o les JONS. Així doncs, el 1939 va començar una dictadura basada en la imposició d'una ideologia oficial. Primerament, es basava en el tradicionalisme catòlic i hispànic, emparentat amb alguns objectius del feixisme, però més tard es defineix com a nacionalcatolicisme que engloba els pensaments anteriors i també els d'altres que havien donat suport a l'alçament, creant una mescla contradictòria de religió i feixisme que va permetre la creació d'una administració autoritària, dirigida pel “Caudillo” Francisco Franco, anomenat com a “Caudillo de España” (Tur & Pomés, 2012). Durant els gairebé tres anys de guerra, Espanya va viure un conflicte profundament ideològic entre el bàndol republicà² i el bàndol nacional.³ La guerra va acabar amb la victòria del bàndol nacional l'1 d'abril de 1939 i va provocar una brutal repressió vers els vençuts (Arnabat Mata, 2013).

El règim franquista es va començar a consolidar amb el final de la guerra, Franco va instaurar una dictadura de caràcter personalista, autoritària i per descomptat, feixista. En aquesta etapa podem trobar una sèrie de característiques:

- Únicament hi havia un partit, La Falange tradicionalista y de la JONS⁴ (wikipedia, s.f).
- Hi havia una repressió massiva, amb milers d'afusellats, presoners polítics, camps de concentració i mig milió d'exiliats aproximadament.
- Va haver-hi una supressió de drets on no hi havia ni llibertat de premsa, ni de reunió i associació. Podem dir que hi havia una censura sistemàtica⁵ (Arnabat Mata, 2013).
- També hi havia l'anomenat nacionalcatolicisme: l'església es va convertir en el gran suport ideològic del règim, amb control de l'educació, la moral pública i el paper de la dona, que quedava relegada a la família (Tur & Pomés, 2012; Arnabat Mata, 2013).

¹ GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA. “Franquisme”. <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/franquisme>

² Conformat per sectors d'esquerra (socialistes, comunistes, anarquistes) i nacionalistes (catalans i bascos), amb suport de la URSS i voluntaris internacionals.

³ Conformat per militars, monàrquics, falangistes, catòlics conservadors, amb el suport de Hitler i de Mussolini.

⁴ Partit polític unificat al 1937 per Francisco Franco mitjançant la unió de dos partits, dissolt el 1977 per Adolfo Suárez.

⁵ Censura profundament lligada a l'estructura o sistema d'una organització, institució o societat

- Per acabar, hi havia centralisme i repressió cultural, es van prohibir símbols i llengües oficials que no fossin el castellà. A Catalunya es va prohibir l'ús del català en l'àmbit públic i es va suprimir la Generalitat i l'estatut de 1932⁶ (Gran Enciclopèdia Catalana, 2025).

Amb la fi de la Segona Guerra Mundial⁷, Espanya entra en el primer franquisme⁸, i va patir un aïllament internacional i una crisi econòmica, ja que les potències aliades van condemnar el règim franquista per haver simpatitzat amb els règims feixistes (Kiss, 2025). Espanya va quedar aïllada políticament i no va entrar a l'ONU⁹ fins al 1955. Es va viure una etapa d'autarquia econòmica¹⁰, la qual es basava en la producció interna i el tancament de l'exterior, cosa que va portar fam, escassetat, racionament i empobriment. Tot i això, amb l'arribada de la Guerra Freda, els EUA van adonar-se que Espanya era un gran aliat estratègic contra el comunisme: el 1953 es van signar els acords bilaterals que incloïen bases militars a Espanya a canvi d'ajuda econòmica.

A partir del 1959 i fins al 1973 hi va haver una època de desenvolupament econòmic i de canvis socials. L'any 1959 s'implanta el Pla d'estabilització, que abandona l'autarquia i aposta per l'obertura econòmica. Això marca l'inici del que es coneix com a "Desarrollismo", un període de creixement econòmic accelerat sense llibertats polítiques (Kiss, 2025). Va haver-hi una petita revifada de resistències polítiques i catalanistes entre les quals destaquen, entre d'altres, Comissions Obreres (CCOO) i la Nova Cançó, que van jugar un paper fonamental en la preservació de la llengua i de la identitat (Tur & Pomés, 2012).

El 1973, un Franco d'avançada edat nomena Luis Carrero Blanco com a president del govern, però és assassinat per ETA el 20 de desembre del mateix any. A partir d'aquest moment, el règim va entrar en una crisi irreversible. Franco, molt envellit i malalt, mor el 20 de novembre de 1975 i deixa com a successor el rei Joan Carles I (Humanidades.com, s. f.).

Després de la Mort de Franco, a Espanya comença la Transició democràtica, on tot i que molts franquistes conservaven el poder, es van assolir reformes com la constitució de 1978, que proclama l'estat democràtic, reconeix els drets fonamentals i permet la descentralització territorial. També hi va haver una restauració de

⁶ L'Estatut d'Autonomia de 1932 va ser el primer marc legal que reconeixia l'autogovern de Catalunya dins de la Segona República, amb competències pròpies i cooficialitat del català. Va ser aprovat en referèndum i pel Parlament espanyol.

⁷ Finalitza al 1945: perden els feixistes i els nazis, els més afins a Franco.

⁸ Període del franquisme que dura entre 1939 i 1959, des de la fi de la guerra civil fins a l'establiment d'un nou pla econòmic, que donaria inici a la següent etapa, coneguda com "segon franquisme".

⁹ Organització de Nacions Unides, major organització internacional existent, fundada el 1945.

¹⁰ Política econòmica que restringeix les importacions i les relacions amb altres països, centrant el benestar i la prosperitat en la utilització dels recursos propis i l'autosuficiència.

l'autogovern català¹¹ i la legalització de partits, sindicats i entitats culturals (Arnabat Mata, 2013). No obstant això, una part del **del llegat del franquisme encara es manté avui en dia**, amb la persistència de símbols i noms franquistes en l'espai públic i una memòria silenciada durant dècades, fosses comunes i víctimes sense reparació (Memorial Democràtic, s. f.).

2.2. Polítiques de repressió i adoctrinament

2.2.1 La Repressió

Durant el règim franquista es va crear una **xarxa repressiva que tenia com a objectiu eliminar físicament i ideològicament l'enemic republicà i atemorir el conjunt de la població**. Com a conseqüència, la repressió es va estendre per tots els camps possibles i va ser un instrument de dominació, d'humiliació i de consens forçat. La repressió va ser clau al règim franquista i va convertir el país en una immensa presó (Arnabat Mata, 2013).

2.2.1.1 La legalització de la repressió:¹²

A la postguerra, el règim franquista va aplicar una legislació mitjançant un conjunt d'ordres, decrets i lleis de caràcter complementari. Durant el període de 1939 a 1948, l'eix de la política repressiva franquista va ser la justícia militar, que va omplir les presons de condemnats i els cementiris d'executats mitjançant els sumaris d'urgència¹³ (Arnabat Mata, 2013). Milers de persones van ser sotmeses a tribunals de guerra d'on sempre sortien culpables. Es van formular un conjunt de lleis repressives amb l'únic objectiu de legalitzar uns processos judicials sense cap mena de garantia jurídica. Durant un mateix procés que durava una hora es jutjaven entre vint i quaranta persones, que sense cap mena de defensa eren condemnades des de dotze anys de presó fins a penes de mort. Aquests judicis tenien com a objectiu castigar de forma exemplar els que s'havien oposat al triomf franquista. En aquests judicis es barrejaven els interessos i les venjances polítiques amb les personals. Gran quantitat de treballadors públics van ser jutjats, el règim volia depurar i netejar les administracions públiques (Humanidades.com, s.f.). **Els professionals del magisteri van ser un dels més afectats per la repressió franquista**, ja que eren considerats com els pastors del ramat d'alumnes, i es considerava que, si es tallava l'arrel, no hi hauria problema amb el que creixés. L'escola havia de servir fonamentalment per adoctrinar els joves, és a dir, per difondre la ideologia del nou estat (Tur & Pomés, 2012).

¹¹ Generalitat provisional el 1977 i l'Estatut d'Autonomia al 1979.

¹² La gran part d'informació del punt 2.2.1.1 ha estat treta de Arnabat Mata, R. (2013). "La represión: el ADN del franquismo español". *Cuadernos de Historia (Santiago)*, 39, 9-38.
https://www.scielo.cl/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0719-12432013000200002

¹³ Judicis ràpids, es feien gran quantitat de judicis en espais breus de temps.

2.2.1.2 *Fi de la guerra, manteniment de la repressió*

El final de la guerra civil no va comportar l'establiment de la pau, al contrari, Franco i els seus col·laboradors van decidir que la guerra contra la República continués mitjançant altres mitjans. Es va iniciar una guerra basada en la subjecció i la venjança contra els vençuts per part dels vencedors. Era la "Justícia de Franco", ell mateix va afirmar que el pensament republicà no s'extirpa en un dia, que és un procés llarg i complicat (Arnabat Mata, 2013). La declaració d'estat en guerra es va mantenir fins al 1948.

Per als generals colpistes i la seva comitiva militar i civil, la repressió no va ser una resposta a la violència dels altres, sinó que va ser, d'una banda, un instrument d'intimidació per impedir qualsevol resistència, i de l'altra, una depuració de l'entramat social de la república. Pel que fa a la intimidació, un dels aspectes essencials és el seu caràcter irracional i imprevisible, destinat a acabar per complet amb els adversaris i enemics polítics. El general Queipo afirmava que l'aixecament feixista era un "*movimiento depurador del pueblo español*" (Enciclopèdia Catalana, s.f.). **La repressió havia de ser dura, perquè la República i l'esperit republicà, democràtic, havia aprofundit en el poble espanyol.** La Segona República havia significat una oportunitat única per millorar la situació de les classes populars, tradicionalment marginades de la vida política, cultural i econòmica i, per tant, va obtenir un gran suport per part de les classes baixes i de les classes mitjanes. Aquesta millora no agradava als sectors més conservadors i rics, que confiaren en un cop d'estat com a la manera d'acabar amb totes les reformes, però aquesta vegada es van trobar amb més resistència de les classes populars i organitzacions republicanes, el que va acabar causant la Guerra Civil (Arnabat Mata, 2013; Fundació Enciclopèdia Catalana, s. f.).

Al final de la guerra un gran nombre de persones va caure en la xarxa repressiva del franquisme, mitjançant vies diferents: els soldats republicans, els que havien fugit a França i van anar tornant, amb molts detinguts pels cossos policials per participació en assumptes republicans o denunciats per algun veí. Eren internats en camps de concentració i s'aplicaven el càstig, la presó o la mort si ho veien convenient. Els camps es van començar a obrir el novembre de 1936 i es van mantenir fins al 1977, convertint l'Espanya de la postguerra en un enorme camp de concentració (CGT Aragón-La Rioja, s.f.).

Encara avui estem lluny de conèixer amb precisió la xifra de víctimes de la repressió franquista. Molts assassinats van quedar fora de qualsevol registre: gent executada i enterrada a la cuneta¹⁴, en camps, sense nom ni justícia. Es calcula que prop de 150.000 persones van morir a mans del franquisme. Malgrat l'oblit institucional i les traves judicials, la feina d'historiadors i familiars ha permès recuperar noms i dignitat. La memòria és avui una lluita per la veritat i la justícia (Arnabat Mata, 2013).

¹⁴ Fossa situada habitualment als costats de la carretera on es deixaven gran quantitat de cossos executats.

2.2.1.3 Les dades de la repressió a Catalunya

A Catalunya, una bona part dels 4.200 executats s'havia presentat voluntàriament a les autoritats per regularitzar la seva situació, com se'ls havia recomanat que fessin les autoritats franquistes (Arnabat Mata, 2013). Aproximadament 480.000 republicans fugitius van travessar la frontera catalano-francesa. Un íntim amic de Franco, el general Millán-Astray deia: *"Para Franco el objetivo principal siempre fue el enemigo, buscando el batirlo, destruirlo o rendirlo, nunca el territorio"*.

Franco i els seus militars propers tenien un especial odi a Catalunya, l'havien manifestat ja a la Universitat de Salamanca el 12 d'octubre de 1936, on el professor Francisco Maldonado de Guevara afirmava que Catalunya i el País Basc eren com *"cánceres en el cuerpo de la nación"* i que *"el fascismo que es el sanador de España, sabrá como exterminarlas, cortando con la carne viva, como un decidido cirujano libre de falsos sentimentalismos"* (Enciclopèdia Catalana, s.f.). Un íntim amic de Franco, Víctor Ruiz Albéniz, va escriure un article afirmant que Catalunya necessitava *"un castigo bíblico para purificar la ciudad roja, la sede del anarquismo y separatismo... Como único remedio para extirpar estos dos cánceres por el rermocauterio implacable"* (Tur & Pomés, 2020). Quan un periodista portuguès va preguntar a un oficial de les forces d'ocupació franquistes que acabaven d'ocupar Barcelona com s'havia d'afrontar el problema català, afirmà que l'única solució era *"Matar a los catalanes. Es solo cuestión de tiempo"* (Arnabat Mata, 2013).

2.2.2 Adoctrinament

L'adoctrinament consisteix en inculcar unes idees, coneixements, creences o valors, que han de ser acceptats sense dur a terme una reflexió i raonament. L'aprenentatge crític és oblidat i hi ha un coneixement estàtic. La forma de ser i de pensar no és escollida de forma voluntària, sinó que està influïda per grups sociològics i econòmics. **L'adoctrinament ensenya què pensar.** Els subjectes adoctrinats són passius i no posseeixen veu. L'objectiu de les elits és crear un dels subjectes amb unes característiques ideals lligades amb la forma de govern vigent (CGT Aragón-La Rioja, s. f.).

Segons Noam Chomsky (Chomsky, 2000), l'adoctrinament és *"Educar para domesticar, que bordea la idiotización"*. Amb l'adoctrinament aconseguim la submissió i la subordinació de les persones. L'individu dominat no raona, acata ordres, no pensa per si mateix. Per això Chomsky fa servir la paraula "idiotització" per referir-se a aquelles persones adoctrinades (Delgado, s. f.; CGT Aragón-La Rioja, s. f.).

2.2.2.1 L'adoctrinament després de la Guerra Civil Espanyola

Gran part de la població no és conscient de l'existència de l'adoctrinament. Ha estat present des de temps antics, de forma més o menys directa. Qui fa possible l'adoctrinament són les institucions i mitjans de comunicació (mitjançant la influència de la televisió, la ràdio i la premsa), i un paper molt important el té l'església. En el règim franquista van estar presents dos mecanismes per controlar i adoctrinar la població

juvenil espanyola: el Frente de Juventudes i la Sección Femenina. Tots dos van ser seccions del partit FET de las JONS dissenyat per instruir els joves en els principis del Movimiento Nacional.

2.2.2.2 Frente de las Juventudes

El Frente de las Juventudes va ser creat pel règim de Franco el 6 de desembre de 1940, **inspirat en els règims feixistes de Hitler i Mussolini**. La moral catòlica era molt valorada per la societat espanyola dels primers anys del franquisme. En el Frente de Juventudes entraven tots els nens i joves, és a dir, els afiliats voluntàriament i els no afiliats. Tots els menors d'edat havien de romandre al Frente de Juventudes, així que és lògic que adquirissin la major part dels valors que imperaven per aquells temps. L'anticapitalisme, l'anticomunisme, antiliberalisme i el nacionalisme espanyol eren idees que intentaven inculcar a les ments i llars de tot el poble espanyol. La dictadura era governada per Franco i, per tant, s'havia de ser lleial a ell.

2.2.2.3 Secció Femenina

La secció femenina va ser un dels sectors pertanyents a l'únic partit polític existent en aquesta època: la FET de las JONS. Va ser dirigida per Pilar Primo de Rivera i Sáenz de Heredia¹⁵ fins al 1977. **Se centrava en les dones i el seu objectiu era construir la personalitat de les dones espanyoles, que havien de ser bones esposes, bones cristianes i estimar el seu país**. Es parlava, entre d'altres temes, de la superioritat de l'home respecte la dona, que havia d'acceptar estar subordinada a un home, i a parer seu, l'única funció de les dones era estar a la llar i ser unes bones mares i esposes, perquè suposadament les dones no estaven capacitades per fer la mateixa feina que els homes. La maternitat era de gran importància en aquella època, i de fet la dona no havia de realitzar l'acte sexual fins que estigués casada, relegant l'acte sexual a la maternitat i no al desig i la sexualitat. Aquest adoctrinament ha estat molt perjudicial perquè ha generat greuges en la societat, tant en l'antiga com en la moderna. De fet, aquests ideals van generar un masclisme molt gran, que és molt difícil d'erradicar i que en part encara perdura en la societat actual¹⁶ (Tur & Pomés, 2012, Gran enciclopèdia catalana, s.f.).

2.2.2.4 Mitjans de comunicació

Durant el franquisme, una de les obsessions del règim era garantir que la nova generació de nens i joves creixés fidel als seus ideals. **Franco i el seu entorn sabien molt bé que, si volien mantenir el control a llarg termini, calia començar des de la base: des de la infància**. Per això, no només es van controlar les escoles, sinó també tots aquells espais on els infants s'entretenien i on s'informaven: la ràdio, la televisió, les

¹⁵ Filla del dictador Miguel Primo de Rivera.

¹⁶ Reflexió pròpia després de veure la poca humanitat amb la qual es tractava les dones.

revistes infantils i la literatura. Aquests mitjans van esdevenir clau per transmetre valors com la religió catòlica, el patriotisme, el respecte a l'autoritat i la família tradicional.

Durant el que es coneix com a primer franquisme, aquest adoctrinament era molt directe. A la ràdio, per exemple, s'emetien programes especialment dissenyats per als infants, com "Ondas Animadas"¹⁷ on es barrejaven contes, cançons i històries de personatges il·lustres, però sempre amb una alta càrrega ideològica. Aquests espais no només buscaven entretenir, sinó formar nens i nenes que estimessin Franco com si fos el seu pare, que preguessin per Espanya i que rebutgessin tot allò que es considerava contrari al règim i, per tant, enemic de la pàtria. Era molt habitual que es descrigués el general com una mena de pare protector, valent i bondadós, algú a qui tots els infants havien d'admirar.

S'explicaven històries amb finals feliços sempre que els personatges actuaven segons les normes del franquisme: obeir els pares, resar, treballar, acceptar el seu lloc al món... I si algú no seguia aquest camí, la història acostumava a acabar malament. Tot estava pensat perquè els infants interioritzessin que hi havia una única manera correcta de ser: la que marcava el règim. A més, els llibres escolars també estaven impregnats d'aquesta ideologia, reforçant dia rere dia la visió nacionalcatòlica del món.¹⁸

En definitiva, el règim va fer servir tots els mitjans possibles per arribar a les ments més joves, des del que escoltaven per la ràdio fins al que llegien o miraven per la televisió. **L'objectiu era clar: crear una generació que no qüestionés res, que veïés Franco com un guia espiritual i polític**, i que es mantingués fidel a una visió d'Espanya uniforme, catòlica, patriarcal i autoritària. Tot i això, amb l'arribada de la modernització i el contacte amb altres cultures, aquest control es va anar debilitant. **El rastre d'aquell adoctrinament va quedar, i encara avui es pot percebre en certs valors, actituds i estructures educatives que arrosseguem.**¹⁹

2.3 Paper de l'Església i de l'estat/institucions

2.3.1 Paper de l'església

2.3.1.1 Església durant el franquisme

La religió va ser un dels pilars bàsics del règim franquista. **L'Església catòlica es va convertir en un instrument més de la seva propaganda i va arribar a justificar moralment el cop d'estat vers el govern legítim de la República.** L'any 1937, en una carta pastoral, l'església espanyola donava el seu suport incondicional al bàndol franquista, on es defensava la Guerra Civil com un xoc entre el Bé i el Mal, el bé sent

¹⁷ Emissió feta per FET i la JONS.

¹⁸ Adoctrinament religiós tant des de els mitjans com des de escola

¹⁹ Majoritàriament en l'Espanya més profunda i als pobles.

el bàndol franquista i el mal sent el bàndol republicà, com si aquesta guerra fos una croada vers el comunisme. En aquest sentit, només cal observar les monedes de l'època en què es veia "*Francisco Franco, Caudillo de España por la gracia de Dios*" (Fundació Enciclopèdia Catalana, s. f.; Arnabat Mata, 2013).

Per contextualitzar el suport de la jerarquia eclesiàstica espanyola a la dictadura, hem de recordar que l'Església va patir una terrible repressió durant la Guerra Civil per part de l'extrema esquerra revolucionària: només a Catalunya van ser assassinats més de dos mil sacerdots i religiosos. Nombrosos edificis religiosos van ser saquejats i destruïts durant el conflicte bèl·lic a la Catalunya republicana i es van prohibir les misses i celebracions litúrgiques. Així doncs, els anys 40 i 50 van ser d'un gran entusiasme religiós (Delgado, s. f.; Humanidades.com, s. f.).

La dictadura franquista considerava que un espanyol havia de ser catòlic i l'estricta moralitat religiosa s'imposava a la societat. El seguiment popular, fos per pròpia devoció o per por del que dirien, era massiu. L'Església catòlica va tenir un gran paper en la re-catolització social, procés en el qual va tenir un paper important el sector de l'educació, especialment a la secundària. Durant aquest període, el control de l'Església catòlica en l'àmbit educatiu va ser total, exercia amb poder i depurant un passat identificat amb la "Institución Libre de Enseñanza", es van eliminar llibres i els mestres van patir-ne les conseqüències. (Fundació Enciclopèdia Catalana, s. f.; Tur & Pomés, 2012).

Franco tenia com a objectiu refermar un catolicisme conservador. A canvi del suport durant la guerra, **l'església va tenir un poder d'influència que s'escampava per tots els aspectes de la societat.** Va ser protegida de l'anticlericalisme republicà en un estat que es va declarar oficialment catòlic mitjançant la "confesionalidad católica del Estado". Es va imposar una moral tradicional, autoritària, d'inspiració catòlica que estava en totes les manifestacions de la vida pública o privada. L'estat i l'església pretenien fer una reconquesta espiritual i això volia dir per l'església un monopoli catòlic sobre la vida de tots els espanyols. Per això es parla de la dictadura franquista com un règim basat en el nacionalcatolicisme (Gran Enciclopèdia Catalana, 2025; Arnabat Mata, 2013).

2.3.1.2 Paper de l'església en el robatori de nens

Pel que fa a l'objecte d'estudi d'aquesta recerca, l'Església catòlica va tenir un paper clau en el robatori de nadons, tant des del punt de vista ideològic com logístic i institucional. Aquest crim contra els drets humans es va mantenir ocult durant molts anys i encara avui continua en gran part impune.

Els primers casos documentats de robatori de nens es remunten als anys posteriors a la Guerra Civil. El règim franquista va justificar la retirada de fills a mares republicanes, comunistes, solteres o considerades "indignes" des d'un punt de vista moral. La idea era evitar que aquests infants fossin "contaminats" per ideologies

oposades al franquisme i assegurar que creïessin en ambients catòlics i fidels al règim. En aquest sentit, la motivació inicial era clarament ideològica i política (Gruber, 2020).

Les institucions religioses van tenir un paper fonamental en aquest procés. Diverses congregacions, com les Filles de la Caritat o les Siervas de San José, van actuar en hospitals, clíniques i centres d'acollida, on participaven en la selecció de les mares i en el procés de lliurament dels nadons. A més, gestionaven institucions com el “Patronato de Protección a la Mujer”, que internava dones considerades “desviades morals” i que sovint eren obligades a renunciar als seus fills. Aquest Patronat, creat per l'Estat franquista el 1941 i fortament controlat per l'Església, va tenir un paper destacat en la institucionalització d'aquesta pràctica (Gruber, 2020; Amnistia Internacional, 2021).

Un dels casos més rellevants i emblemàtics és el del doctor Eduardo Vela, de la Clínica San Ramón de Madrid. L'any 2018, Vela va ser jutjat per la seva implicació en el robatori del nadó Inés Madrigal l'any 1969. El tribunal va considerar provat que havia falsificat documents i facilitat l'adopció il·legal, però el va absoldre perquè els delictes havien prescrit. Aquest cas va ser el primer reconegut judicialment com a robatori de nadó, i va marcar un precedent jurídic i mediàtic en la visibilització del fenomen.

Il·lustració 1: Mausoleu “Hijas de la caridad de San Vicente de Paul” al cementiri de Montjuïc

Segons diversos estudis i estimacions d'associacions de víctimes com SOS Bebés Robados, es calcula que entre 1939 i 1996 es podrien haver robat entre 150.000 i 300.000 nadons a Espanya. Aquestes xifres no són definitives a causa de la manca de documentació fiable, la destrucció o manipulació d'arxius i la resistència d'algunes institucions, especialment religioses, a obrir els seus registres (S.O.S. Bebés Robados Madrid, 2025; Serrano, 2024).

Les conseqüències socials i personals d'aquest fenomen han estat profundes i duradores. Tant les mares biològiques com els fills robats han viscut i viuen situacions de patiment, incertesa i vulneració de drets fonamentals, com el dret a la identitat o a la veritat. La majoria de les víctimes encara no han pogut retrobar-se amb els familiars ni accedir a la informació necessària per reconstruir la seva història personal. A més, els esforços polítics **per impulsar una investigació institucional han estat limitats i sovint obstruïts, tant per la falta de voluntat política com per la pressió de determinats sectors socials i religiosos** (Amnistia Internacional, 2021; Serrano, 2024). **L'Església catòlica espanyola, en general, no ha assumit responsabilitats ni ha demanat perdó de manera formal. Fins ara, no ha col·laborat activament amb la**

justícia ni amb les associacions de víctimes per facilitar l'accés als arxius de les congregacions implicades.

En conclusió, el paper de l'Església catòlica en el robatori de nens a Espanya ha estat determinant tant en la justificació ideològica de la pràctica com en la seva execució logística i institucional. El silenci que encara envolta aquests fets, especialment dins l'àmbit eclesiàstic, suposa un obstacle greu per al reconeixement i la reparació de les víctimes. **Es tracta d'un capítol fosc de la història recent espanyola que exigeix veritat, justícia i reparació.**

2.3.1.3 Fundació *María Madre*

Al relat de les víctimes i dels qui van participar en el robatori, es repeteix molt el nom d'una dona: el de Mercedes Herrán de Gras, més coneguda com a **doña Mercedes**. Aquesta senyora va crear una gran xarxa de pisos-niu (coneguts així, *pisos-nido de doña Mercedes*) per a embarassades a Bilbao on l'única finalitat era donar nens en adopció mitjançant una fundació constituïda per ella mateixa anomenada *María Madre*. Moltes de les dones embarassades eren pressionades o forçades a donar el nadó per evitar un escàndol. L'església protegia aquesta causa i aquestes organitzacions, ja que també obtenia beneficis monetaris de gestionar el tràfic il·legal de nadons.

La fundació era coneguda arreu d'Espanya, però durant moltes dècades ningú va denunciar aquests fets. A la pràctica, Doña Mercedes robava els nens a canvi de permetre que les dones poguessin estar als apartaments, amb el funcionament següent: elles havien de netejar cases a canvi de poder quedar-se als pisos, però la sorpresa era que quan naixia el seu nadó, per un motiu o per altre, en el 95% de les vegades el bebè no podia quedar-se amb la mare, sigui perquè suposadament era mort o bé perquè era pecat el que havien fet. Doña Mercedes els deia que eren unes pecadores i, per tant, no tenien dret a res. Tractava aquestes joves com gallines ponedores, les tenia allà i quan tenien el nadó, se'l quedava i elles se'n anaven sense el seu fill. Mercedes va liderar l'organització fins a la seva mort l'any 2002.

2.3.2 Paper de l'estat/institucions en el robatori de nens

Com ja s'ha exposat anteriorment, després d'una dura guerra civil (1936-1939) s'imposa el règim franquista, que pretenia no només controlar el poder polític, sinó també reformar ideològicament la societat. **Un dels principals objectius que tenia el nou estat era fer una "neteja" de la influència republicana, considerada pels franquistes com perillosa i degenerada.**

Pel seu pensament i ideologia, es consideraven perilloses les dones republicanes per a la formació dels fills. Aquesta mentalitat es basava en gran part en les teories del comandant i psiquiatre **Antonio Vallejo-Nájera**. El 23 d'agost de 1938, havia rebut un telegrama de Franco que li atorgava via lliure per fer experiments

psiquiàtrics amb presoners dels camps de concentració i amb gent d'ideologia i pensament erroni. El psiquiatre volia demostrar a les seves tesis que el marxisme era una malaltia i que els marxistes eren deficients mentals. A més, Vallejo-Nájera titllava les dones de ser dolentes pel fet de ser-ho. Les institucions eren conscients d'aquestes pràctiques, però bé per por o perquè hi estaven d'acord, miraven cap a un costat i ignoraven les brutalitats que s'estaven duent a terme.

Amb el pas dels anys, especialment a **partir dels anys 60 i 70, la pràctica es va institucionalitzar i es va transformar en una xarxa clandestina de tràfic de nadons, impulsada per interessos econòmics**. Estava formada per metges, personal sanitari, funcionaris, advocats i membres d'ordes religiosos. El modus operandi habitual consistia a informar la mare biològica que el nadó havia mort al part i, tot seguit, lliurar el nadó a una altra família —sovint a canvi de diners— amb documentació falsa. La suposada mort no es demostrava ni es permetia veure el cos, i en molts casos s'entregaven taüts tancats sense el cos real del nadó (Mancho & Marta-Lazo, 2021; Amnistía Internacional España, 2021).

Les institucions van ser clau perquè aquesta pràctica continués, tant pel rèdit econòmic que els generava com perquè hi havia gent que, membre de les institucions, aconseguien nadons a canvi de mantenir el silenci. Això ho van fer durant molts anys fins a l'entrada en vigor de la “Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor,” on es regulaven les adopcions i on els nadons van obtenir el dret a saber si eren adoptats.

2.4 Invisibilització

Tot i que des de finals del segle XX i començaments del segle XXI hi ha hagut un gran interès per la Guerra Civil i la postguerra, estem davant un dels crims del franquisme sobre el qual es considera que s'ha investigat menys (Arnabat Mata, 2013). La invisibilitat d'aquests fets ha estat garantida per una invisible, però existent impunitat que el poder proporcionava (Gruber, 2020; Tremlett, 2018). Tal com es pregunta Mónica Gruber en “Cómo denunciar si todos callan” (2020): “Pot una societat silenciar per sempre el que ha passat? Oblidar-ho com si no hagués existit?”. Elisabeth Jelin diu sobre la invisibilització que “*la memoria-olvido, la conmemoración y el recuerdo se tornan cruciales cuando se vinculan a acontecimientos traumáticos de catástrofes sociales y sufrimientos colectivos*” (Jelin, 2000).

Un dels principals problemes ha estat que “l'Església catòlica espanyola no ha assumit encara responsabilitats formals ni ha col·laborat activament amb la justícia per obrir els arxius de les congregacions implicades, a diferència del que ha passat en altres països. Aquest silenci suposa un greu obstacle per al reconeixement i la reparació de les víctimes” (Tremlett, 2018).

Les dones que denunciaven haver estat víctimes d'aquestes situacions asseveraven que van ser silenciades quan ho van denunciar. Era la seva paraula contra la dels metges i les religioses, les que Van

Dijk denomina «elits simbòliques»²⁰, les que tenien el poder legal i el moral, perquè hi ha tota una qüestió de gènere darrere d'aquest assumpte per la consideració de les dones com a col·lectiu en situació de vulnerabilitat. Elles assenyalen que en molts casos van ser titllades de «**boges**» i es justificava la seva actuació amb la idea que «el dolor per la mort dels seus nounats els impedia veure amb claredat i assumir la seva pèrdua». Aquest silenci es va unir al que va ocultar els robatoris després de la Guerra Civil; un silenci imposat des de dalt que també va ocupar l'espai privat: «Es va dificultar qualsevol esment de la guerra en l'ambient familiar, ja que les humiliacions sofertes pels vençuts i la necessitat de conviure amb els responsables de la repressió van produir una por o vergonya» (Arnabat Mata, 2013).

Als anys vuitanta, alguns mitjans van denunciar puntualment el robatori de nadons, i a la dècada dels noranta va néixer el primer col·lectiu organitzat -ANDAS (Asociación Nacional Del Derecho A Saber), fundada per Paco Lobaton- amb l'objectiu de lluitar pel dret de les persones adoptades a conèixer la seva identitat. El mateix Lobatón va crear el programa "Quién sabe dónde", on es van propiciar alguns retrobaments. Però no va ser fins el 2002, quan es va emetre per TV3 el documental "Els nens perduts del franquisme" -de Montserrat Armengou i Ricard Belis- que es van fer públiques les primeres recerques sobre apropiacions infantils durant el primer franquisme. Gràcies a aquest documental i enmig del procés de recuperació de la memòria històrica, es va obrir una via que fins aquell moment havia estat tancada. Per la seva banda, la revista *Interviú* va destapar dues vegades la trama dels nadons, la primera el febrer de 1982 i la segona el 16 de gener del 2012. Gràcies a la segona denúncia que va fer visibles aquests fets, els afectats van ser rebuts per l'executiu.

El 2008, el jutge Baltasar Garzón els va incloure els casos dels nadons robats en la seva segona actuació sobre els crims del franquisme, i aquest acte els va donar una dimensió mediàtica sense precedents i els polítics van començar a escoltar-los. Menys de quinze dies després, van ser rebuts pel ministre de Justícia, Francisco Caamaño, i menys d'un mes després, els 336 diputats del Congrés dels Diputats van mostrar la seva solidaritat en una proposició no de llei aprovada per unanimitat: "El Congrés dels Diputats manifesta la seva solidaritat envers totes aquelles dones que haguessin estat víctimes de la sostracció dels seus fills o filles per a ser lliurats en adopció i els seus descendents als quals se'ls va negar el dret a viure amb els seus progenitors". El jutge Garzón, que havia descrit els fets com a crims de la humanitat, **va ser suspès per prevaricació.** Absolt el 2012 pel **Tribunal Suprem, ja que va determinar que els competents en aquesta matèria són els jutges territorials** i això ha suposat l'arxivament de gairebé totes les denúncies, amb més del 90% d'aquestes sent arxivades entre 2009 i 2018.

El segon intent d'investigar els fets conjuntament va ser la presentació de la denúncia de 261 casos de robatoris comesos, **però la Fiscalia General de l'Estat no va apreciar connexitat entre elles, negant així**

²⁰ Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Power*. Palgrave Macmillan.

l'existència de trames i considerant els robatoris com a casos particulars, negant els crims a la humanitat i considerant els fets com a delictes comuns.

Només una de les denúncies va arribar al judici oral, el cas d'Inés Madrigal vers el doctor Eduardo Vela, per la seva presumpta implicació en el seu robatori el 1969. Gairebé la totalitat dels casos de la primera denúncia col·lectiva estan arxivades per la impossibilitat d'acreditar el fet delictiu, per l'arxivament per falta de proves i per la prescripció dels delictes.

El 2013 es crea una comissió de seguiment i es posa en marxa el “**Servicio de información a afectados por la posible sustracción de recién nacidos**”, una oficina que facilita tota la documentació existent en instàncies públiques i permet la formació d'un banc de perfils genètics. L'església, el 2014, mitjançant el president de la Conferencia Episcopal Española (CEE), mostra el seu rebuig a aquesta immoralitat, dient que comparteix el dolor i patiment conjuntament amb els afectats. El suport va ser generalitzat tant pels governs del Partit Popular com pels del Partit Socialista Obrer Espanyol. Amb data de desembre del 2020, el Consell de Ministres va aprovar l'avantprojecte de memòria democràtica per substituir la Llei 52/2007 de Memòria Històrica, que reconeix els menors sostrets i adoptats sense consentiment dels progenitors. És la Ley 20/2022, de 19 d'octubre, de Memòria Democràtica. A escala autonòmica és el Parlament de Catalunya qui aprova aquesta llei el desembre del 2020.

Els casos han estat invisibilitats i sense resoldre perquè es consideren un assumpte privat i no d'estat. Si s'abordessin com assumptes d'Estat tal com recomanen experts de les Nacions Unides a Espanya i la Comissió del Parlament Europeu es podrien arribar a resoldre. L'any 2021 Amnistia internacional va emetre un informe recomanant el mateix.

Aquesta invisibilització continua, trobem una frase que ens explica molt bé el perquè:

“És el silenciament i invisibilitat una forma de violència que reduplica les realitzades pel franquisme”.(Mancho & Marta-Lazo, 2021).

3. ENTREVISTES

S'ha entrevistat a una psicòloga psicoanalista i a una antropòloga. Les aportacions més importants extretes d'aquestes entrevistes es detallen a continuació, i les transcripcions de les entrevistes estan als annexos a l'apartat 9.2.

3.1 Entrevista Psicòloga Mariela Becher

NOM ENTREVISTADA	Mariela Becher
PROFESSIÓ VINCULADA AMB AQUEST TEMA	Psicòloga, Psicoanalista que ha tractat casos de víctimes de nadons robats a Espanya i a Argentina
DURADA	43 minuts i 43 segons
PLATAFORMA	Zoom https://s33.aconvert.com/convert/p3r68-cdx67/g89sr-eznc3.webm
DATA	10 d'octubre del 2025
OBJECTIU	Entendre què és la identitat, si es fixa o pot variar. Conèixer les possibles conseqüències en les víctimes del fenomen de nadons robats i si la teràpia és un bon recurs per superar els fets viscuts.

Per a Mariela Becher, la identitat és el concepte o imatge d'un mateix que perdura i es construeix al llarg del temps, i té a veure amb els valors, les idees i els aprenentatges. La psicoanàlisi considera que la identitat és

Il·lustració 2: Entrevista amb la psicoanalista Mariela Becher

una matriu d'identificacions, el subjecte ha d'ubicar-se respecte a això, li agradi o no.

Preguntada sobre si la identitat es construeix, Becher explica que des de la psicoanàlisi es considera

que hi ha un primer moment molt important dels 0 als 5 anys, en què es construeix tota l'estructura psíquica. Després, a l'adolescència es reediten certes coses i finalment també cal considerar les marques (empremtes) que deixen les experiències significatives, sovint traumàtiques, en la vida psíquica.

Els nens robats han construït la seva identitat sobre una mentida que els han explicat els seus pares, ja que ells tenen records de llocs on no han estat i situacions no viscudes. Quan aquests nens saben la veritat sobre

la seva identitat, es pot arribar a produir un trencament del vincle familiar, tot i que això dependrà de la seva decisió. Aquests nens han estat robats de pares que desitjaven portar-los al món, i fer les paus amb aquesta realitat pot ser molt complicat.

Per als pares biològics, la primera dificultat emocional és una soledat molt gran, els tràmits per donar-los per morts (casos de desapareguts de l'Argentina), han estat traumàtics perquè es deixa de buscar en donar-los per perduts, perquè es perd l'esperança. També hi ha el cas dels pares/nens que continuen buscant, que els creuen vius en algun lloc, no han fet el dol.

La família, pel fet de no poder veure el cos, no pot tramitar la pèrdua, queda mal tancada. S'ha d'assumir que s'ha perdut la possibilitat de tancar-ho, s'han de fer una espècie de "rituals" perquè el trauma no sigui exagerat, cosa que els pares dels nens robats no han pogut fer: no es parla del tema, fan servir paraules per embolicar el trauma, que aleshores és exageradament gran i ho envaeix tot, en lloc de ser un forat petit en el qual hi haurà un trauma, però que es pot sobreviure. Les conseqüències per a aquestes famílies a curt termini poden ser moltes, depèn de la singularitat de la persona. Hi ha gent que no ho registra, fa com si no hagués passat. Hi ha qui s'esfondra, qui fa coses simbòliques o gent que es pràctica, que és quan poden tramitar-ho. També hi ha qui no ho parla mai més o altres que ho parlen tota la vida. Amb sort comencen un dol, si no pot haver-hi depressió, melancolia, etc. A llarg termini, això condicionarà a futurs fills, a una "por" permanent, pors que torni a passar, fins i tot pèrdues de realitat.

Les conseqüències també depenen de la identitat. Si està construïda segons una estructura psíquica que tingui moltes defenses, podrà sostenir-se millor que si és dèbil. El millor recurs que es té és la teràpia, ja que es pot parlar sense sentir-se jutjat i, tal com deia Freud, "les paraules tenen en si un caràcter sanador", igual que ens poden danyar el que ens diguin, d'altres també poden curar.

Les famílies no poden fer com si no hagués passat res, voldria dir que estan molt malament, no es pot viure com si no hagués passat res. Les marques estan i en algun moment es revelaran. No se sap si seran feliços, estaran tranquils, però el que és segur és que amb teràpia estan més coherents i en pau.

Els possibles problemes d'un nen robat és que haurà de fer un dol per la vida no viscuda, el dol per les oportunitats perdudes és molt difícil d'afrontar. Sentiran impotència, no podran sortir-se'n sense treballar a nivell psicològic.

Si un nen robat arriba a conèixer la veritat de la família adoptiva, com podrà assimilar-lo? Com s'ha dit abans, depèn molt de la persona, hi ha gent que no ho suporta, els pares deixen de ser els mateixos... No és que perdí únicament la vida no viscuda, sinó també la viscuda, hi haurà molta sensació de soledat. A més, el més segur és que tingui una crisi d'identitat, ja que tot és mentida des d'on va venir, quines històries li van explicar,

qui és. Allò que li donava la integritat de saber qui era ha desaparegut, amb ajuda podrà reeditar-ho tot i construir una nova identitat.

D'altra banda, els germans biològics dels nens robats no en parlen normalment, però hi ha un forat buit. El més important és donar-li un lloc, hi ha algú més encara que no hi sigui. A més, els pares tindran una por terrible a què els passi res dolent als nens. La mare va passar per un embaràs, el nen estava present, això condicionarà la mare per sempre, i estarà present tot el temps.

Quan hi ha un retrobament amb la família biològica, hi ha expectatives, però sempre hi ha una distància entre l'esperat i el trobat. Per això, quan no es troba el resultat de l'esperat hi ha una frustració.

Com pot ajudar la teràpia psicoanalítica per restablir la identitat personal del nen robat? El primer que ha de quedar clar és que el psicoanalista no és un educador ni qui té el poder de saber com s'ha de viure ni és jutge. Les decisions les han de prendre les persones i fer-se'n càrrec. El primer que passarà és que es desconixerà, es tractarà de què trobi un relat el més proper al que pugui sostindre's, no vol dir que no tingui malestar, però ha de buscar elements per fer alguna cosa amb la nova realitat, no quedar-se únicament amb el malestar. El més important és que haurà de poder acceptar que és part de la seva història i trobar una nova relació amb "la cosa nova" que també és la seva història. No s'han de fer fora els malestors, és preferible sentir-los, incorporar-los i no barallar-s'hi. Una via poden ser les associacions dels nens robats, on es poden ajudar mútuament, sentir que no estan sols, donar-se suport i respecte mutu, per així poder transitar-ho d'alguna manera.

3.2 Entrevista Antropòloga Iolanda Parra

NOM ENTREVISTADA	IOLANDA PARRA
PROFESSIÓ VINCULADA AQUEST TEMA	PERIODISTA I ANTROPÒLOGA. Professora d'institut de Ciències Socials i Alfabetització Mediàtica i Informacional. Experta en pau, conflictes i processos de postguerra. Ha fet recerca i documentals a països amb molts desapareguts i visitat fosses comunes.
DURADA	19 minuts 11 segons
PLATAFORMA	Presencial
DATA	19/11/ 2025

OBJECTIU	L'objectiu és poder entendre com una societat pot silenciar i invisibilitzar aquests termes, com la veritat pot ajudar a les víctimes i finalment com es pot fer perquè la societat prengui consciència sobre aquest tema.
----------	--

S'ha entrevistat la Iolanda Parra perquè, a més de professora de Socials, és antropòloga i periodista especialitzada en pau in conflictes, i era interessant la seva aportació a la recerca per la seva coneixença de la postguerra d'alguns països, ja que va realitzar una sèrie de documentals, amb el títol de "Després de la Pau", de la postguerra d'alguns països com Ruanda, el Líban, Sud-àfrica, Guatemala i Bòsnia. El que més interessava era aprofundir sobre alguns conceptes rellevants entorn el robatori de nadons.

El primer és el **Silenciament del robatori de nens durant el franquisme i la transició**. Gràcies al seu coneixement sobre la postguerra d'alguns països, explica que a vegades després d'una guerra, el tractat de pau es fa a partir d'un **pacte de Silenci**, com en el cas del Líban. Al franquisme va haver-hi molts silencis per por, i a la transició també va haver-hi molts pactes de silenci. Progressivament, s'ha començat a parlar, en documentals, reportatges o llibres. Les raons per aquest silenci poden ser: primer la por, després hi ha un tema ideològic, no volen tocar el tema dels nens robats, per "*per a què obrir ferides?*", és el que diuen i finalment pel tarannà, que portem tots, que si no toca de prop, anem tirant tots amb les nostres vides. Argumenta el silenci també en què vivim en un món globalitzat, hi ha una geopolítica i uns interessos, tant de les grans potències com del capitalisme. I hi ha coses que convé, per raons diverses dels grans interessos dels poderosos, que es mantinguin a l'ombra, perquè no interessa que surtin.

També explica que molta gent li pregunta per què no ha fet un documental sobre Espanya, i contesta que a Espanya no s'havia fet res. Ara, amb la lluita de la Memòria Històrica i algunes associacions s'ha fet més que quan ho va estudiar ella. Hi ha gent a qui no li interessa que es toquin aquests temes, perquè hi ha **culpables, responsables**, no només els culpables reals, sinó els **complices** i els que van callar, els que ho van permetre, els hospitals, les congregacions de monges, els que van comprar nens o els van adoptar, les famílies que van permetre que a les seves filles els prenguessin els nens...

Un altre motiu important que remarca és que, pel que coneix sobre el tema, les víctimes eren gent precària, o eren noies joves no casades, o eren parelles joves incultes o humils, i també es va jugar molt amb això, **amb el fet que fossin gent que no tenia veu**.

El segon concepte que es tracta a l'entrevista és **El paper de l'Església en el silenciament**. Ens interessa saber si l'església, tot i estar en un estat aconfessional, té tant de poder com per aconseguir el silenci. Ella

Il·lustració 3: Iolanda Parra, antropòloga

creu que hi ha polítics que pertanyen a faccions amb molt de poder a l'Església com l'Opus, Legionarios de Cristo, a més el poder moral que tenen sobre molta gent creient. Ens dona l'exemple del fet que que no paguen l'IBI, ni cap impost per les seves propietats i riqueses. És el mateix que ens ha dit abans, aquest silenci interessa als poderosos, i l'Església té molt de poder en la Història d'Espanya.

Pel que fa a l'**estudi d'aquesta història a l'educació a finals d'ESO o batxillerat**, on ja es té pensament crític, respon que "i tant que s'hauria d'estudiar", perquè com va dir, no recorda el nom, "**Qui no sap conèixer la història està condemnat a repetir-la**". En aquests moments en què tots els estudis i enquestes diuen que justament la gent de la teva edat, o una mica més grans, estan pensant a votar la ultradreta, estarien a favor d'un estat autoritari, que justifiquen coses que va fer Franco... Amb desinformació absoluta. Doncs és molt important saber-ho. Bàsicament perquè no torni a passar.

Però com a professora diu que si cada vegada que algú diu que un tema s'hauria de fer a l'escola, caldria passar a l'escola 24 hores, encara també diu que hi ha professors que ho fan. Ara, per exemple, ella que treballa a Molins de Rei, estan parlant de fer alguna cosa amb aquests maons que es diuen *stolpersteine*²¹, que són els maons on marquen gent que ha viscut a camps de concentració posant-los davant de casa seva. O just ahir va conèixer un projecte de l'Institut Les Vinyes, de Castellbisbal, en què tenen un projecte que volen exhumar la fossa comuna del cementiri, un projecte de tercer i quart d'ESO.

Un dels conceptes més importants és **La veritat i la justícia**, però el primer que li preguntem és per què un govern com l'espanyol pot tenir "**por**" a explicar o revelar a la població la veritat, explicar què va passar i per què va passar. Ens diu que ja ho hem comentat, que hi ha gent poderosa a qui no li interessa tocar segons quins temes, per tant, **no dir la veritat**. Els governs socialistes del s. XXI han fet lleis de memòria històrica, a Catalunya també els governs del Tripartit i després han continuat altres... Els partits han creat el Memorial Democràtic. Es veu una embranzida al segle XXI, però no es pot oblidar, sigui per l'herència del franquisme o bé per una cultura hispànica, aquí hi ha molta reticència històrica al reconeixement, a demanar perdó.

Per exemple, hi ha molts països del món que han demanat perdó per les seves responsabilitats històriques. **En el cas espanyol això no s'ha donat, sigui perquè encara estem sota l'ombra del franquisme, pels pactes de silenci de transició**, sigui per aquesta falta de cultura de reconèixer i demanar perdó. Per exemple, de vegades hi ha estats llatinoamericans que han demanat a Espanya que demani perdó pel que aquí s'anomena el descobriment d'Amèrica, i allà colonització o genocidi. I mai, mai han donat cap pas, quan hi ha

²¹ Les Stolpersteine són un projecte artístic de l'alemany Gunter Demnig que consisteix a col·locar petites lloses de llautó incrustades al terra de les voreres per commemorar les víctimes del nazisme. Aquestes "pedres d'ensopegada" porten gravat el nom de la persona i les dades de la seva persecució (naixement, deportació, mort) i s'instal·len davant de l'últim domicili o lloc de treball.

països com Alemanya, com Holanda amb els cascos blaus a Bòsnia, com el Canadà amb el poble inuit... Es podria fer, però a Espanya no, no és l'estil.

Com poden els poders estatals fer possible que hi hagi **veritat, justícia, i reparació per a les víctimes**? El primer que ens respon és lleis, lleis, lleis i polítiques. La justícia clàssica, o una justícia més tradicional o lligada a la cultura popular, com és el cas de Ruanda. A Sud-àfrica es van fer amb judicis públics i amb confessions, a un nivell més connectat amb la religió. **Però la justícia requereix un reconeixement i una reparació de les víctimes, sigui econòmica o moral. I la veritat requereix això, fer memòria.** Hi ha molts casos de llibres testimonials per fer memòria i reparació, com *Guatemala. Nunca más*, i *Nunca Más: Informe final de la Comisión Nacional sobre la Desaparición de Personas*, a l'Argentina.

Encara que parla de lleis i polítiques, explica que quan això no existeix o no és possible, **cal que la societat civil s'organitzi de manera** perquè no s'oblidi i que facin aquesta feina i, sobretot, pressionin els governs perquè la facin ells, que és a qui toca fer-la.

Per donar Veu a les Víctimes, hi ha moltes maneres, en l'àmbit polític, públic, social. Donar, i això des de fa uns anys ha existit en el cas dels nens robats, la possibilitat de cercar, de facilitar la documentació... Al final és una part de justícia, és que tinguis dret a buscar els teus familiars. Que si proves d'ADN, exhumació de fosses... Després, fer memorials, escriure, erigir monuments. També pot ser a nivell de societat civil i dels mitjans de comunicació, llibres, reportatges... **Donar una veu, que aquesta gent no resti a l'ombra, sinó que parli, que pugui parlar tot allò tant com** necessiti explicar la veritat.

Respecte a **La Repetició de la Història**, ens diu que li agradaria pensar que no, però creu que pot tornar a passar perquè estem condemnats a repetir la història tot i conèixer-la, i això demostra quins partits polítics estan en auge a Europa ara que fa 100 anys dels totalitarismes a Itàlia i Alemanya, una situació en molts casos comparable. Ara bé, creu que no seria tan fàcil o amb una població tan nombrosa com va passar. Potser una persona molt desafavorida, molt marginada de la societat, molt exclosa, però amb figures com amb les que va passar, per exemple, amb els teus avis, no? Què podien ser gent humil, no intel·lectuals, però eren gent normal, no? El sistema en aquell moment ho permetia. El tema de l'enterrament, de no tenir dret a enterrar-la o recollir-la, no perquè no hi hagués intenció de la maldat, que continua havent-hi, sinó perquè el sistema jo crec que no ho facilitaria tant. Estem més protegits.

Il·lustració 4: Entrevista amb l'antropòloga Iolanda Parra

La societat pot prendre consciència de les injustícies i la memòria perquè estigui molt present i això es pot fer mitjançant les famílies, tots aquells actors educatius, gent adulta, mitjans de comunicació de masses, cinemes, escoles, instituts, universitat.

També hem volgut saber si creia que **La Recerca Bibliogràfica qualitativa** pot ajudar la forma d'investigar aquest fenomen. I ens ha contestat que i tant, és molt interessant sobretot en el marc teòric. Hi ha una tècnica que s'utilitza a l'acadèmia, que es diu estat de la qüestió, que no consisteix només en una recerca bibliogràfica, sinó en agafar un tema, els seus conceptes clau o els aspectes bàsics de contrastar d'aquell tema, i buscar els principals autors que n'han parlat i fer unes altres qüestions, com fer un resum però posar-los a conversar, veure quines discussions pot haver-hi... És molt interessant. Però per a ella, en ser antropòloga i periodista, la recerca únicament bibliogràfica se li queda curta perquè li agrada anar molt al terreny, parlar amb les persones... Tot i això, mai ha fet una recerca acadèmica sense la part bibliogràfica, és bàsica.

Li pregunto sobre una de les hipòtesis que tenia el TR, que era sobre **Casos Individuals i Comportament Social** i era si el cas que treballem al TR pot reflectir el comportament de la societat respecte a aquest fenomen. Ella creu que si fos un cas, només, o dos, estaríem parlant d'una anècdota. Però estem estudiant un tema que no va ser anecdòtic, sinó que va ser sistèmic. No sap quina xifra és. Se li diu que 300.000 i, per tant, diu que és un tema sistèmic. Hauríem de comparar amb altres casos per si són similars, segueixen la mateixa estratègia o conducta, el que hem vist als documentals és que tots seguien la mateixa estratègia o conducta.

Finalment, se li pregunta si **La Memòria Històrica i les Lleis Actuals** podrien ajudar més en aquests casos. Ens contesta que sempre cal escoltar el que necessiten les víctimes. És molt important, això és una mica dur el que diré, però és el que he estudiat en aquests casos, no es pot donar només la veu de les víctimes, que les víctimes et construeixin les polítiques públiques o les lleis o els processos de pau, perquè evidentment, pobres, tenen una situació emocional, política i de víctima. Llavors calen experts que sàpiguen fer-ho i amb experiència en altres contextos. Això sí, sense la veu de les víctimes no hi ha res a fer, es necessita la seva veu i les seves propostes, això queda claríssim. I després recursos i ganes de veritat, que no sigui un maquillatge de "fem això, ho anunciem a *bombo y platillo* i més tard no executem o no donem recursos per portar-ho a terme".

4. ANÀLISI O PART PRÀCTICA

4.1 Estudi d'un cas concret

El cas concret que es vol analitzar és el de la presumpta nena robada de la meva àvia, és a dir, la meva tieta. Aquest cas ha estat molt present a la meva família materna, se n'ha parlat, però a la vegada, és un tema que, per l'època o per la gestió emocional que en van fer els meus avis, ha estat sempre en una mena de penombra.

Els fets tenen lloc l'agost del 1963. Una parella molt jove (Carmen i Lázaro) s'havien casat l'any anterior, 1962, amb 23 i 25 anys respectivament. La Carmen, embarassada de nou mesos, va arribar a la Clínica del Remei, que és on va ingressar, i va estar tota la nit amb molt dolor, i les monges que s'ocupaven de la clínica no li feien cas. La meva àvia els deia que no, que el dolor que tenia era molt fort, va estar tota la nit patint. Finalment, l'endemà, van cridar al doctor i se la van emportar corrents, i quan va néixer la nena, els van dir que havia mort, que s'havia ofegat amb el cordó umbilical, i se la van emportar. La meva àvia diu que li va veure moure les cames i la va escoltar plorar, el meu avi explicava que, quan li van dir i ensenyar la nena, era molt gran, i es va enfonsar tant que no volia saber res més. No tenen cap mena de documentació sobre l'alta, la mort de la nena, el lloc on la van enterrar. Eren dos nois molt joves, inexperts i sols. Mai van preguntar per la documentació, ni on l'havien enterrat.

4.1.1 Diari de Camp: Cronologia de la investigació del robament de nadons

La taula següent és el cronograma de la investigació realitzada en la cerca de la Veritat de la desaparició d'una nena, amb les diferents activitats portades a terme.

ACTIVITAT	DESCRIPCIÓ	INICI	FINAL	RESULTAT
Recerca d'informació sobre la nena robada	Cercar les vies on poder investigar i sol·licitar informació sobre la presumpta nena robada.	18/7	21/7	S'entra a les pàgines del Ministeri de Justícia, Generalitat i les diferents associacions de víctimes.
Recerca seguint els passos marcats pel Ministeri de Justícia	Estudi dels passos a seguir per obtenir informació sobre la nena robada i buscar informació al respecte. Realització de tots els passos, en línia i presencials a la	18/7	15/12	Després de 3 o 4 viatges Comissaria Cornellà, la recerca continua, està obert l'expedient. però no hi ha resposta del Registre Civil, ni cementiris ni hospital,

	Comissaria de la PN de Cornellà.			etc.L'expedient està en blanc, l'únic és que està donat d'alta i les sol·licituds per part del Ministeri.
Recerca dels passos a seguir amb la Generalitat	Fer les gestions per trobar informació sobre la nena robada.	18/7	20/7	Es troba informació sobre Llei 16/2020 i sobre la Comissió per la desaparició forçada de menors a Catalunya. La llei obliga a crear la OVDFMC però encara no està creada. Deixo aquest camí.
Recerca d'associacions de víctimes	Sol·licitud d'informació a Alumbra	20/7	4/9	Enviament email a Alumbra (SOS Bebés robados Andalucía), i ens contesten sobre on haig de dirigir-me i aclarir-me sobre dubtes de qui és la persona que ha de presentar la sol·licitud al Ministeri.
Sol·licitud d'Informació en els diferents organismes recomanats	Recerca de com dirigir-se als diferents organismes per demanar informació.	21/7	14/9	Fets tots els mails i formularis necessaris.
Obtenir els certificats Naixement Defunció de la pàgina del Ministeri de Justícia.	Sol·licitar telemàticament informe sobre certificats.	21/7		Omplerts els formularis dels formularis per obtenir els certificats de naixement i de defunció de la nena. David del RC continua buscant, el "lligall d'avortament, hauria d'estar registrat". A 15/12 es continua

				sense tenir cap certificat.
Historial Mèdic de la mare o del nadó.	Posar-se en contacte amb la Clínica del Remei per demanar Historial mèdic.	4/9	8/9	No tenen els historials antics perquè no era obligatori guardar-los. Rebut mail de l'Arxiu de la Clínica amb la resposta.
Informació del Cementiris	Demanada una còpia del llibre d'inhumacions per confirmar la data del sepeli i que el nadó estigui enterrat.	14/9	16/9	Aconseguida resposta d'on i quan es va inhumar el 6/8 d'una nena filla de Carmen i morta el 3/8/1963.
Arxiu Històric provincial	Demanar informació sobre el part.	2/9	5/9	Emplenar els formularis telemàtics per demanar informació. No tenen cap informació, solament de la Maternitat
Informar família	Parlar amb cada una de les germanes, a la mare no se li comunicarà que la nena està morta.	18/9	25/9	S'explica a les germanes de la nena la informació rebuda. Hi ha germanes que no ho creuen. No es pot continuar amb la investigació perquè està en una fossa comuna i allà no es poden exhumar.
Visita a Montjuïc	Visita al fossar de la Pedrera del cementiri de Montjuïc	16/11	16/11	Fer-li un reconeixement i donar-li un lloc a la família
Registre en RC	Registrar en el Registre Civil que la Carmen Garcia i el Lazaro Parra van tenir una filla que va morir en el moment del part.			Les germanes han de posar-se d'acord en si volen registrar-la o no. Nom no se li posarà perquè no sabem quin nom era l'escollit.

Hi ha diferents vies per les quals es pot investigar i sol·licitar informació sobre la presumpta nena robada dels meus avis. Detallarem cada una de les 3 vies que s'ha seguit en aquesta recerca.

- **Ministeri de Justícia**, “*El Servicio de Información a afectados por la posible sustracción bebès Robados*”
- **Generalitat de Catalunya**.
- **Associacions creades pels ciutadans:**
 - Alumbra, és l'associació dels SOS Bebes robados a Andalusia
 - SOS Bebes robats.
 - Observatori al qual arribo mitjançant la web de la Generalitat .

4.1.1.1 *Ministeri de Justicia*

El 18 de juliol s'entra en el Ministeri de Justícia, en el “Servicio de Información a Afectados por la posible Sustracción de Recién Nacidos”.

<https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/victimas/servicio-informacion>

Aquest servei d'informació ha sigut creat pel Ministeri l'any 2013, ja que les administracions públiques s'han compromès a donar suport institucionalment als afectats per les suposades sostraccions de Nens acabats de néixer mitjançant la creació d'aquest servei d'Informació coordinat pel Ministeri de Justícia que faciliti les dades i la informació disponible sobre la filiació natural mitjançant dades registrals, expedients sanitàries. A més explica que ha sigut creada una base de dades de perfils genètics per confrontar l'existència de compatibilitats genètiques.

Aquesta oficina del Servei d'Informació sol·licitarà la informació que consideri pertinent a les diferents Administracions i institucions públiques (Registre Civil, Hospitals, Fiscalies, Cossos i Forces de Seguretat de l'Estat).

S'envia formulari de contacte per demanar cita prèvia a <https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/victimas/servicio-informacion/oficina-atencion-afectados>

21 de juliol. Resposta per Mail del “Servicio de información afectados por la posible sustracción de recién nacidos” del Ministeri de Justícia on s'explica la documentació que s'ha d'aportar, DNI, Llibre de Família, la sol·licitud d'informació completa, la narració detallada dels fets, així com informació de com entregar-ho. Aquesta documentació s'ha d'entregar al Ministeri, si s'és de Madrid i si no a qualsevol comissaria de la Policia Nacional. En cas que es vagi a la Comissaria a entregar tot, l'agent de policia pot trucar al telèfon 911.788.000 perquè l'informin sobre els passos a realitzar amb aquesta informació, aquests passos són que han d'expedir una acta d'identificació i enviar tota la informació a aquesta oficina. L'oficina es posarà en contacte amb l'interessat per informar del número d'expedient i la contrasenya i usuari per seguir l'evolució de la tramitació.

Hi ha dues sol·licituds en el cas que sí que es fa la prova d'ADN i en el cas que de moment no. Indica els laboratoris on es pot fer el perfil genètic. (Hi ha 5 i cap a la província de Barcelona). Es pot realitzar un cop que la investigació estigui més avançada.

En el cas que presenti la documentació la mare de la nena desapareguda, hauria de ser ella qui es fes l'anàlisi, i de moment es prefereix investigar primer i decidir més endavant si val la pena fer la prova o no.

22 i 23 de juliol. Es contesta al Mail del Ministeri i es pregunta si la documentació en lloc de ser la mare del bebè pot ser la germana i responen que sí que cap problema, però que aleshores l'oficina no podrà demanar informació ni al Ministeri de Sanitat ni al Registre Civil. Que millor que ho presenti la mare de la nena desapareguda.

El 12 d'agost es va a la Comissaria de Sant Feliu amb la mare de la nena, però a Sant Feliu l'únic que hi ha és una oficina, la Comissaria està a Sant Ildefons.

El 14 d'agost es va a la comissaria, i no coneixen que han de fer amb casos com aquest. Se'ls facilita el telèfon 91.178.80.00 perquè demanin el que han de fer, tal com va explicar la funcionària en el seu mail, i diuen que ja trucaran. Quan truquen el mateix dia, diuen que s'ha de fer una acta d'identificació, si la sol·licitud està en nom de la mare de la nena ha de presentar ella la documentació. I diuen que el formulari que s'havia aportat no serveix, ja que és per a quan volem aportat contingut genètic, i no és el cas.

17 d'agost davant de la impossibilitat de la mare de la nena de desplaçar-se ni en fer un poder perquè la representin, s'ha omplert un altre formulari amb el nom de la germana de la desapareguda (la meva mare).

8 de setembre, es torna a la comissària per parlar amb el Comissari, Luis, està de vacances i tornarà el 16 de setembre, s'espera a aquell dia per anar s'anirà dimarts a presentar la documentació.

17 de setembre, es va amb la germana de la nena i es porta tota la sol·licitud omplerta i la documentació necessària perquè es faci una acta d'identificació a ella. No és possible fer-ho en nom de la mare perquè no pot anar a la comissaria i cap Notaria farà un poder Notarial a causa del seu Alzheimer. L'inspector està molt encuriolit. Se li entrega la sol·licitud d'informació, i ell fa una acta d'identificació, per demostrar que és la germana de la nena que està presentant la documentació. L'inspector decideix fer el tràmit de judicialitzar el cas, enviarà tota la documentació al Ministeri de Justícia, i també obre diligències en el jutjat d'instrucció de Cornellà. Dona còpia dels tres formularis: la sol·licitud, la que enviarà al jutjat i l'acta d'identificació. Ara s'ha d'enviar un relat dels fets al Servei d'informació del Ministeri. Quan el Servei tingui tota la documentació obrirà l'expedient i remetrà les dades per poder entrar l'estat de l'expedient.(S'adjunta en l'annex de la documentació).

Un cop s'hagi presentat tota la documentació es podrà veure l'estat de la tramitació podrà realitzar-se mitjançant medís telemàtics a través d'aquest enllaç. [Seguimiento del estado de la Tramitación.](#)

Sustracción de recién nacidos

Acceso para el ciudadano a la aplicación de Sustracción de Recién nacidos

Identificador / Usuario:*
46669767F

Contraseña:*
.....

INICIAR SESIÓN

[¿Ha olvidado su contraseña?](#) ⓘ

Usuarios no registrados. Solicitud de acceso al servicio:

Se deberá obtener cita previa:

Telefónica: 91 178 80 00

Desde el [formulario telemático de contacto](#) de la oficina

Formularios a aportar:

[Solicitud de información \(PDF. 132 KB\)](#)

[Solicitud de información e inclusión perfil genético \(PDF. 195 KB\)](#)

Para más información sobre este servicio pulse [aquí](#)

II-lustració 5: Seguiment de l'estat de la tramitació al ministeri

A dia 15/12, no hi ha cap moviment des del 30 de setembre, estan escanejades les sol·licituds, el DNI de la germana, i l'atestat, i està la tramitació amb el Registre Civil, i per ara no hi ha cap resposta.

SUSTRACCIÓN DE RECIÉN NACIDOS
MINISTERIO DE JUSTICIA

46669767F

Acceso Login

Acceso usuario registrado

Cambiar contraseña

Recuperar contraseña

Información

Información de Expedientes

Resultados 1 - 1 de 1.

ACTUACIONES

Mostrando 15

FECHA	TRÁMITE	NOTAS	ARCHIVO ADJUNTO	OPCIONES
23/09/2025	SOLICITUD	SOLICITUD DE INFORMACIÓN EXP. 2858	1 archivo/s adjunto/s	
23/09/2025	MINISTERIO DEL INTERIOR	ATESTADO Nº 3038-25	1 archivo/s adjunto/s	
23/09/2025	OTRA DOCUMENTACIÓN	DOC. PERSONAL DE AFECTADA EXP. 2858	1 archivo/s adjunto/s	
30/09/2025	REGISTRO CIVIL	OFICIO REGISTRO CIVIL DE BARCELONA...	1 archivo/s adjunto/s	

Resultados 1 - 4 de 4.

II-lustració 6: Actuacions sense resposta ministeri de Justícia

Es finalitzarà la tramitació quan el Servei d'informació subministri un resum compilador de tota la Documentació aconseguida, que no tindrà caràcter de resolució, que serà acompanyat quan procedeixi de l'informe de INTFC.

4.1.1.2 Generalitat de Catalunya

18,19 i 20 de juliol s'entra a la Generalitat al següent enllaç: https://justicia.gencat.cat/ca/departament/Plans_i_projectes_estrategics/desaparicio-forcada-de-menors/

Veiem que hi ha una Resolució 388/XII del Parlament (<https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=859881>) sobre una estratègia catalana davant la desaparició forçada de menors. Es crea una comissió interdepartamental per valorar a partir de les seves conclusions, l'adequació de les propostes i establir les mesures normatives necessàries, per enfocar aquest fenomen. S'estableix una estratègia interdepartamental per donar resposta als diferents vessants d'aquest problema. Aquesta comissió emetrà un informe amb totes les seves conclusions. L'informe es pot trobar en el següent enllaç https://justicia.gencat.cat/web/.content/home/departament/plans_estrategics/Informe-CIDFM-20210208.pdf

Finalment, en la pàgina principal parla de la Llei 16/2020, del 22 de desembre, de la desaparició forçada de menors a Catalunya. [Llei 16/2020, del 22 de desembre, de la desaparició forçada de menors a Catalunya.](#)

Als annexos dins del Marc Legal es pot trobar el resum de l'acord, la Llei i l'informe. En ells hi ha un històric sobre les accions que s'han fet fins al moment i detallen perfectament quins són els passos a seguir perquè les víctimes dels nens robats trobin la veritat i és judiciàlitzis els casos.

L'obligació més important de l'executiu segons la Llei 16/2020 és crear l'Oficina de la Víctima de la Desaparició Forçada de Menors a Catalunya (OVDFMC) per acompanyar a les persones que busquen informació sobre els seus nadons desapareguts. Busco dins la pàgina web de la Generalitat algun accés per l'OVDFMC i no trobo cap enllaç ni cap pàgina web per accedir a l'Oficina.

L'únic que trobo al respecte és un twit del 19/7 del Quico Sallés respecte a un article d'ell mateix del 9/7/2025 en el Diari EL MÓN, <https://elmon.cat/politica/cinc-anys-llei-desaparicio-forcada-menors-mai-aplicat-1028060/>. **Hi ell explica que la Llei 2020 no s'ha aplicat mai**, i per tant no han creat l'OVDFMC. ERC pregunta al conseller de Justícia, Ramón Espadaler. L'excusa que dona és que els successius governs mai han desplegat les mesures concretes per la seva aplicació. El motiu és que l'equip creat va al·legar defectes de forma en la llei per no desplegar-la. Diu que en l'anterior govern es va posicionar en què calia modificar la llei abans del seu desplegament. Tal com diu l'article s'ha de reformar una llei que té més de cinc anys i que mai s'ha aplicat.

Un dels arguments del conseller Espadaler és que la OVDFMC ha de tenir personalitat jurídica pròpia, i això toparia amb límits legals. El conseller Espadaler diu que s'ha posat en marxa un full de ruta que pretén donar resposta als drets de les víctimes a satisfer les seves demandes legítimes. Estan buscant les alternatives més eficaces per crear la OVDFMC de forma equilibrada i sostenible, i ho estan avaluen els serveis interns de la Conselleria de Justícia.

Quan trobem aquesta informació veiem que a **través de la Generalitat no es podrà accedir a informació sobre la nena desapareguda**, encara que hem trobat l'existència d'un Servei d'informació i orientació telemàtica a la víctima del delictes, SIOTVD i infovictimesdelicte.justicia@gencat.cat, es descarta de moment perquè no es vol judicialitzar de moment el cas.

Es deixa tancada aquesta via d'investigació i ens centrem en les altres dues vies: Ministeri i associacions.

4.1.1.3 Associacions de Víctimes (iniciatives ciutadanes)

19 de juliol mitjançant l'accés que hi ha en la web de la Generalitat s'entra en la web de l'Associació de SOS Bebés Robados, es llegeix tota la informació. Es troba un enllaç amb Alumbra que és com es diu aquesta Associació a Andalusia.

A la mateixa web hi ha un accés a l'Observatori de la desaparició forçada de menors. <https://odfm.es/>. Veig que l'observatori està creat per la Universitat Rovira i Virgili l'any 2016 com a resposta a la realitat silenciada durant dècades, parlen d'aproximadament més de 300.000 nens robats. Aquest projecte té una base acadèmica i científica, i la finalitat del mateix és visibilitzar la veritat, impulsar canvis legals i acompanyar a les víctimes en la seva recerca d'identitat i les seves famílies.

L'observatori vol donar veu a les víctimes i volen que siguin reconegudes pels Crims de la humanitat ja que no prescriben. La pàgina web té enllaços que no porten a cap lloc. Parlen d'un banc d'ADN i de retrobaments, però l'únic que hi ha és un enllaç per ser voluntari o col·laborador, investigador...S'omple el formulari i s'envia. No s'ha obtingut resposta.

20 de juliol. S'envia email a l'Associació Alumbra (Asociación por la Lucha de Madres de Bebés Robados), i s'explica que s'està fent un treball recerca i que es busca informació sobre com trobar a una nena desapareguda.

21 de juliol. Contesten el mail primer explicant que hi ha a **Orden del Ministerio de Justicia** (España) que es va publicar al **BOE del 27 de juliol del 2023** que estableix que els nadons nascuts sense vida després de sis mesos de gestació han de ser inscrits en el Registre Civil, en un arxiu específic que es diu "Nacidos sin vida", i que els pares poden assignar-los un nom, **dotant-los d'identitat civil, abans no tenien identitat**. Aquesta llei modifica l'anterior de 1988 i el que busca és humanitzar i personalitzar el registre d'aquests nadons, l'anterior els incloïa en arxius i utilitzava termes com "criatura abortiva" o "fetus",

Es pot sol·licitar un certificat del registre que inclourà les dades del part i el nom del nadó que li assignin els progenitors (mare, pare o ambdós). S'haurà de presentar una fotocòpia de l'antic expedient de criatura abortiva i una fotocòpia del DNI. Aquesta sol·licitud l'haurà de fer la mare o el pare del nadó nascut.

Asociación ALUMBRA <asoc.alumbra@gmail.com>

para mí ▾

INFORMACIÓN PARA SU CONOCIMIENTO.

Buenos días.

En relación al antiguo Legajo de Criatura Abortiva, se informa de lo siguiente:

"La Orden del Ministerio de Justicia (España) establece que los bebés nacidos sin vida después de seis meses de gestación deben ser inscritos en el Registro Civil, en un archivo específico llamado "Nacidos sin vida", y que los padres pueden asignarles un nombre.

Esta orden, que modifica la anterior de 1988, busca humanizar y personalizar el registro de estos casos, a diferencia de la anterior regulación que los incluía en archivos sin nombre.

Detalles importantes de la orden:

Para bebés fallecidos después de seis meses (180 días) de gestación.

Posibilidad de nombre:

Los padres pueden elegir un nombre para el bebé fallecido, lo cual es un cambio significativo respecto a la práctica anterior, donde se utilizaban términos como "criatura abortiva", "feto"... a los que no se les podía dar un nombre e identidad civil. Desde la entrada en vigor de la Orden, los padres pueden asignar un nombre a sus hijos e hijas dotándoles de identidad civil.

Certificado:

Se puede solicitar un certificado del registro, que incluirá los datos del alumbramiento y el nombre del bebé que le asigne los progenitores (madre, padre, o ambos). Se debe aportar una fotocopia del antiguo legajo de criatura abortiva y fotocopia del DNI. Esta petición debe hacerla la madre o el padre del bebé alumbrado.

Il·lustració 7: Mail ALUMBRA amb informació

A més es facilita una petita guia per poder trobar dades de les persones que cerquen, detallant els passos següents:

- El primer és obtenir la partida literal de naixement, els antecedents de la partida de defunció i el certificat de defunció en cas que el nadó visqués més de 24 hores. Si el nadó morís abans que passessin 24 hores, cal obtenir el **lligall d'avortament**. Això es pot demanar en el Registre Civil o en la web del Ministeri de Justícia. Però pel lligall d'avortament ha de presentar-se la mare de la nena al Registre Civil de Barcelona https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2023-17286, i es deixa de moment per a més endavant per les dificultats en la salut de la mare.
- El segon pas és recopilar totes les dades possibles de l'historial clínic de la mare o del bebè. S'ha de sol·licitar a l'Hospital l'historial clínic de la mare o del bebè. En aquest document ha de recollir totes les dades del part, indicant el nom de la mare, data i l'any del Naixement. Als arxius dels hospitals hi ha de constar el dia, l'hora, l'equip mèdic que va assistir a la mare, etc.
- El tercer pas és acudir al cementiri on suposadament estigui enterrat i demanar una còpia del llibre d'inhumacions, per confirmar la data del sepeli i que el nadó hi estigui enterrat.
- Arxiu Històric Provincial de la Diputació del municipi on es va produir el part, aquest depèn de la diputació. En aquest cas està al carrer de Mejía Lequerica, 1 del 08028 Barcelona amb telèfon 93.402.20.52.
- Alumbra recomana que si s'observen anomalies es pot realitzar la denúncia en un jutjat de guàrdia, a la fiscalia provincial o fins i tot en una comissaria. En aquests casos ALUMBRA recomana als afectats que es posin en contacte amb ells per unir les denúncies individuals i així tenir més força.

- I l'últim pas és que un cop confirmades les sospites s'ha de realitzar una prova d'ADN.

4/9/2025. Alumbra respon a l'últim mail que s'ha enviat amb dubtes, diuen que solament pot demanar aquesta documentació la mare de la nena, si es vol fer els tràmits en el seu nom s'ha de presentar o un poder d'ella per fer les gestions i la documentació que acrediti la seva incapacitat de la meva àvia i la seva tutela. Igualment es busca informació en aquests organismes.

El 4/9/2025 seguint les indicacions de Alumbra es parla amb l'Arxiu històric de la Diputació de Barcelona,(després de la dificultat en trobar la persona a qui dirigir-se, al final s'aconsegueix parlar amb una responsable i diu que no tenen informació de parts fora dels ocorreguts a la Maternitat, no tenen informació d'altres clíniques. Envien un mail per confirmar-ho. Envien un enllaç per accedir a sol·licitud d'informació al registre. I es té la notificació de la Diputació el 5/9/2025 dient que no tenen cap informació.

El 4 de setembre també es parla amb la Clínica del Remei, amb l'arxiu, i diuen que no tenen cap informació. Que ara les històries clíniques s'han de guardar indefinidament, però que abans no havien de guardar les històries clíniques i es destrossaven totes. Igualment, el 8/9 envien un mail notificant que no guarden l'història.

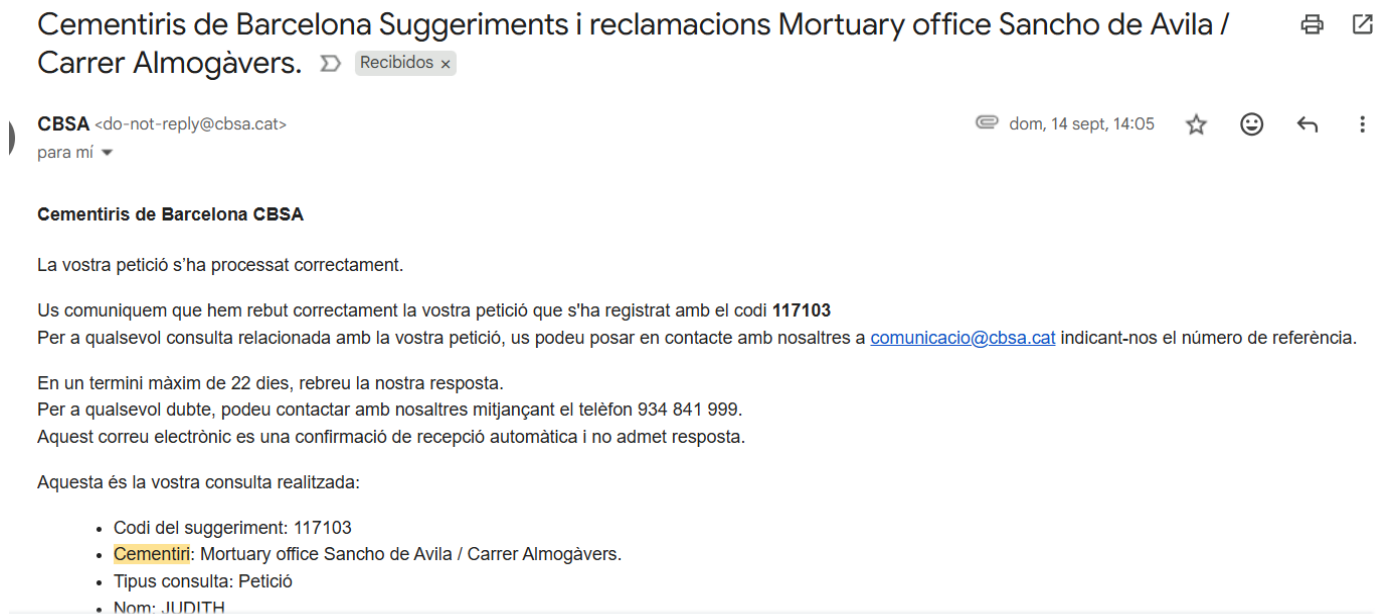
El 14 de setembre es busca quants cementiris que hi ha a Barcelona, per posar-se en contacte amb tots per veure si es poden facilitar la informació que indica Alumbra amb el seu Mail. És sol·licita per escrit el Certificat d'inhumació (enterrament) a la web dels CEMENTIRIS DE BARCELONA, <https://cementiris.ajuntament.barcelona.cat/es> indicant el nom de l'Hospital o centre sanitari on va néixer el nen. Aquest document ha de recollir la data de l'enterrament o si està en fosa comuna, nínxol individual o compartit.

El 14 de setembre s'entra a la seu electrònica del Ministeri Justícia per demanar el certificat de naixement i de defunció. Es fa amb les dades de la germana de la nena desapareguda en els següents enllaços.

<https://sede.mjusticia.gob.es/tramites/certificado-nacimiento>.

<https://sede.mjusticia.gob.es/tramites/certificado-defuncion>.

El 15 de setembre. S'ha enviat mitjançant la web de l'empresa que gestiona els cementiris de Barcelona <https://cementiris.ajuntament.barcelona.cat/es>, ja que tots els cementiris de la ciutat depenen d'aquesta informació sobre una petició d'inhumació de la filla de la Carmen Garcia.

Il·lustració 8: Recepció de la petició d'inhumació per part cementiris de Barcelona

El 16 de setembre es rep un mail amb la següent informació dels Serveis Jurídics de l'empresa de Cementiris.

“En relació amb la vostra pàgina web, i segons el nostre registre, el 6/8/1963 va ser inhumat un fetus femení de C. Garcia a la Fossa Comuna del Cementiri de Montjuïc.

Causa defunció el dia 3 i està registrat el seu decés al Jutjat núm. 2 de la Ciutat de Barcelona.”

Es contesta al mail per preguntar si la nena continua allà i si es pot visitar.

I em contesten que ***“que la fossa comuna és trobar al recinte del Fossar de la Pedrera i que allà hi ha un espai per visitar i dipositar flors. I que no es poden exhumar restes inhumats a la fossa comuna”***.

Se'ls demana si poden expedir alguna mena de certificat, i que pot dirigir-se al Registre Civil de Barcelona i amb aquesta informació es pot sol·licitar un certificat (Lligall d'avortament). S'ha de trucar al Registre Civil per veure si el facilitarien a la filla o al net de la Carmen Garcia.

Petició Cementiris 117103 ▸ Recibidos x

Serveis Jurídics <sjuridics@cbsa.cat>
para mi ▾

mar, 16 sept, 9:57 ☆ 😊 ↶ ⋮

Benvolguda Sra. Parra,

En relació amb la vostra petició a la nostra pàgina web, i segons els nostres registres, el 06/08/1963 va ser inhumat un fetus femení de C. Garcia a la Fossa Comuna del **Cementiri** de Montjuïc.

Causà defunció el dia 3 i registrat el seu decés al Jutjat núm. 2 de la ciutat de Barcelona.

Restem a la vostra disposició per a qualsevol aclariment que necessiteu.

Atentament,

Macarena De Rosa
Règim Jurídic i Titularitat Funerària
Barcelona de Serveis Municipals, S.A.
Ajuntament de Barcelona

CL Mare de Deu del Port 56-58 08038 Barcelona

Il·lustració 9: Confirmació inhumació per part serveis jurídics dels cementiris

17/9/2025 Els hi explico a les germanes que s'ha trobat la nena. Que és morta, va morir a l'hospital i està enterrada allà. El que tenen clar algunes és que volen anar a veure-la al cementiri, i donar-li el seu lloc.

S'ha decidit no dir-li res a la mare de la nena, ella els últims anys ha tingut molt clar que li havien robat, i això l'ha consolat pensant que no va morir que està viva. I amb l'Alzheimer que té no val la pena donar-li voltes.

El 6 d'octubre es rep una trucada del David del Registre Civil de Barcelona, on ens explica que ha rebut petició d'Informació per dues bandes, per la sol·licitud del certificat de Naixement feta directament al Ministeri de justícia per l'enllaç i, per un altre costat, pel Servei d'Informació a afectats per la possible sostracció de nounats del Ministeri de Justícia. Pregunta quin any és, se li diu el 1963 i diu que buscarà, que està molt difícil trobar informació d'aquella època però continuarà buscant.

El dia 16 de novembre tres de les germanes i dos nets van al Fossar de la Pedrera del

Il·lustració 10: Fossar de la Pedrera en la visita del 16 de novembre

Cementiri de Montjuïc a donar-li al seu lloc a la nena, és on han dit el cementiri que està enterrada la nena. Li porten un escrit, unes espelmes i unes flors per mostrar-li respecte, i fer una petita cerimònia en el seu record per donar-li al seu lloc a la família.

El Fossar de la Pedrera és un Memorial en record de les morts del franquisme, i a més està el Mausoleu de Lluís Companys des de 1985. És una gran fossa comuna on s'enterraven del 1936 al 1939 les víctimes dels bombardejos i més tard els executats pel franquisme entre 1939 i 1952, que eren afusellats al Camp de la Bota i els enterraven al Fossar. A partir de 1953 s'enterrava allà als indigents i les persones sense familiars que es fessin càrrec.

Sobre la gespa hi ha làpides amb noms de persones, també hi ha de diferents partits com ERC i PSC, o els Maçons, en un petit costat està el Memorial dels jueus on hi ha una pedra per camp de concentració, Mauthausen, Bergen-Belsen, Auschwitz.

Durant el passeig pel cementiri, s'ha trobat també un Mausoleu amb 9 nínxols tots amb la inscripció "Hijas de la caridad de San Vicente de Paul", que era una de les congregacions implicades en el robatori dels nadons.

Il·lustració 11: Autor del treball i Familiars en la visita al fossar

4.2 Recull de testimonis dels documentals

S'adjunten enllaços i resums dels documentals on està el recull de testimonis, tant de mares a qui se'ls va robar els nadons com de nens presumptament apropiats i comprats a les diferents institucions que apareixen en aquests documentals així com els responsables. Es veu reflectit l'exposat en el Marc Teòric.

4.2.1. Armengou, M., & Belis, R. (Directores). (2002). Els nens perduts del franquisme [Documental].TV3.

<https://www.3cat.cat/3cat/els-nens-perduts-del-franquisme/video/6312205/>

Aquest reportatge va sobre els nens robats, que eren fills dels "rojos" que estaven presoners o eren afusellats els primers anys del franquisme. No volien que fossin educats amb les idees marxistes, i per això se'ls preniën als pares i se'ls donaven en adopció o els portaven a institucions com "Auxilio Social", o "Congregacions de monges". Hi ha testimonis de mares i fills a qui i que van ser arrencats dels seus pares "rojos". Aquest és el reportatge que va donar a conèixer aquests fets a la societat. Fins aquell moment solament la revista Interviu s'havia atrevit a parlar sobre nens robats.

Els primers testimonis són de mares “roges” que expliquen com les van empresonar i van perdre als seus fills a les presons, als trens que viatjaven o als camps de concentració, per inanició o per malalties com xarampió i meningitis. Els van robar als nens de les presons i se'ls van endur i els van donar en adopció, perquè les mares no tenien dret a res. La publicitat de Franco deia tot el contrari, que el tracte era exquisit i no els deixaven desemparats. Van crear una presó per mares, i allà estava “La Topete”, expressa dels republicans i propera als cercles de poder. La Topete s'apropia dels nens i feia patir a les mares. Moltes famílies no van saber on van anar els seus fills. Des del primer moment van haver-hi moltes desaparicions. Els nens no es registraven a l'entrada de les presons, es podia fer el que vulguin amb ells, ja que no existien burocràticament.

El Comandant i psiquiatre Vallejo-Nájera l'any 1938 va obtenir l'autorització de Franco per la creació d'un **“Gabinete de Investigaciones psicológicas cuya finalidad primordial será investigar raíces biopsíquicas del del Marxismo”**, d'aquesta manera autoritzava al Dr. Vallejo-Nájera a fer experiments psiquiàtrics amb presoneres. Es pensava que el Marxisme era una malaltia i, per tant, tenia l'excusa científica per aixafar als vençuts. Deia que s'havia de donar les gràcies a Nietzsche per “Resurrección ideas al exterminio de los inferiores orgánicos y psíquicos”. Per a ell els rojos eren uns degenerats que degeneren la raça hispànica.

L'església participava com guardianes de les presons. I quan algun nen es moria, contentes deien que Déu tindria un angelet més al seu costat.

Les mares demanaven que afusellament als nens amb elles, que farien sense elles. Els arrencaven als nens de les mans.

Es crea l'Auxilio Social per a nens orfes i desemparats, reben pa a canvi d'adoctrinament, fundadora era Mercedes Sanz Bachiller, a qui entrevista en el documental i diu que el que volien era fer-los veure que estaven equivocats, que havien de ser anticomunistes. Nega que se'ls maltractés, ni a mares ni a nens.

Hi ha també el testimoni d'un nen criat en els centres de l'Auxili Social que parla de com li ho van robar tot... Ell sent que és un mort comparat amb el que hagués sigut, la seva vida ha estat horrible. Els deien que eren escòria. Segons el sociòleg Ricard Vinyes de la UB: “eren camps de concentració de les criatures”.

El patronato de nuestra señora de la Merced era l'organisme encarregat de fills de les presoneres o afusellades, anaven a llars d' “Auxilio social” o també col·legis o hospicis religiosos, que cobraven 4 pessetes per dia i criatura, i no revertien en els nens.

Hi ha testimonis de dones viudes de republicans, a qui es van emportar els nens a “la cárcel de los niños” (les escoles) i se'ls van emportar vestits de cures... Havien matat al seu pare i ara li han ensenyat a odiar-lo. Les monges també anaven a buscar nenes i les van portar convents de clausura, i els explicaven com eren els rojos, i se'ls re-catolitzava.

A finals dels anys cinquanta hi havia una repressió molt gran, a les famílies que tenien algun “rojo” a la família, els hi prenien els nens. Els cures/monges manaven tant com qualsevol Guàrdia Civil i ells decidien que feien amb aquests nens. Les mares expliquen que l'angoixa ha continuat tota la vida.

El Franco no es conforma solament els que estaven en Territori Espanyol, molts fills, uns 30.000 van ser portats a Anglaterra, França, Unió Soviètica, Mèxic, però acabada la guerra Franco va decidir que volia portar tots els nens que eren fora, sobretot els que hi havia a URSS perquè és on havia començat la revolució comunista. Ho va fer amb la Falange i el “Servicio exterior de repatriación de menores”, que els busca per tots els llocs, això desperta els recels d'alguns països i organismes internacionals com la Creu Roja, ja que sospitaven que havien obligat a firmar els pares les sol·licituds de repatriació.

Franco ho va tenir fàcil perquè Hitler li va entregar els nens republicans que hi havien a Rússia, i no els van notificar als pares, els pares no van poder recuperar-los. Pensava que eren elements perillosos i molt sovietitzats, no els podien tornar amb els pares perquè els volien vigilar de prop. Els negaven l'entrega als seus pares amb mentides com que els pares havien marxat d'Espanya i no els podien trobar. La pàtria potestat es dona a les institucions, aquest punt va ser negat per Mercedes Sanz-Bachiller. Molts pares no van saber res, encara que la publicitat que feia Franco era que els tornava a la família.

Les històries d'aquests nens estan en milers d'expedients, molts d'ells reservats, a l'Arxiu d'Alcala d'Henares. S'ha trobat documents on s'explicaven els mètodes per aquestes repatriacions, aquesta informació és la que surt a la llum per primera vegada, aquest informe valora feina feta i prova els mètodes que va utilitzar Franco per tornar aquests nens a Espanya.

Els països i pares adoptants denegaven en un 99% de vegades a tornar els nens, però es recorria a mitjans extraordinaris, els pares adoptius tenien por que els raptessin i amagaven els nens. Però se'ls emportaven i eren donats a altres famílies a Espanya. Els nens es pensaven que els pares eren qui els adoptava i a poc a poc per altres nens d'escola s'adonaven que eren adoptats.

Una testimoni diu “Te ha criado una familia, pero **TU NO ETS TU**”, diu el que la psicòloga diu sobre la identitat. No tenien papers no sabien de qui eren, quina edat tenien, “QUI SOC”, d'on eren i d'on han vingut com i de quina manera.

La vida d'aquests nens ha estat marcada per la recerca de la seva pròpia història, una recerca que s'ha topat amb un mur de Silenci Còmplice, i els entrebancs burocràtics de molts arxius.

L'any 1941 surt llei que es pot canviar els cognoms dels repatriats, i podien posar cognoms que volien. Hi ha nenes que van estar adoptades i tornades 4 vegades.

Tots demanen que tota la societat ho sàpiga, perquè no se sap el que va passar, i també que no perdonen.

4.2.2. Armengou, M., & Belis, R. (Directors). (2011, 2 de febrer). Torneu-me el fill! <https://www.3cat.cat/3cat/torneu-me-el-fill/video/3473850/> i **Bebés Robados en España. (s. f.). Investigación sobre la desaparición de bebés en España desde la Guerra Civil hasta bien entrada la democracia [Vídeo]. YouTube.** <https://www.youtube.com/watch?v=JJjgQODg3zI>

El primer documental és un reportatge emès a Televisió de Catalunya l'any 2011, el segon documental el va penjar a YouTube l'associació Alumbra. Els dos documentals tenen molts elements en comú, l'explicació dels fets, la majoria dels testimonis i detalls de les institucions. Per això s'ha fet un sol resum dels dos documentals.

En el documental del punt 4.2.1. *Els nens perduts del franquisme* es parla més de la postguerra, dels primers anys del franquisme, en aquell moment els motius del robament dels menors era sobretot ideològic. En canvi, aquests documentals estan enfocats més al negoci lucratiu que van muntar en diferents llocs d'Espanya per traficar amb nens. Jugaven a ser déus canviant els destins de les persones.

Es recullen els testimonis tant de mares a qui van robar els seus fills com de fills apropiats il·legament, com germans/es dels nadons robats. En aquests testimonis es veuen constatats els fets que s'han explicat en el Marc Teòric. Els testimonis que trobem com a mares són el de la Maria Dolores Chumillas a qui van treure el nen perquè era mare soltera, Gotas de Lluvia, Chus, Elsa Lopez i de fills com la Liberia Hernández, Toñi, Eva Segovia, Lucrecia Garcia, Juan Luis Moreno, Antonio Barroso que volen tenir informació de les seves mares i tant les mares com els fills el que volen és sobretot saber la veritat, alguns d'ells també reclamen justícia. Tots expliquen la mateixa història, que els hi van robar els nens i que no se'ls van tornar, la majoria no van renunciar als nens, els volen i porten 40-50 anys vivint un malson. Les tractaven de boges dient que era mentida el que deien. També parla Enric Vila, nen robat, president de SOS Bebes Robados i impulsador de la primera demanda conjunta de nens robats.

El sociòleg Francisco González de Tena diu que no eren casos aïllats, que la societat ha consentit pel seu abandonament de lleis, controls administratius, i acaba preguntant-se "Per què s'actua igual a Bilbao que a Madrid?".

Altres llocs on es produïen aquests robatoris eren: la Casa Cuna de Tenerife, la Residencia Santa Isabel de Barcelona, Antigua Clínica St. Cosme i Damian com la Clínica de Lourdes.

La casa cuna de Tenerife era un centre d'acollida de nens, on gent influent de tot Canàries anava a buscar nens. Tenia bona fama. "Hermanas de la caridad de las St. Vicente de Paul", la directora Sor Juana Alonso, parla per telèfon i nega que els prenguessin als nens a les mares, que elles havien renunciat. Diu que tenien un acord amb Mercedes Gras, i que s'enviaven nens i que sempre s'entenien, però tot va acabar quan van arribar els protocols i les administracions.

La Comunitat Valenciana va ser un dels llocs on van arribar més nens d'altres llocs. A Monforte per intervenció del capellà del poble també van arribar molts nens, els portaven de la de casa cuna de València, i eren de les congregacions de Siervas de la pasión, i si no en tenien, els hi arribaven de Bilbao, Barcelona, etc.

La majoria de les responsables eren monges de diferents congregacions, com Sor Juana Alonso, Siervas de la pasión i la Josefa Garcia Veiga, de las hermanas de la caridad de St. Vicente de Paul.. .

A Barcelona estava l'Hogar de Santa Isabel (Siervas de la pasión) atenien mares solteres que ocultaven el seu embaràs, però que no volien renunciar als seus fills. Josefa Garcia Veiga nega pressió o coacció a les mares perquè donessin fills en adopció. Nega que es beneficiessin econòmicament de les adopcions.

A la clínica Lourdes, Sant Cosme i Sant Damian als anys 60 i 70, van néixer molts nens i molts d'aquest no marxaven amb les seves mares biològiques. En aquestes adopcions va ser molt important el Josep Figueres que amb la seva dona van crear "Obra familiar de Adopcion, Josep Figueres". Tenien llistes d'espera pels nens. Se li va fer una investigació judicial als anys vuitanta, però no va arribar a judici.

Parla la filla del Josep Figueras, diu que s'havia de fer les coses ben fetes, que es tractava humanament a les persones i no hi havia cap irregularitat, hi havia un ordenament jurídic que vetllava per això. El preu era d'uns 200.000 pessetes, per pagar les despeses mèdiques, unes 18.000 despeses del part i atenció pediàtrica i si estaven en el Hogar de St. Isabel 21.000. Es pregunten "On anaven a parar la resta de diners fins a arribar als 200.000 que pagaven el pares adoptants?". Finalment, van acabar per trencar la fundació i el Hogar St. Isabel, tancant segons la Montserrat Figueras perquè no tractava bé a les noies. La Josefa Garcia Vega, diu que a l'Hogar no arribaven diners, que ella no volia desconfiar del Josep Figueras, però que a l'Hogar no veia cap diner.

El Dr. Vela, implicat amb xarxa de nens robats, era el director de la Antiga Clinica San Ramon de Madrid. Aquest metge va saltar als mitjans pel reportatge de l'entrevista el 1981, "Tràfic de nens acabats de neix". La periodista Maria Isabel Iglesias publica l'entramat d'aquesta organització, el fotògraf German Gallego, va entrar a la clínica i va fer les fotos dels nadons estaven congelats, en neveres de la Clínica. La Investigació no va progressar, va sortir imputat, però no es va investigar perquè hi havien conveniències amb molts policies que estaven implicats. L'operació policial tampoc va funcionar, per pressions "judicials", perquè molts dels jutges formaven part de l'AEPA (asociación española para la protección de la adopción) i aquesta associació està en molts dels expedients dels afectats amb moltes irregularitats.

Amb l'AEPA treballava amb Sor Maria Gómez Valbuena, la monja de la caridad de St. Vicente de Paul, acusada per mares biològiques i nens adoptats d'irregularitats. Als anys vuitanta Salut Tàpia i Javier Baranda van publicar que Sor Maria Gomez Valbuena formava part de la trama madrilenya "Mafia Buena" i que aquesta no nega que hagués format part de les adopcions, tenien persones a les estacions que captaven a les noies

amb cara de preocupació, les acollien després els hi robaven els nens. Les portaven pisos a passar l'embaràs i posteriorment els hi treien els nens. Ocorria a tots els hospitals. Però això es silenciava.

A prop de la Clínica St. Cristina, on Sor Maria Gomez Valbuena aconseguia molts dels nens estava, es troba la Maternidad Provincial de Madrid, està en el punt de mira, van haver-hi moltes sospites de robatoris, solament en els primers dies de gener de 2064 van morir 9 nadons d'otitis, causa que neguen que pugui passar, pediatres actuals. El doctor Ignacio Villa cap de neonatologia nega per telèfon, diu que tot és fals, i diu que no té cap implicació, que sí que es pot morir d'otitis, que tot és mentida, que els socialistes amb la Memòria Democràtica que volen enganyar i ho estan fent.

Surt un metge Basc que diu que els ginecòlegs firmaven el certificat de naixement amb el nom de la mare adoptant no la biològica, i que això ho feia tothom, i tothom coneixia aquesta pràctica.

Surt una advocada Beatriz Beneites dient que el delicte d'inscriure un nen com fill propi sense ser-ho o la sostracció d'un bebè no prescriuen, afectant un dret humà, propi, personal i intransferible. Amb barreres sobre aquesta investigacions de la memòria històrica.

La majoria dels implicats no han estat ni jutjats. El fiscal general de l'Estat hauria de demanar respostes a les administracions on se'ls expliquen el perquè i on?

Els afectats busquen respostes per alleugerir la pèrdua. Esperen resposta per part de les Administracions i part de la Justícia. En quaranta-cinc anys ningú coopera, no hi ha democràcia sinó institucions democràtiques. Hi ha personatges al marge de la llei pels seus contactes, tenen l'esquena molt coberta. El silenci continua. Volen justícia i veritat, i volen recuperar als seus fills perquè sàpiguen que els busquen perquè son seus i els van parir elles..

4.2.3. Tenia la Duda. (2023). ¿Por qué no se investiga el robo de bebés en España? | Tenía la duda [Vídeo]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=U8nV3C48IAw>

En aquest reportatge dona el seu testimoni Adelina, presidenta de SOS Bebés Robados Catalunya. Ella és una víctima a la qual van robar unes nenes bessones. Després d'investigar molt va trobar que una de les nenes podria estar enterrada al Fossar de la Pedrera del Cementiri de Montjuïc, però no ho pot confirmar perquè no es poden exhumar els restes de la Fossa Comú. El que té clar és que no hi ha voluntat política per trobar aquests nens.

4.2.4. Les dones i els dies. (2024, 26 de juny). Mare d'un nadó robat: "Encara reclamem que ens demanin perdó" [Àudio]. 3cat / Radioteca.

<https://www.3cat.cat/3cat/mare-dun-nado-robat-encara-reclamem-que-ens-demanin-perdo/audio/1212612/>

És un testimoni d'una mare a la qual van robar-li a les seves filles bessones als anys vuitanta a la Maternitat de Barcelona. Mai van veure els cossos, i mai van tenir cap informe mèdic. El seu informe no existeix. Parla de la llei de Catalunya, però no serveix de res perquè no hi ha cap dotació econòmica. No hi ha voluntat política de tirar això endavant.

4.2.5. Hi ha altres reportatges i documentals per ampliar la informació, com són:

Amnistía Internacional España. (s. f.). *Sustracciones ilegales de bebés en España durante franquismo y democracia*. Amnistía Internacional España. Recuperado de <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/reportajes/sustracciones-ilegales-de-en-espana-durante-franquismo-y-democracia/>

Amnistía Internacional Extremadura. (2024, 4 de mayo). El robo de bebés en el Estado español, un crimen impune. Amnistía Internacional Extremadura. Recuperado de <https://blogs.es.amnesty.org/extremadura/2024/05/04/el-robo-de-bebes-en-el-estado-espanol-un-crimen-impune/>

Los Que Buscamos. (2012, mayo 14). *Bebés robados en Castilla y León* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=gSIRyika9W8>

Euronews. (2019, julio). *El ADN, el último recurso de los bebés robados* [Vídeo]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=o0W96OE_ByU

DW Español. (2017, 20 de diciembre). *Niños robados en España* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=JohObVqdxj4>

4.3 Anàlisi crítica dels mecanismes de poder

Hem vist en el marc Teòric que en els primers anys que es produïa el robatori dels nens, qui ho feia era l'Estat, i després el mateix Estat va permetre que les institucions, congregacions, organitzacions fins a començament dels anys noranta robessin a nens per donar-los en adopció, amb finalitat lucrativa.

L'Estat va dictar una sèrie de lleis/normes/decrets per crear un marc legal permissiu per manipular la identitat dels nens, sense ningú que s'oposés. Estan detallades en el Marc Legal dels annexos, però a continuació hi ha un petit resum per entendre com era tan fàcil cometre aquests crims:

- El primer Decret del 28 de juliol del 1936 permetia la manipulació legal de les filles de les preses republicanes i la seva apropiació.
- Ordre ministerial i part anònim. S'autoritza a les dones que donessin llum de manera anònima, a hospitals i maternitats controlades per l'Església.
- Llei de 1941 sobre els cognoms dels menors repatriats i abandonats, que els permetia posar-li cognoms nous o dels adoptants, creava noves identitats.
- Llei del Registre Civil del 8/6/1957, permetia inscriure un nadó amb la declaració d'una persona. Metge, monja o família adoptant podia anar al Registre Civil i registrar el nadó com si fos seu, canviant així la seva identitat. Fins l'any 1981 no es va exigir el certificat mèdic obligatori.
- L'article 47 de la Llei del Registre Civil de 1957, sobre el naixement, els nens no eren considerades persones fins 24 hores després de néixer. Per tant, no eren registrats al RC, sinó com lligall d'avortament, però no constaven al Llibre de Família.

Aquests decrets, lleis van estar actius fins finals del segle XX, començament del XXI. El primer a perpetrar el robatori de nens va ser l'Estat i després amb la legislació va permetre que altres implicats ho realitzessin fàcilment.

En l'actualitat encara no existeix una llei estatal que reconegui de forma específica i global com a "robatori de nadons" els fets ocorreguts durant el franquisme, amb un marc específic de reparació, veritat i justícia per a totes les víctimes. Solament existeix una proposta de Llei no aprovada.

En el cas de Catalunya és aprovada la llei 16/2020 de la desaparició forçada de menors, però no s'ha implementat.

Tot i els avenços que pot suposar la llei de memòria democràtica, deixa impunes les sostraccions de menors portades a terme durant el període de la Transició i de la Democràcia.

Els culpables d'aquest dolor no han sigut castigats, hi ha Impunitat, degut en gran part a la Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia, que justifica l'impossibilitat de jutjar aquests casos del passat, a més el 19 de juliol de 2011 es rebutja modificar la llei d'amnistia que no es podia aplicar en casos de tortura, desaparició de persones, genocidi i crims contra la humanitat.

Encara que l'Estat Espanyol ha ratificat una sèrie de tractats internacionals, la veritat és que no s'ha prestat assistència a les víctimes, per tant, no s'ha ajudat a fer que els nens recuperin la seva identitat. Ja s'ha vist que el poder jurídic no es va reformar durant la Transició, i per això té reminiscències franquistes, i és per aquest motiu que s'han jutjat tan pocs casos, i no ha sortit cap culpable.

No és fàcil trobar el motiu perquè el poder Legislatiu i Executiu no han realitzat durant aquells anys les mesures necessàries per tenir unes lleis que ajudin a esclarir els fets. Cap partit ha fet res. Entenem que l'Església té

molt poder a Espanya, encara que som un estat aconfessional. Cap govern vol enfrontar-se. Però tal com es pregunten les associacions de víctimes, per què no es fa res? Perquè tenen por?

5. CONCLUSIONS

En primer cal que destacar que, durant el procés d'investigació, s'ha modificat el títol del treball, que inicialment era només "nens sense identitat", i al qual s'ha afegit una segona part: "Nens Robats del Franquisme". Tot i el dubte que planteja el fet que molts dels nens van ser robats després de la mort de Franco, s'ha mantingut el títol perquè amb la dictadura acabada, les lleis es van mantenir fins als anys noranta, i el sistema judicial s'ha vist que no es va democratitzar.

Després de la recerca duta a terme en aquest treball, es pot afirmar que s'ha complert l'objectiu principal, que era analitzar el fenomen dels nens robats a Espanya durant el franquisme i la transició, per comprendre el context, les característiques, els principals actors implicats i l'afectació que va tenir en les persones que ho van patir.

La recerca bibliogràfica i audiovisual ha permès conèixer i contextualitzar històricament el fenomen dels nens robats. A més, s'han conegut testimonis, associacions i iniciatives de visibilització. Gràcies a la recerca d'un cas concret, s'han descobert les opcions disponibles per trobar la veritat.

A la vegada, l'estudi del Marc Legal ha demostrat que inicialment les lleis van permetre el robatori de nadons i posteriorment, després dels anys 90, els van impossibilitar. L'anàlisi de les lleis ha permès explorar les mesures existents per a la memòria històrica i per a la reparació de les persones robades i les famílies. Aquestes lleis i mesures són quasi inexistentes per part de la legislació i dels diferents governs per ajudar a trobar la veritat i per la reparació de les persones afectades. S'ha pogut veure que no hi ha de moment cap mesura de la Memòria Històrica que hagi ajudat aquestes víctimes: només la llei de memòria democràtica del 20/2022, però l'únic que fa és reconèixer la sostracció de nens és una forma de repressió contra les dones. I diu que són víctimes tant els nens robats com les seves famílies.

Cap govern ha estat interessat amb visibilitzar aquest fenomen. Només les associacions com SOS Bebés Robados, Amnistia Internacional o alguns periodistes han dut a terme diferents accions perquè es conegui el fenomen i la societat en sigui conscient.

S'han identificat els actors implicats gràcies a la recerca bibliogràfica i audiovisual: als documentals apareixen molts testimonis, tant de culpables com víctimes. Els culpables neguen les seves coaccions i els seus delictes, fins i tot n'estan orgullosos. La majoria s'han lliurat gràcies a la prescripció dels delictes i a la llei d'amnistia de la Transició que perdonava tots els crims del franquisme. Les víctimes, tant les mares com els fills robats, han estat marcats tota la vida per aquests fets. Les mares han buscat tota la vida els seus fills, però ja sigui per la desaparició de la documentació, la negació de l'Església a ajudar entregant als seus arxius, pel silenci, por de parlar, o perquè cap govern ha volgut investigar el fenomen, continuen buscant els seus fills. I els nens que han sospitat o sabut que eren robats, continuen buscant els seus pares per conèixer la seva identitat. En la majoria dels casos no han aconseguit esbrinar què ha passat amb els seus familiars, no saben la veritat, i

la justícia i la reparació són inexistents. Els testimonis dels documentals també han fet veure la seva lluita per la veritat i justícia, ja que tant el sistema judicial com l'Església ho han impossibilitat.

Gràcies a les entrevistes, s'ha pogut entendre els dubtes que es tenien sobre la identitat i les conseqüències psicològiques que pateixen les víctimes, i comprendre millor com la societat va permetre aquests crims i perquè és un tema silenciats.

A nivell emocional i psicològic de les víctimes, famílies de nens robats i nens robats, s'ha observat que hi ha testimonis que verbalitzen que a la seva vida els hi han robat tot, fins i tot la identitat. Si no es té identitat, no es pot saber ni qui s'és, ni com es diuen ni conèixer els cognoms, dates de naixement ni l'origen biològic. La Identitat es construeix i té a veure amb els valors les idees i els aprenentatges. Els nens robats han construït la seva identitat sobre una mentida que els han explicat els seus pares d'adopció. En resum, podem dir que les conseqüències han de veure amb la identitat.

D'altra banda, les famílies no han pogut fer el dol. Pel que fa als germans biològics dels nens robats, han viscut el silenci i que no se'n parli, sentint un buit no tractat. Per això el més important és donar-li un lloc.

Gràcies a l'entrevista amb l'antropòloga, el que s'ha entès és que al franquisme va haver-hi molts silencis per por, i a la transició va haver-hi molts pactes de silenci, però aquest silenci continua, tot i alguns intents actuals. Hi ha diferents motius: pot ser la por o els interessos del poder, entre d'altres. Per donar veu a les víctimes, caldria actuar en l'àmbit polític i social. El més important és que els governs han d'escoltar al que volen les víctimes, però s'han de construir polítiques públiques, lleis o processos de pau amb experts. I els governs han de tenir recursos i interès real, no com ha passat fins ara, que no s'han executat.

S'ha dut a terme la recerca d'un possible nadó robat, seguint tots els tràmits oferts pel sistema, tant pel que fa a associacions com amb els organismes oficials que proveeixen documentació. Els únics amb qui s'ha pogut trobar informació ha estat gràcies a les recomanacions de la Asociación Alumbra "SOS Bebés Robados" Andalucía, ells són els que han detallat els passos a realitzar per trobar la informació. Com s'ha exposat en el cas pràctic, la informació que ens ha facilitat el Cementiri és que la nena està enterrada en el cementiri de Montjuïc.

Finalment s'ha pogut reflexionar sobre quin ha estat l'impacte emocional d'aquest procés tant com investigador com a membre de la família, així com els diferents impactes i maneres de viure per part de les 5 germanes de la víctima, unes negant la possibilitat de trobar la seva germana i altres que han decidit donar-li el lloc de germana gran.

6. POSSIBLES LÍNIES DE FUTUR

A partir de l'estudi de la regulació actual, s'ha intentat reflectir les queixes i vivències de les víctimes. En la majoria de casos, el que s'ha vist és que totes les víctimes demanen veritat i justícia. Els testimonis expliquen, en primer lloc, que no s'han pogut fer els retrobaments en part perquè l'Església no ha facilitat els seus arxius, i continuen negant-s'hi. Així doncs, les víctimes no saben de veritat el que va passar, moltes vegades no s'ha investigat per què imperava una llei del silenci tant per part de la policia, la judicatura i l'Església.

Són molt pocs els casos que arriben als jutjats, i quan hi han arribat, ja sigui per la prescripció dels delictes o per la llei de l'Amnistia de Espanya (1977, 15 de octubre), ja han estat perdonats tots els crims.

Amnistia Internacional ha estat tres anys realitzant la investigació d'aquest fenomen, i ha emès un informe: **Amnistia Internacional**. (2021). *Tiempo de verdad y de justicia: Vulneraciones de derechos humanos en los casos de "bebés robados"*.²² Hi confirma tot els que les víctimes i associacions defensen i planteja les principals línies de futur, a més de recollir totes les propostes de les diferents associacions i víctimes.

L'Associació Todos los niños robados son también mis niños, forma part de Ceaqua, Coordinadora Estatal de Apoyo a la Querrela Argentina contra los Crímenes del Franquismo. (2021, 17 de marzo), i ha fet un resum amb les conclusions de l'informe d'Amnistia Internacional²³:

- **“El robatori de nens i nenes a l'Estat espanyol podria constituir un crim de desaparició forçada”**. És un crim continuat en el temps i, per tant, no prescriu segons el Dret Internacional dels Drets Humans fins que es conegui el parador de les persones desaparegudes i es pugui restablir la seva veritable identitat.
- L'Estat té l'obligació d'investigar aquests crims. Com no ho fa, continua vulnerant els drets fonamentals de veritat, justícia, reparació i les garanties de no repetició dels robatoris. No és un crim del passat perquè encara estan desapareguts.

Les recomanacions de l'informe coincideixen amb les reivindicacions de l'associació i són les següents, demanant-los als diferents poders:

- Al **poder legislatiu** li reclama que promulgui una llei específica destinada a la cerca i identificació de les persones que han estat víctimes dels fets de la desaparició, robatori de nadons i a les que han substituït la seva identitat. Tres anys després de l'informe, no s'ha aprovat aquesta llei. També se li demana que faci les reformes necessàries al Codi Penal perquè la prescripció no comenci fins que es conegui el parador de la persona desapareguda, que no comenci a comptar el termini fins que no es pugui restablir la seva identitat.

²² Amnistia Internacional México. <https://amnistia.org.mx/contenido/wp-content/uploads/2021/03/Informe-beb%C3%A9s-robados.pdf>

²³ <https://www.ceaqua.org/la-asociacion-todos-los-ninos-robados-son-tambien-mis-ninos-celebra-el-informe-de-amnistia-internacional/>

- **Al poder executiu:** se li recomana al Govern central que apliqui plenament les recomanacions dels organismes internacionals de drets humans. Que reconegui que mai es va donar a les víctimes la resposta adequada, reconeguin les causes i l'impacte que ha tingut aquesta violència que han patit les dones pel seu gènere.
- **Al poder judicial i Ministeri Fiscal** que es realitzin investigacions d'ofici assumint els dictats del Dret Internacional en referència a la prescripció d'aquests crims i reexaminin els casos arxivats en els quals existeixen proves de la comissió del crim de la desaparició forçosa.

Es recomana als tres poders que assumeixin un paper actiu en les resolucions dels crims, que implementin totes les mesures precises descrites de l'informe perquè les víctimes tinguin els drets de la veritat, justícia, reparació i no repetició, tal com demanen totes les víctimes que s'han recollit en els diferents documentals visionats.

També se li recomana a la Santa Seu que donin lliure accés de les víctimes als arxius a totes les entitats, associacions, congregacions i ordes religioses que depenguin de la Santa Seu, així com a la conferència episcopal.

Totes aquestes recomanacions estan en la "proposta de llei sobre els nadons robats en l'Estat Espanyol", però no s'ha aprovat i continua com a proposta des del que es va registrar. Teòricament, les propostes recomanades per Amnistia en aquest informe haurien de servir perquè tots els poders donessin solucions a les víctimes. Molt important és també la perspectiva de gènere que cal aplicar en totes les investigacions.

No obstant això, **quatre anys després dels informes, els diferents poders no han aplicat les recomanacions.** En el cas d'Espanya, es veu com no han fet cas de cap recomanació per part de cap dels poders i la llei que continua pendent d'aprovació és la "Proposición de Ley sobre "bebés robados" en el Estado español: desaparición forzada de menores". En aquest cas no existeix la llei, però sí una "Oficina Servicio de Información a las personas afectadas por la posible sustracción de recién nacidos". El poder judicial i fiscal tampoc han realitzat cap investigació d'ofici ni han reobert/reexaminant els casos tancats. No s'ha canviat el termini de la prescripció. En resum, no s'han aplicat tampoc les recomanacions dels Relators de les diferents organitzacions.

En el cas de Catalunya és a l'inrevés, el poder legislatiu sí que ha funcionat, ja que existeix una llei, la llei 16/2020, de 22 de desembre i, també una comissió per part de diferents Ministeris per l'estudi de la situació dels nadons robats, l'Oficina de la Víctima de la Desaparició Forçada de Menors de Catalunya (OVDFMC), no s'ha creat, per diferents obstacles. El que fan és derivar-te a les Associacions de nadons robats.

L'Església continua tenint ocults els arxius, per la qual cosa moltes víctimes encara no coneixen qui són, entre ells el cas d'Enrique Vila, director de Sos Bebés Robados, que és un advocat que treballa amb casos de nadons Robats i que va dirigir la denúncia d'ANADIR.

Les línies de futur estan clares, es tenen les recomanacions dels relators, l'informe d'Amnistia, les recomanacions de les diferents associacions, però no hi ha voluntat per part de cap govern en tots aquests anys que hagi donat a les víctimes el que tant demanen: VERITAT, JUSTÍCIA I REPARACIÓ.

7. REFLEXIÓ PERSONAL

Després de dur a terme aquesta recerca sobre els nadons robats durant el franquisme i la transició, m'he adonat de la invisibilització i silenci que hi ha entorn del tema. M'ha fet adonar dels crims vers la humanitat que es van cometre únicament per ideologia o per motius econòmics, eliminant la identitat d'aquests nadons, causant greus conseqüències en les seves vides i dels familiars. M'ha impactat com a investigador la crueltat amb què es feien les sostraccions.

També m'ha sorprès el grau de masclisme que hi havia durant al franquisme, una ideologia que s'implantava des de ben petits als nens mitjançant l'adoctrinament. Veure com es feien aquests actes ha sigut una part del treball que, tot i la dificultat per a obtenir informació sobre com es feia, he aconseguit fer-ho i adonar-me del grau de corrupció al que pot arribar un estat, robant-li nadons a famílies que no en tenien cap culpa. Hi ha moltes preguntes sense contestar i els actors implicats d'aquests robatoris haurien de respondre, però ja és massa tard en alguns casos, ja que els responsables han mort o els delictes comesos han prescrit, raó per la qual s'haurien de jutjar aquests casos com a crims contra la humanitat i no com a simples crims.

D'altra banda, trobo molt important el robatori d'identitat que han patit aquests nens, a més del procés psicològic que travessen com a víctimes del franquisme, en el cas dels nadons robats i a més hem d'afegir les traves i impediments per part dels diferents governs.

Hi ha dues coses que m'han sorprès. Primer, el fet que es puguin exhumar, tot i els obstacles, fosses de les víctimes de la guerra civil i no es puguin exhumar els restes d'aquests nadons. Només en casos molt puntuals, com al País Basc, s'ha permès l'exhumació d'uns pocs. En segon lloc, m'ha impactat trobar per casualitat, durant la recerca, que encara existeixen algunes de les institucions que realitzaven aquestes pràctiques, com el Hogar Santa Isabel de Barcelona. Encara està en funcionament i es continua dedicant al mateix, les Siervas de la Passió dirigeixen a Espanya i Mèxic residències d'acollida a joves que es troben embarassades i en situació de risc. Tenen residències a Barcelona, Vigo i València.

El meu impacte emocional com a membre d'una família implicada, és que ha estat un treball amb moments molt complicats, en dies en què sortien les coses i fins i tot amb ansietat de no veure clar el futur d'aquest treball. Ha estat un procés bonic però també molt dur en certs moments. El dia 16 de novembre vaig visitar el fossar de la pedrera al cementiri de Montjuïc i dues tietes meves, la meva mare, una cosina meva i jo vam anar a portar unes flors i a retre una mena d'homenatge a aquesta possible nena robada, suposadament està enterrada en aquest fossar. També he vist la gran quantitat d'incoherències que trobem i tot i que suposadament estigui en aquest cementiri, no m'ho acabo de creure del tot. M'agradaria haver-la conegut i saber de manera fidedigna on es troba. No ha estat possible i, a més, he hagut de veure com els responsables d'aquests han sortit impunes, com per exemple "Las hijas de la Caridad de Sant Paul", que tenen un mausoleu al cementiri de Montjuïc. Veure'l em va generar molta impotència.

També va ser molt impactant el fet que la meua cosina m'expliqués que, compartint la història amb una amiga, ella es va bloquejar i va dir que la seva àvia li havia explicat la mateixa història, que ella no li havia fet cas mai, però que ara s'adonava de la importància. Em fa pensar que es tracta d'un fenomen molt estès i que hi ha famílies com la d'aquesta noia que han esborrat el fet, com si no hagués passat mai.

He sentit pena per sobretot pels pares d'aquesta nena, és a dir els meus avis, i per a aquesta mateixa nena, ja que sigui viva o no, crec que es mereix o s'hagués merescut estar en la meua família, perquè som molt bona gent i l'hauríem estimat molt.

Per a acabar amb aquest treball, el que volia era trobar o intentar-ho, no ha sortit com sincerament esperava, ja que jo la volia trobar viva i donar-li una gran alegria a la família. Ha sigut un gran treball però molt dur personalment.

Mai sabrem si està realment enterrada allà o si està viva perquè no es pot exhumar i comprovar l'ADN, l'única manera de trobar-la seria fer-nos l'anàlisi d'ADN i que ella ens estigui buscant i s'hagi inscrit en la base de Dades d'ADN del Ministeri, hi ha molt poques possibilitats que sigui així. La veritat és que els fets que sempre han relatat els meus avis són molt semblants el que relaten les mares a qui van dir que els seus fills eren morts. I això em fa dubtar de la informació facilitada pel Cementiri. Les trames eren tan poderoses que podrien perfectament firmar l'informe de defunció i certificar l'enterrament. A més, la data de la defunció de la nena no és la correcta, ella va morir el 2/8/1963 i no un 3/8, com indica el mail dels serveis jurídics del cementiri.

Il·lustració 12: Nínxol trencat de les "Hijas de la caridad de San Vicente de Paul"

L'impacte emocional de la resta de les persones implicades ha estat diferent per cadascuna: la mare de la nena a qui no se li ha facilitat la informació pel seu Alzheimer, i el pare és mort. Pel que fa a les germanes, les dues germanes que van ser reticents en la recerca, perquè no volien trobar-la, són les dues germanes grans, i no han volgut anar al cementiri a donar-li al seu lloc, perquè no es creuen que estigui enterrada, estan segures que està viva i no volen buscar-la. No volen saber res de com era el lloc, o quins rituals van fer, fan com si res hagués passat. En canvi, per a la família que vam anar al Fossar de la Pedrera, les tres germanes i dos nebots, va ser un dia molt bonic, el lloc és preciós i es veu el mar des de la fossa, el ritual va ser molt bonic, i crec que tots vam sentir pau amb el que vam fer, encara que no estigui clara la veritat al 100%. La possibilitat d'anar a inscriure-la al Registre Civil de moment no s'ha fet, potser es fa en un futur.

Il·lustració 13: Familiars tranquils després de fer l'homenatge

8. REFERÈNCIES

Alumbra, és l'associació dels SOS Bebés robados a Andalusia.

<https://sosbebesrobados.es/blog/tag/asociacion-alumbra/>

Amnistía Internacional. (2021). *Tiempo de verdad y de justicia: Vulneraciones de derechos humanos en los casos de "bebés robados"*. Amnistía Internacional México. <https://amnistia.org.mx/contenido/wp-content/uploads/2021/03/Informe-beb%C3%A9s-robados.pdf>

Amnistía Internacional. (2021, 16 de marzo). *Sustracciones ilegales de bebés en España durante franquismo y democracia*. <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/reportajes/sustracciones-ilegales-de-bebes-en-espana-durante-franquismo-y-democracia/>

Amnistía Internacional España. (2021, 16 de marzo). *España: Décadas sin respuesta a miles de denuncias de desaparición forzada, apropiación y/o sustitución de identidad de niños y niñas*. <https://www.amnistiacatalunya.org/en-que-treballem/noticies-dactualitat/noticies-dactualitat/articulo/espanya-decades-sense-resposta-a-milers-de-denuncies-de-desaparicio-forcada-apropiacio-i-o-substitucio-didentitat-de-nens-i-nenes/>

Amnistía Internacional España. (s. f.). *Sustracciones ilegales de bebés en España durante franquismo y democracia*. <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/reportajes/sustracciones-ilegales-de-bebes-en-espana-durante-franquismo-y-democracia/>

Amnistía Internacional Extremadura. (2024, 4 de mayo). *El robo de bebés en el Estado español, un crimen impune*. Amnistía Internacional Extremadura. <https://blogs.es.amnesty.org/extremadura/2024/05/04/el-robo-de-bebes-en-el-estado-espanol-un-crimen-impune/>

Arnabat Mata, R. (2013). La represión: El ADN del franquismo español. *Cuadernos de Historia*, 39. https://www.scielo.cl/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0719-12432013000200002

Armengou, M., & Belis, R. (Directores). (2002). *Els nens perduts del franquisme* [Documental]. Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.3cat.cat/3cat/els-nens-perduts-del-franquisme/video/6312205/>

Armengou, M., & Belis, R. (Directores). (2011, 2 de febrero). *Torneu-me el fill!* [Reportatge]. Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.3cat.cat/3cat/torneu-me-el-fill/video/3473850/>

Armengou, M., Belis, R., & Vinyes, R. (2002). *Els nens perduts del franquisme*. Barcelona: Edicions Proa.

BBC News. (2011). Spain's stolen babies and the families who lived a lie.

<https://www.bbc.com/news/magazine-15335899>

Bebés Robados en España. (s. f.). *Investigación sobre la desaparición de bebés en España desde la Guerra Civil hasta bien entrada la democracia* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=JJjgQODg3zI>

Carracedo, A., & Bahar, R. (Directores). (2018). *El silencio de otros* [Documental]. El Deseo, Semilla Verde Productions & Lucernam Films. <https://www.thesilenceofothers.com/castellano>

Cementiris de Barcelona, S.A.. (s. f.). *Inicio* [Sitio web]. <https://cementiris.ajuntament.barcelona.cat/es>

CGT Aragón-La Rioja. (s. f.). *Adoctrinamiento*. <https://www.cgтарagonlarioja.org/fedens/adoctrinamiento/>

Coordinadora Estatal de Apoyo a la Querrela Argentina contra los Crímenes del Franquismo (CeAqua). (2021, 17 de marzo). La asociación "Todos los niños robados son también mis niños" celebra el Informe de Amnistía Internacional. <https://www.ceaqua.org/la-asociacion-todos-los-ninos-robados-son-tambien-mis-ninos-celebra-el-informe-de-ammistia-internacional/>

Delgado, D. (s. f.). *El franquismo, historia de una dictadura hecha a medida*. Muy Interesante.

<https://www.muyinteresante.com/historia/31307.html>

El País. (2018, 3 de septiembre). *El caso de Inés Madrigal y Eduardo Vela*.

https://elpais.com/politica/2018/09/03/actualidad/1535974035_923386.html

El vencido adoctrinamiento en la dictadura. (2018, agosto). *La Voz de la República*.

<https://www.lavozdelarepublica.es/2018/08/el-adoctrinamiento-en-la-dictadura.html>

Enciclopèdia Catalana. (s. f.). *Estatut de Catalunya del 1932*. <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/estatut-de-catalunya-del-1932>

Fundació Enciclopèdia Catalana. (s. f.). *Franquisme*. Enciclopèdia.cat. <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/franquisme>

Generalitat de Catalunya. (2020, 22 de diciembre). *Llei 16/2020, del 22 de desembre, de la desaparició forçada de menors a Catalunya*. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=889807>

Gordillo, J. L. (2014). ¿Por qué nadie busca a los bebés robados en España? Informe especial. CeAqua / Periodismo Humano. <https://www.ceaqua.org/wp-content/uploads/2016/11/Por-qu%C3%A9-nadie-busca.pdf>

Gran Enciclopèdia Catalana. (2025, 3 de julio). *Franquisme*. Enciclopèdia.cat.

<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/franquisme>

Gruber, M. (2020). Cómo denunciar cuando todos callan: Los niños robados por el franquismo. *Cuadernos del Centro de Estudios en Diseño y Comunicación. Ensayos*, (108), 101–120. Universidad de Palermo.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7448979>

Humanidades.com. (s. f.). *Primer franquismo (1939–1959)*. <https://humanidades.com/primer-franquismo-1939-1959/>

Juárez, D. (2021, 15 de enero). Hace 30 años “mataron” a su hija; era mentira, sigue viva. *La Cadera de Eva*. <https://lacaderadeeva.com/actualidad/hace-30-anos-mataron-a-su-hija-era-mentira-sigue-viva/2559>

Kiss, T. (2025, 27 de junio). *Primer franquismo (1939–1959)*. Enciclopedia Humanidades.

<https://humanidades.com/primer-franquismo-1939-1959/>

Ley 46/1977, de 15 de octubre, de Amnistía. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 248, 17 de octubre de 1977.

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-24937>

Los Que Buscamos. (2012, mayo 14). *Bebés robados en Castilla y León* [Vídeo]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=gSIRyika9W8>

Mancho, A., & Marta-Lazo, C. (2021). Los niños robados desde la Guerra Civil en la historia reciente de España. *Ayer*, 122, 187–213. <https://www.revistasmarcialpons.es/revistaayer/article/view/756>

Memorial Democràtic. (s. f.). *Inici*. <https://memoria.gencat.cat/ca/inici>

Ministerio de Justicia. (s. f.). *Servicio de Información a Afectados por la posible Sustracción de Recién Nacidos*. <https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/victimas/servicio-informacion>

Muñoz, M. (2018, 14 de febrero). La trama de bebés robados fue más allá del franquismo, en España hay más de 300.000 casos: “Nadie asume responsabilidades”. *La Sexta*.

https://www.lasexta.com/noticias/sociedad/la-trama-de-bebes-robados-fue-mas-alla-del-franquismo-en-espana-hay-mas-de-300000-casos-nadie-asume-responsabilidades_201802145a84560f0cf2fce58a0e04cc.html

Muy Interesante. (s. f.). *El franquismo, historia de una dictadura hecha a medida*.

<https://www.muyinteresante.com/historia/31307.html>

Observatorio de las Desapariciones Forzadas de Menores. (s. f.). *ODFM – Observatorio de las Desapariciones Forzadas de Menores*. <https://odfm.es/>

Rabidoux, G., Lencina, M., & Vila Torres, E. (2020, 20 de noviembre). *Bebés robados de España: El libro* [Tapa blanda]. Valmar Books.

Rodríguez Caballero, M. (2015). *Desenvolupament i perspectiva educativa* [Trabajo de fin de grado, Universitat de Extremadura]. Dehesa.

https://dehesa.unex.es/bitstream/10662/3264/1/TFGUEX_2015_Rodriguez_Caballero.pdf

S.O.S. Bebés Robados. (s. f.). *Asociación Alumbra* [Etiqueta].

<https://sosbebesrobados.es/blog/tag/asociacion-alumbra/>

S.O.S. Bebés Robados Catalunya. (s. f.). *S.O.S. Bebés Robados Catalunya* [Blog].

<https://sosbebesrobadoscat.wordpress.com/>

S.O.S. Bebés Robados Madrid. (2025, 22 de julio). *Pasos a seguir*.

<https://sosbebesrobadosmadrid.com/pasos-a-seguir/>

Sallés, Q. (2025, 9 julio). *Cinc anys de la llei de desaparició forçada de menors que mai s'ha aplicat*. *El Món*.

<https://elmon.cat/politica/cinc-anys-lllei-desaparicio-forcada-menors-mai-aplicat-1028060/>

Stake, R. E. (1998). *Investigación con estudio de casos*. Madrid: Ediciones Morata. https://edmorata.es/wp-content/uploads/2022/06/STAKE.InvestigacionEstudioCasos_prw-1.pdf

Stake, R. E. (2010). Investigación cualitativa: El estudio de caso. *Revista de Educación*, (352), 11–33.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3690503>

Tenía la Duda. (2023). *¿Por qué no se investiga el robo de bebés en España?* [Vídeo]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=U8nV3C48IAw>

Teixidor, P. (Directora). (2024). *Alumbramiento* [Película]. Aquí y Allí Films, Minoría Absoluta, Alumbramiento AIE, & Avanpost.

Tremlett, G. (2018, 27 de junio). Spain's stolen babies' trial: Shining a light on a scandal. *The Conversation*.

<https://theconversation.com/the-stolen-babies-trial-in-spain-finally-shines-a-light-on-a-scandal-that-cannot-be-forgotten-99860>

Tur, C., & Pomés, M. (2012). *El franquisme. El model de dona del franquisme*.

<https://blocs.xtec.cat/mariaclara/context-historic/32-el-franquisme/>

TV3. (2024, 26 de junio). Mare d'un nadó robat: “Encara reclamem que ens demanin perdó” [Àudio]. Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.3cat.cat/3cat/mare-dun-nado-robot-encara-reclamem-que-ens-demanin-perdo/audio/1212612>

Vinyes, R., Armengou, M., & Belis, R. (2002). *Los niños perdidos del franquismo*. Barcelona: Plaza & Janés Editores.

Vila Torres, E. J. (2012, 17 de mayo). “Ver entre rejas al desalmado que te ha separado de tus hijos puede satisfacerte” [Entrevista]. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/sucesos/20120517/54294930491/entrevista-enrique-vila-bebes-robados.html>

Wikipedia. (s. f.). *Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista*. https://es.wikipedia.org/wiki/Falange_Espa%C3%B1ola_Tradicionalista_y_de_las_Juntas_de_Ofensiva_Nacional_Sindicalista

Xarxanet. (2023, 9 de maig). *I si el meu nadó no va morir? Testimonis de mares de bebés robats*. <https://xarxanet.org/social/noticies/i-si-el-meu-nado-no-va-morir-testimonis-de-mares-de-bebes-robats>

9. ANNEXOS

9.1. Marc Legal

9.1.1 Lleis que van permetre la sostracció dels nadons robats.

9.1.1.1. *Decret del 28 de juliol de 1936 sobre la tutela i la pàtria potestad dels fills de “rebels” o “desafectes al Movimient Nacional”*

Promulgats per les autoritats franquistes en zona sublevada. El seu objectiu era arrabassar als enemics del règim, (mares republicanes o vídues de republicans) la pàtria potestat dels seus fills

9.1.1.2. *Llei de 4 de maig de 1941 sobre apellidos de los menores repatriados y abandonados*

Permetia a l'Estat poder assignar o modificar cognoms dels menors sense consentiment de la família biològica, permetent el poder posar cognoms nous o dels adoptants. Va facilitar la creació de noves identitats, amagant l'origen dels infants. Els registres oficials passaven a mostrar les noves famílies i dificultava qualsevol reclamació posterior, Es va usar sistemàticament en casos de nadons robats.

9.1.1.3 *Ley de 12 de agosto de 1941 sobre Protección de Menors.* L'Estat i les institucions religioses podien retirar fills a mares solteres considerades indignes. Va establir una base legal per les adopcions fosques

9.1.1.4. *Ordre ministerials del Part Anònim,* Legalitzava que les mares donessin a llum de manera anònima en hospital o maternitats controlades per l'Església. Es nadons es podien registrar ab identitats noves.

9.1.1.5. *Article 47 de la Llei del Registre Civil del 8 de juny de 1957.* L'article deia “L'Encarregat del Registre Civil estendrà la inscripció de naixement amb la simple declaració del pare i, en defecte d'aquest, de la mare o de qualsevol persona que hagi assistit al part” Permetia insciure al nadó amb la declaració d'una persona sense certificat hospitalari. Un metge, monja o família adoptant podria declarar el naixement com si fos propi. No calia acreditar-ho amb cap document. Feia molt fàcil canviar la identitat i registrar com a “fill legítim” un nadó robat.

9.1.1.6. *Article 46 del Reglament de Registre Civil sobre el naixement.* Era una disposició segons la qual no els nens no eren considerats persones fins passades 24 hores desde el seu naixement. El que feia que els nens “que morien en el part” no eran inscrits en el Registre Civil com a fills dels seus pares, tampoc ho eren al llibre de Família, no constaven a cap lloc com a fills dels pares biològics, l'únic que es pot trobar sobre la seva existència era “liligalls d'avortament”

9.1.2 Lleis que van impossibilitar la continuació de desaparicions forçoses de menors.

9.1.2.1. *La Llei orgànica de 1/1996 de Protecció Jurídica del Menor,* amb la qual es reconeix a tota persona adoptada el dret de conèixer la seva identitat biològica. La mare biològica ha de constar necessàriament en

la inscripció del naixement del Registre Civil. Fins aquell moment no era necessari. A més acaben les adopcions “privades” o “de fet” (sense registre ni jutge) i obligava a conservar informació sobre mare biològica i el naixement-.

9.1.2.2 La sentència del Tribunal Suprem del 21 de setembre de 1999 que posa fi al “part anònim”, ja que derogava article 47 de la Llei del Registre Civil. En la Llei de l'Estat 26/2015 es modifica el sistema de protecció a la infància i adolescència.

9.1.2.3. La Llei de l'Estat 200/2011 del 21 de juliol del Registre Civil modifica l'article del Codi Civil i deroga la necessitat que transcorrin vint-i-quatre hores des del naixement per a considerar persona el nadó que mor abans d'aquest termini. És per aquest motiu que els naixements d'aquest nens no estaven inscrits en el Registre Civil, perquè no eren persones. A partir d'aquesta llei si que poden ser inscrits. Fins aquell moment els naixements constaven com a Lligalls d'avortament i no estaven inscrits a cap registre. Aquesta llei permet que s'anomenin e inscriure en el Registre Civil com a persones els nens morts després de 6 mesos d'embaràs i les 24 hores que marcava l'anterior. .

9.1.3 Lleis que donen o intenten donar resposta a les víctimes.

*9.1.3.1 A Catalunya hi ha una **Resolució 388/XII del 2 de maig del 2019,i , l' ACORD GOV/148/2019, de 22 d'octubre*** , pel qual es crea la Comissió Interdepartamental per a la Concreció d'una Estratègia Interdepartamental i Integral davant la Desaparició Forçada de Menors.

<https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=859881>

El Parlament de Catalunya, en sessió celebrada el 2 de maig de 2019, va adoptar la Resolució 388/XII, sobre una estratègia catalana davant la desaparició forçada de menors, mitjançant la qual, entre d'altres, insta el Govern a disposar d'una estratègia Interdepartamental i integral davant les desaparicions forçades de menors, per donar una atenció adequada a les víctimes i facilitar la resolució dels casos de desaparicions que hi ha plantejats, d'acord amb els requeriments dels diferents organismes de drets humans de les Nacions Unides. . Per això, ara escau impulsar efectivament una estratègia Interdepartamental i integral capaç d'oferir a les víctimes suport psicològic, jurídic i social i assessorament legal especialitzat en l'exercici de les accions judicials, De manera global i coordinada ha de donar resposta aquest problema, Desde la investigació, reparació de no repetició i resolució dels casos de desaparició de menors.

Sota la presidència i el lideratge del Departament de Justícia, Drets i Memòria, amb la participació dels departaments de Salut i interior, es va impulsar una estratègia integral i transversal per atacar tota la complexitat del fenomen.

Aquesta resolució acorda:

Impulsar una estratègia interdepartamental i integral davant les desaparicions forçades de menors i crear una comissió interdepartamental. Els objectius són objectius següents:

- Identificar els circuits, els procediments i els subjectes actors i passius d'aquests presumptes delictes.
- El principal objectiu és l'esclariment dels fets i el seu abast, recerca de la veritat i reparació a les víctimes i la imputació de responsabilitat
- Perseguir penalment els fets delictius

La Comissió queda adscrita al Departament de Justícia.

La Comissió està integrada pels diferents representants de les unitats i entitats públiques:

- Presidència,
- Vocalies que són diferents representants de les direccions d'execució penal i justícia juvenil, de Memòria Democràtica, de Direcció General d'ordenació i de la policia – Mossos. representants de L'Administració de justícia, de L'institut de Medicina Legal, del Servei Català de la Salut, anomenats pel conseller de Justícia
- La Secretaria de la Comissió l'exerceix una persona funcionària, designada pel secretari o secretària general del Departament de Justícia, que assisteix a les reunions amb veu però sense vot. Ha de presentar al Govern, en el termini de 6 mesos un informe amb les conclusions, la Comissió quedarà dissolta 10 dies després de la presentació de les seves conclusions..

9.1.3.2. Llei de la Generalitat, Llei 16/2020 del 22/12 de la desaparició forçada de Menors a Catalunya.

PREÀMBUL DE LA LLEI

La desaparició forçada de menors va ser una pràctica sistemàtica i generalitzada a les presons de dones durant la Guerra Civil.. Entre 1938-1952 en l'àmbit de la psiquiatria s'adquireixen doctrines de mètodes de l'Alemanya nacionalsocialista, sobre d'esser tractades les dones empresonades i com s'havia d'apartar dels fills perquè no s'eduquessin en ideologia antipatriòtica. El bàndol revoltat era superior en els seus valors morals, ètics i socials enfront als del bàndol republicà, que anaven en contra dels valors de la raça hispànica. Franco va comptar amb la conformitat de l'Església catòlica que junt amb militars i psiquiatres i amb l'experiència de la Inquisició tenien com a finalitat dominar la població amb mètodes nazis, i ho feien a l'escola,

des de el púlpit, la caserna, la presó. Els corrents psiquiàtrics van considerar “l’eugenèsia positiva” com a salvadores de les criatures.

L’ordre del 30 de març de 1940 obligava que els infants havien d’ésser retrats de llurs mares abans dels 3 anys perquè no es contaminessin del “gen roig”.

L’ordre ministerial del 4 de desembre de 1941 permetia inscriure i donar nom en el Registre Civil qualsevol menor suposadament no identificats, això va permetre canviar la identitat d’infants de mares republicanes.

En el període 1953-1977 en el marc del nacionalcatolicisme i amb institucions com el Patronato de Protección de la Mujer presidit per Carmen Polo es va estandarditzar el format del “nadó mort”. hi havia famílies que volien pagar per adquirir-lo. Però van haver tot tipus de víctimes, matrimonis joves e inexperts, les dels nens que van sobreviure a les riuades del Vallès de 1962 o les nevades del mateix any, i els familiars no van localitzar mai. Les sostraccions van continuar en democràcia fins les noves lleis que ho van impossibilitar.

La situació en l’any 2019 es que existeixen denúncies arxivades per la impossibilitat, segons jutges i fiscals, de continuar la investigació degut a la falta de documentació com el Lligall d’avortament, els nens estan enterrats a una fosa comú o al jardí de l’Hospital el que fa que no es puguin exhumar per tant no es pot la comparativa d’ADN, nens que havien “entrat pel Torn” (els torns es van prohibir a Espanya el 1952

La situació actual és que milers de víctimes, mares, pares, familiars, fills i filles son oblidades pels poder públics i en molts casos és arxivada provisionalment l’acció judicial per a recuperar llur veritable identitat. Tot això a pesar de que el Tribunal Europeu de Drets Humans, en l’assumpte Zorica Jovanovic v. Serbia va concloure que la víctima havia patit una violació del seu drets al respecte a la vida privada i familiar, per la persistència de l’Estat a no donar-li informació fiable sobre la sort del seu fill.

Les actuacions fins ara no han estat suficients, cal promulgar una norma amb rang de llei que integri i atorgui coherència a la regulació i investigació d’aquest assumpte.

Les víctimes estan patint psicològicament, ja que el dret internacional considera que tota persona que té un desaparegut a la família de més de 5 anys es troben en situació de tortura psicològica.

La Llei es divideix en cinc capítols. En ella consten la relació dels drets de les persones afectades, obligació dels poders públics i els subjectes privats. També estan detallats la base de dades el afectats, i a la base de dades d’identificador d’ADN i per últim la creació d’una Oficina de la Víctima de la Desaparició Forçada de Menors de Catalunya. (OVDFMC)

OBJECTES I FINALITATS DE LA LLEI

L'objecte es la de proporcionar els instruments normatius i el recursos necessaris per al reconeixement al dret de la veritat, justícia, la reparació i les garanties de no repetició d'aquestes substitucions d'identitat.

La finalitat és facilitar les tasques d'investigació necessàries regulant els procediments administratius per complir les obligacions concretes per l'Estat Espanyol amb els diferents organismes en matèria de Drets humans ..

Els diferents fins d'aquesta llei son

- Recerca de la veritat dels fets ocorreguts.
- Aplicació de l'acció de la justícia sobre aquests fets.
- Reparació dels danys i perjudicis, identificadors dels responsables.
- Establiment garanties perquè no es repeteixen els fets ocorreguts.
- L'assistència, l'atenció psicològica i ajuda a les víctimes en el seu procés de reparació

VÍCTIMES

La llei detalla qui son les víctimes directes e indirectes.

Les víctimes directes son:

- Les persones que tenen sospites d'haver estat sotrets de la seva família d'origen, i a les que se li ha substituït la seva identitat biològica veritable.
- Les mares i pares biològics que tenen sospites que el seu fill ha estat sotret.
- Les mares biològiques que foren objecte de coacció en el consentiment de la seva renúncia i l'adopció posterior..
- Les mares biològiques que es van acollir a un part anònim.

Les víctimes indirectes son:

- Les persones que tenen sospites de ser familiar propers, fins a un 3 grau.
- Els progenitor adoptius acreditin que foren víctimes de grau en el procés d'adopció-

Es considera desapareguts tots els menors suposadament morts que no consten inscrits en el Registre Civil i no tenen entrada al cementiri, fins la llei del 2011 no eren considerades persones i per tant no estaven inscrites en el Registre.

Aquesta llei obliga als següents poders públics:

- Administracions públiques de Catalunya
- Qualsevol organisme públic integrats a la administracions públiques territorials.
- Les delegacions de la Generalitat fora de Catalunya.
- Centres de Salut i hospitalaris que depenen administracions públiques
- Els Registres civils
- Administració de justícia
- Els diferents arxius de titularitat pública

I als següents subjectes privats:

- Establiments hospitalaris o de salut, congregacions, fundacions i establiments similars.
- L'Església catòlica, especialment els centres que foren receptors de mares gestants, maternitats d'ordres religioses, cases bressol, hospicis i orfenat.
- Qualsevol altra persona físic o jurídica involucrada en els fets

Les víctimes poden adreçar-se a les oficines consulars situades a Catalunya per demanar la seva col·laboració.

DRETS DE LES VÍCTIMES

1. DRET A LA VERITAT

- Víctimes tenen dret a accedir a tota la documentació que es trobi en possessió de qualsevol subjecte obligat.
- Còpia de la documentació i/o preu no abusiu.
- Accés a llibres del cementiri on es troba la informació sobre persona sol·licitar enterrament, les causes de la mort, el metge que va certificar la defunció, entitat que es va fer càrrec, el lloc on son les restes/cendres, còpia del full del llibre registre enterrament.
- Accés als butlletins estadístics amb el que es conformava el padró, amb identificació dels nascuts per districte.
- Les víctimes adoptades o registrades falsament com biològiques i les famílies dels nascuts sostrets, poden accedir als expedients relatius a l'adopció, el garant es Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia”
- Víctimes per mitjà OVDFMC tenen drets a estar informades i assessorades sobre els passos per accedir a la informació.
- Tots els establiments organitzadors poden ser investigats si diuen que no tenen cap de les informacions sobre els fets que s'han de conservar en arxius.

- Els diferents professionals (metges, advocats) estan obligats a cedir-les als òrgans competents tot el que no estigui cobert per secret professionals
- La mare biològica que durant la vigència del part anònim va lliurar el seu fill en adopció pot dirigir-se a OVDFMC a ser informada i assessorada sobre passos per la cerca en el Registre civil. En el cas que les dues parts s'accedeixin a un retrobament serà la OVDFMC que contribuirà al bon desenvolupament del mateix. I es pot posar una nota marginal en el RC on s'inscriu la identitat de la mare biològica.
- obligacions establertes es sancionat administrativament, independentment de la possible responsabilitat penal. Les infraccions s'han de determinar per ell. AR

2. DRET A LA TUTELA JUDICIAL

- Les exhumacions son sufragades per la Generalitat i realitzades L'institut de Medicina Legal i ciències forenses de Catalunya., Les proves que s'hagin de realitzar també, les restes exhumades que no siguin reclamades han d'ésser novament sepultades dignament. S'ha d'assegurar sempre la cadena de custòdia, cada administració censal ha de posar a disposició autoritat policial o judicial les dades informatitzades sobre naixement i defuncions.
- 0La oficina del RC han de proporcionar de manera informatitzades les dades sobre naixements, avortaments i defuncions i les modificacions de les filiacions.
- L'administració ha de salvaguardar la seguretat i intimitat de les víctimes.
- En la memòria anual del Consell de Justícia de Catalunya de totes aquelles actuacions judicials relatives a la desaparició forçada de menors i el mateix la memòria anual del fiscal superior de Catalunya,.

3.DRET A LA REPARACIÓ

- Víctimes tenen dret a la restitució de la seva identitat veritable, i el reconeixement d'aquesta identitat a tots els efectes.
- Víctimes dret a dur terme accions de reparació de danys i perjudicis.
- Tenen dret al retrobament acompanyades per professionals d'un servei públic especialitzats.

4.DRET A LES GARANTIES DE NO REPETICIÓ.

- Els poder públics han d'evitar la repetició de fets similars, i han de impulsar les següents mesures: Campanyes d'informació i sensibilització, difusió de campanyes d'informació sobre els fets, formació específica a les diferents policies, jutges, fiscals, metges...Organitzacions d'actes d'homenatge i reconeixement a les víctimes, Institució d'un dia en memòria dels menor, adopció de propostes de reforma legal en matèria transparència en els processos d'acolliment, adopció i tutela,jurisdicció de menors i Registres civils

CAPÍTOL 3 OBLIGACIONS

Els poders públics estan obligats a

- Prevenir i sancionar les desaparicions forçades de menors, cercar als menors i revisar el processos d'adopció.
- Tramitar i resoldre les peticiones de les víctimes.
- Garantir a les víctimes l'accés a d'informació dels seus casos
- Desenvolupar i aplicar polítiques de memòria col·lectiva
- Víctimes tenen dret al suport jurídic gratuït i també poden accedir al suport psicològic gratuït.
- Els cossos policials autonòmics i locals han de col·laborar en la investigacions
- Establir les actuacions administratives per facilitar a les víctimes l'accés a la informació.
- Han d'instar d'oficina per mitjà de la OVDFMC a la investigació dels casos si se sospita d'un possible delicte.

Els subjectes privats estan obligats a

- Han de donar resposta a les peticions formulades per les víctimes en 3 mesos des de la sol·licitud.
- Si la resposta es evasiva o incompleta les víctimes poden presentar una demanda davant òrgans competents de la jurisdicció civil.

CAPÍTOL 4 ACTUACIONS

Les bases de dades d'afectats.

- S'ha de crear sota la direcció de OVDFMC una base de dades dels afectats.
- Els interessats tenir dret a la informació de la BD que els afecti directament.

Bases de Dades identificadors d'ADN

- S'ha de crear amb caràcter gratuït amb tota la informació rellevant.
- S'ha de conservar les mostres o material genètic de les diferents exhumacions dutes a terme i facilitar a les víctimes un contranàlisi
- Les víctimes que hagin interposat una denúncia poden sol·licitar que puguin seqüenciar el seu ADN per comparar-lo en dades emmagatzemades gratuïtament.
- Si la víctima té un analítica fet algun altre registre d'ADN públic por sol·licitar que s'incorpori a aquesta base de dades per la confrontació.

CAPÍTOL 5. CREACIÓ D'ÒRGANS

Oficina de la Víctima de la Desaparició Forçada de Menors a Catalunya

- Es crea aquesta oficina com a ens de Dret públic Amb personalitat jurídica pròpia i plena capacitat pública i privada.
- La composició, el règim de funcionament, el règim econòmic s'han de determinar per reglament.
- Correspon a aquesta oficina el reconeixement de la condició de víctimes efectes d'aquesta llei.
- Ha d'informar als usuaris , orientar-los i supervisar les actuacions per garantir els drets de les víctimes.

DISPOSICIONS ADDICIONALS.

- Aquesta llei es compatible amb l'exercici d'altres accions judicials.
- Creació d'Una unitat policial específica, un equip especialitzat en la desaparició forçada de menors, en col·laboració de la OVDFMC.
- Habilitació pressupostària de la OVDFMC, pel personal necessari i les despeses derivades de les investigacions.
- Informació dels treballs de la Comissió Interdepartamental per la concreció d'una Estratègia interdepartamental davant de la Desaparició Forçada de Menors. El Govern ha d'informar al Parlament dels treballs de la Comissió interdepartamental davant la Desaparició Forçada de Menors, creada per l'Acord GOB7148/2019, del 22 d'octubre. També s'ha d'informar al Govern de l'Estat
- Establiment programa de recerca dedicat a l'anàlisi històrica, científica, arxivística i social del fenomen de la desaparició, que els documenti i estableixi patrons per connectar amb investigacions judicials.
- L'exercici d'aquest drets s'ha d'adequar a la legislació general de dades personals així com amb la legislació de l'Estat.

DISPOSICIONS FINALS

- S'habilita el Govern per a dictar les disposicions necessaris pel desplegament d'aquesta llei.
- Les normes necessàries pel desplegament s'han d'aprovar en el termini d'un any a l'entrada en vigor de la llei.
- Habilitació pressupostària perquè les despeses siguin en càrrec als pressupostos de la Generalitat.
- Aquesta Llei entra en vigor a l'endemà d'haver estat publicada en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

9.1.3.3 Informe de la Comissió

La Comissió formada per les diferents conselleries per estudiar el fenomen treu un informe amb una sèrie de conclusions ala Febrer del 2021. <https://repositori.justicia.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.14226/786/Informe-CIDFM-20210208.pdf>

INTRODUCCIÓ

La introducció a aquest informe i el de la llei 16/2020 com l'Informe parla de les motivacions i lleis que van permetre la sostracció de menors robats. Hi van tenir un paper clau l'Ordre de 30 de març de 1940, que donava la pàtria potestat dels menors a l'Estat, i la Llei de 4 de desembre de 1941, vigent fins el 1985, que facilitava el canvi de nom dels nens que ja estaven inscrits, en permetre destruir la documentació del registre civil referent al naixement i substituir-la per la nova filiació

La Llei de 20 de desembre de 1952 consolida i estructura definitivament el Patronato de Protección de la Mujer, organisme creat per Decret provisional de 6 de novembre de 1941, que reservava el càrrec de la presidència a la dona del dictador, Carmen Polo de Franco. El Patronato té com a missió protegir la moralitat de la dona i té competències de protecció a la dona de 16 a 21 anys (fins als 25 anys, en casos específics).. Durant els embarassos les mares solteres eren acollides per institucions, bàsicament religioses. En aquests casos, eren les monges les que decidien el futur del nadó i les que utilitzaven pressions socials i morals per convèncer les mares de la seva incapacitat per quedar-se el fill. Així, aquests embarassos quedaven amagats, alhora que s'inventaven embarassos ficticis de dones que no podien tenir fills. D'aquesta manera, la confluència de dones embarassades i famílies sense fills portava a fer que l'embaràs real acabés en un part anònim i que el nadó inscrivís amb un certificat fals, resultat d'un part fingit, a canvi de diners.

Darrere d'aquesta moralitat hi havia el lucre, disfressat en molts casos de donatius a les comunitats religioses. Així, de fet, els fills de les mares solteres s'acabaven venent, i la repressió i la reeducació de les mares solteres joves es va convertir en un negoci. Com a resultat d'un augment de la demanda de nadons per adoptar, el negoci es va transformar en una activitat delictiva de motivació econòmica (lucre), sense una causa ideològica que orientés. Es van començar a vendre nadons de mares amb voluntat de ser-ho, que eren enganyades dient-los que el seu fill havia nascut mort. En aquest període el perfil de la mare ja no era rellevant. Qualsevol dona podia patir la desaparició d'un fill si paria en un hospital en què un metge certificava la mort falsa del seu nadó per inscriure'l, en la majoria dels casos, com a fill biològic d'algú que demanava una adopció, i acostumava a simular un part fictici. Ajudava a facilitar aquesta trama el fet que no calgués registrar l'enterrament del nadó durant les primeres 24 hores després del part, ja que se'l considerava un fetus. Així, el podien fer desaparèixer sense que els pares el veiessin. En alguns casos en què sí que hi havia un enterrament, ara s'ha descobert que sovint va ser fictici i moltes de les tombes estan buides. També s'ha

descobert que, quan els pares demanaven de veure el seu nadó mort, s'utilitzaven nadons morts congelats. Un exemple seria recordar que l'any 1962 van tenir lloc les riuades del Vallès, en què va morir molta gent. Molts menors no van ser identificats, ni se n'ha sabut res des d'aquells dies. Encara hi ha mares que busquen els seus fills i que creuen, perquè hi ha documentació que així ho fa pensar, que van ser donats en adopció. El buit legal que hi havia va ser aprofitat pels traficants de menors: religiosos, metges i funcionaris que tenien l'objectiu de facilitar nadons a famílies que no podien tenir fills a canvi de diners. La continuïtat d'aquests procediments va començar a tenir dificultats a partir de l'any 1984, quan es tanca el Patronato de Protección de la Mujer i s'aprova una nova legislació en la matèria, com ara la Llei 21/1987, d'11 de novembre, de protecció del menor.

Aquesta comissió desde el punt Juridic vol deixar constància de quina era la situació sobre aquest tema, per això vol deixar per escrit les següents constatacions que han fet.

1. Primer parlen sobre els Punts més destacats de l'Informe del relator especial de l'ONU sobre la promoció de la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no repetició, Pablo de Greiff, en missió a Espanya, de 22 de juliol de 2014

1.1. La majoria de les denúncies de les persones afectades no han trobat solució i això les deixa en una situació de desemparament

1.2. En els casos de desaparició forçada, la normativa i la pràctica interna no s'han adequat a les obligacions internacionals que ha adquirit l'Estat espanyol. La Llei 52/20072 , d'àmbit estatal, no s'ha aplicat.

1.3. Encara que les famílies tinguin dret a conèixer la veritat hi ha molts obstacles que dificulten l'accés a la justícia. Degut a la mala interpretació de la Llei d'Amnistia que impedeixen aquestes investigacions

1.4. L'estat espanyol ha considerat que aquests fets son conseqüència de l'enfrontament bèl.lic. Mai ha hagut una política d'Estat per la promoció de la veritat.

2.5 En definitiva Cal que l'Estat investigui d'ofici les desaparicions forçades per identificar els presumptes responsables i per imposar-los sancions. El marc legislatiu és deficient, la judicatura no ha interpretat segons el dret internacional dels drets humans, els fiscals no han impulsat investigacions i s'ha fet una interpretació judicial excessiva de la Llei d'amnistia. Tot plegat ha creat un patró d'impunitat per als casos de desaparició forçada de menors ocorreguts durant la Guerra Civil i la dictadura. Les víctimes troben molts obstacles en l'accés a la justícia. En els casos de desaparició forçada, la normativa i la pràctica interna no s'han adequat a les obligacions internacionals que ha adquirit l'Estat espanyol. La Llei 52/20072 , d'àmbit estatal, no s'ha aplicat mai. La Llei 52/2007 va ser una fita en la política de memòria democràtica a Espanya, La Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura

<https://www.boe.es/buscar/pdf/2007/BOE-A-2007-22296-consolidado.pdf>

2, Les conclusions de la comissió sobre aquests punts són els:

Desde le punt de vista jurídic L'Estat no ha investigat d'ofici aquestes desaparicions forçades, no ha identificat ni imposats sancions. El Marc legislatiu és insuficient. No hi ha hagut reforma del poder judicial, el principal obstacle es el posicionament del Tribunal Suprem per la no retroactivitat, la prescripció de delictes i la mala interpretació que es fa de la Llei de l'Amnistia del 15/10/1977, que es incompatible amb les obligacions internacional adquirides per Espanya.

Gairebé en tots els casos que es presenten a la justícia espanyola per crims greus comesos durant la Guerra Civil o durant el franquisme s'hi aplica la Llei d'amnistia, per la qual cosa no s'obren investigacions o s'arxiven sense que els jutges en coneguin els fets. Això contradiu les obligacions internacionals en matèria de dret a la justícia i vulnera el dret a la veritat. L'Estat espanyol incompleix les obligacions internacionals quan el TS archiva un cas motivant-ho amb la prescripció, la mort dels presumptes responsables, la no consideració del caràcter permanent i continu del delicte de desaparició forçada de menors i l'aplicació de la Llei d'amnistia

El dret internacional estableix la imprescriptibilitat dels delictes de natura humanitat, que els terminis de prescripció haurien de comptar a partir del moment que cessa la desaparició forçada, des que la persona apareix viva o se'n troben les restes, que és un delicte permanent i una vulneració permanent dels drets humans mentre no s'aclareixi on són les víctimes i com es troben. La protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades, segons el qual, la Llei d'amnistia no pot afectar els autors d'actes de desaparicions forçades. Destaca que no hi ha impediments en el sistema judicial espanyol per revisar o anul·lar les disposicions de la Llei d'amnistia que siguin incompatibles amb les obligacions internacionals de l'Estat. Una via de solució a aquest problema seria la ratificació per part d'Espanya de la Convenció imprescriptibilitat dels crims de guerra i lesa humanitat, de 26 de novembre de 1968. Espanya no l'ha ratificat a dia d'avui, malgrat les recomanacions que han fet en aquest sentit Amnistia Internacional i el Parlament Europeu, a través del Grup de Treball de Desaparicions Forçades. L'article 1 recull que són imprescriptibles els delictes de lesa humanitat, sigui quan sigui que s'hagin produït. Pel que fa al caràcter continu del delicte, la desaparició forçada és un delicte permanent i una vulneració permanent dels drets humans, mentre no s'aclareixi on són i com es troben les víctimes. La prescripció només pot córrer des del cessament de la desaparició.

3) Desde el punt de vista de garanties de no repetició

S'ha de millorar molt el contingut dels llibres de text educatius.. hi ha una gran quantitat de símbols i monuments commemoratius d'exaltació de l'alçament militar, la Guerra Civil i la dictadura franquista que no s'han retirat En programes formatius de la Guàrdia Civil i Policia Nacional no parlen de la responsabilitat de les forces armades i forces de seguretat, ni de les violacions dels drets humans. Quant a la formació de jutges i fiscals, ja hem dit que és el que ha patit menys reformes desde el franquisme. que el poder judicial és el que ha patit menys reformes estructurals des del franquisme. . Els jutges no tenen una formació de qualitat en matèria de drets humans i això es reflecteix en les sentències i en la no consideració o l'arxivament de casos de desaparicions forçades, en general, i de menors.. • Quant a les forces armades, la seva democratització es considera un exemple.

4) En quant a la reparació

No hi ha hagut tradicionalment un tractament igual respecte de les víctimes del franquisme. De fet, fins el 1978 només eren considerades víctimes les del bàndol colpista. La Llei 52/2007, de memòria històrica, planteja la igualtat entre totes les víctimes. Continuen havent-hi col·lectius (persones en camps de concentració de treball, persones detingudes sota la Ley de Vagos y Maleantes) que no estan inclosos dins el concepte de víctimes. Cal fer efectiva la nul·litat de les sentències

En quant a la veritat • No hi ha hagut mai una política d'Estat per a la promoció de la veritat. La cerca dels desapareguts s'ha d'assumir com una obligació de l'Estat. • Cal que hi hagi accions coordinades entre institucions. Les dades estan excessivament disperses i són de difícil accés

3. Desde el punt de vista de l'actitud de Catalunya envers les desaparicions, L'informe que Catalunya és un territori de referència per la recuperació de la memòria històrica i democràtica. Amb bones iniciatives públiques, com ara la Llei de reparació jurídica de les víctimes del franquisme, de l'any 2017 però en el cas del fenomen de la desaparició forçada de menors no ha tingut, fins fa molt poc, un suport institucional decidit. Les reivindicacions i els treballs per obtenir respostes han estat sempre a iniciativa de les associacions de víctimes i, a l'àmbit acadèmic, de l'Observatori per a les desaparicions forçades de menors. No ha estat fins a la XII legislatura que s'han impulsat diverses iniciatives al Parlament de Catalunya: l'aprovació de la Llei 16/2020, del 22 de desembre, de la desaparició forçada de menors a Catalunya i la creació de la Comissió Interdepartamental

Les conclusions

A) des del punt de vista jurídic

.La nova llei, que s'ha d'aprovar en el Congrés dels Diputats, ha de superar els buits de la Llei 52/2007, de memòria històrica, quant a la igualtat entre totes les víctimes: Ha d'incloure totes les víctimes Ha de preveure la restitució i compensació per confiscació de béns a particulars. Ha de fer una incidència especial en el reconeixement i l'atenció a les dones en les polítiques de reparació. Ha d'anul·lar les sentències dels tribunals creats durant la Guerra Civil o el franquisme, en l'àmbit estatal a ESPAÑA Cal que Espanya ratifiqui la Convenció imprescriptibilitat dels crims de guerra i dels crims de lesa humanitat, de 26 de novembre de 1968. El TS ha generat una doctrina que han adoptat posteriorment altres tribunals i jutjats, en el sentit de considerar les denúncies sobre desaparicions forçades de menors com a prescrites, d'aplicació no retroactiva i emparades per la Llei d'amnistia, la qual cosa ha comportat que s'arxivin la majoria de les causes iniciades.. Espanya ha signat convenis en què reconeix la imprescriptibilitat dels crims de lesa humanitat, si bé no introdueix aquesta qüestió fins a la reforma del Codi penal de 2015; tot i així els aplica la irretroactivitat. Davant l'al·legació d'empara de la Llei d'amnistia, cal remarcar que Espanya ha subscrit tractats internacionals que declaren que els delictes de lesa humanitat no poden ser amnistiats. Igualment, el Ministeri Fiscal considera que la Llei d'amnistia perd els efectes un cop aprovada la Constitució espanyola. Tanmateix, la Llei d'amnistia no recull en cap cas, els delictes de lesa humanitat com a amnistiabls.

La nova llei ha d'incloure totes les víctimes (persones en camps de concentració de treball, persones detingudes en aplicació de la Ley de vagos y maleantes...). Ha de preveure la restitució i compensació per confiscació de béns a particulars. Ha de fer una incidència especial en el reconeixement i l'atenció a les dones en les polítiques de reparació. Ha d'anul·lar les sentències dels tribunals creats durant la Guerra Civil o el franquisme, en l'àmbit estatal.

b.En quant als arxius i documentació s'han vist moltes mancances i per tant caldria

- Identificar i catalogar tot el fons d'expedients i arxius de maternitat i mèdics, així com dels judicials, i, en definitiva, tot el fons arxivístic que pugui tenir correlació amb aquest fenomen en el període en qüestió.
- Crear xarxa. Connectar i compartir de manera transversal el fons documental, les dades, el coneixement, els professionals i les persones interessades. Unificar el procés de gestió de la informació, d'atenció, d'avaluació i de resposta acompanyada, i establir un protocol que permeti compartir dades (LOPD).
- Configurar un programa de recerca proactiva, amb perspectiva històrica, científica, d'investigació, arxivística i social d'aquest fenomen en el període en qüestió

- Fer didàctica dels drets que té tot ciutadà a saber com es poden articular i conèixer els serveis que els acompanyen.
- Crear un espai, un portal de transparència, restauració, reparació, capacitat i aportació d'informació, que sigui bidireccional, segur, privat, divulgatiu i respectuós amb el fenomen

c) En quant al tractament forense, la identificació mitjançant l'ADN és una eina fonamental. El Programa d'identificació genètica es crea el setembre de 2016, amb l'objectiu d'elaborar una base de dades amb els perfils genètics dels familiars. El Departament de Salut coordina la recollida i l'anàlisi de les mostres biològiques dels familiars (ADN), elabora una base de dades amb els seus perfils genètics, creua les dues bases de dades (ADN-restes òssies). El Ministeri de Justícia va crear una base de dades l'any 2017 per registrar-hi les persones que creuen que van patir la sostracció d'un menor i les persones que creuen que van ser Comissió Interdepartamental davant la Desaparició Forçada de Menors-. Aquesta base de dades tenia 500 perfils genètics. Segons un estudi, el 70% de la gent que es busca són pares que busquen els fills. Això vol dir que en aquesta base de dades, en què la majoria són pares, pràcticament no es trobarà mai ningú.

Conclusions Hi ha diferents bases de dades que recullen material genètic de les persones desaparegudes i dels seus familiars, tant a l'àmbit estatal com a la Direcció General de Memòria Històrica; no obstant això, no estan connectades i això els resta efectivitat a l'hora de trobar coincidències

d) En quant a l'atenció a les víctimes des de febrer al desembre de 2020, responsables de l'equip d'atenció a les víctimes del delictes del Departament de Justícia han dut a terme entrevistes semiestructurades amb entitats representatives de les víctimes de la desaparició forçada de menors: SOS nadons Robados, Observatori de les desaparicions forçades de menors, Plataforma PADAR i Niños desaparecidos de las riadas del 62. L'objectiu d'aquestes entrevistes ha estat recollir informació, a través de les entitats que s'han preocupat per les desaparicions forçades de menors, i recopilar les necessitats de les víctimes i els problemes que s'han trobat en les indagacions que han dut a terme sobre els fets. Amb aquest procediment s'han recollit totes les demandes que aquestes entitats, en nom de les víctimes, formulen, s'han analitzat per blocs i s'han contrastat amb les respostes que preveu la Llei, justament ja aprovada, i alhora, amb aquelles que es donen des de la Comissió Interdepartamental.

Els àmbits de demandes de les víctimes s'han agrupat en els punts següents:

A) documentar els fets i aconseguir informació quan només hi ha sospites

Tal com ens havia anunciat Alumbra el que s'ha de fer és trobar la documentació, encara que com les associacions detallen hi ha una dificultat enorme amb què es troben per documentar els fets, és a dir, la dificultat d'obtenir respostes de l'Administració i de poder continuar la indagació. Totes les entitats expressen

que la documentació dels fets és cabdal. La informació bàsica que cal obtenir, segons les entitats és: l'informe mèdic (de naixement i de defunció); el registre d'avortament (mort abans de 24 h després del naixement) o de defunció del registre civil i, finalment, l'informe del cementiri (certificat d'enterrament, saber on està enterrat el cos o si hi ha un informe sobre l'exhumació del cos)

Que hagi una persona, organisme a qui dirigir-se que els guiï i Demanen que l'Administració respongui sempre per escrit i amb detall sobre les indagacions fetes i resultats obtinguts.

La Llei dona prou respostes a aquestes demandes. Però Cal concretar com es reconduïxen les demandes de les víctimes mentre no hi hagi l'Oficina, pel que fa als formularis i circuits.

Desde la Comissió es proposa també l'elaboració d'un decàleg: una carta de drets en relació amb els passos i circuits que han de seguir les víctimes. El ciutadans han de saber que en qualsevol moment es pot adreçar a qualsevol administració pública i que serà atès sempre de la mateixa manera.

Aspecte no recollit ni per la Llei ni per la Comissió no s'especifica enlloc la necessitat que hagi persones referents formades i sensibilitzades per atendre a les víctimes en Departament de Salut, cementiris i registre Civil.

B) Que fer amb la documentació trobada o no?

- Es troba la documentació i no hi ha contradiccions (quadra la data de naixement i quadra la data de defunció). Les entitats recomanen a les víctimes no interposar una demanda perquè no hi ha res a denunciar;
- Es troba la documentació i presenta contradiccions. En aquest cas, les entitats conviden a posar una denúncia. El que demanen és tenir clar on s'han de dirigir les víctimes per fer ho i que puguin tenir suport jurídic i psicològic durant tot el procés, i durant el retrobament, si escau. Caldria també disposar d'una policia judicial especialitzada i sensibilitzada que faci investigacions ben fetes i a fons.
- c) No es troba la documentació que prova les irregularitats i es mantenen les sospites (la majoria dels casos). Cal una llei catalana que reconegui les víctimes (atemporal, ja que es coneixen casos d'anys posteriors a 1990).

Respecte d'aquesta qüestió, la Llei 16/2020 ja preveu diverses d'aquestes demandes.

Des de la Comissió s'ha proposat:

C) La no prescripció dels fets;

D) ratificar la Convenció sobre la imprescriptibilitat dels crims de guerra i dels crims de lesa humanitat; estipular que el delictes de lesa humanitat és imprescriptible; que els terminis de prescripció comptin des del moment en què cessa la desaparició forçada: quan la persona apareix en vida, se'n troben les restes o se li restitueix la identitat

E) la creació d'un registre únic: crear una xarxa documental, de dades, de professionals i de coneixement; pel que fa a la investigació, que es faci un dictamen jurídic penal, amb relació als fets, que vinculi tots els departaments i faciliti la investigació, per ser delictes constituïts, i que permeti fer el tracte adequat a la víctima (no més causes judicials tancades per defecte).

Les demandes de les víctimes que no han quedat recollides en la Llei 16/2020 o per part de la Comissió són:

- disposar d'una fiscalia especialitzada i sensibilitzada que afavoreixi les exhumacions (la Generalitat de Catalunya no té aquesta competència);
- el suport psicològic quan no hi ha hagut desaparició forçada de menors o no s'ha pogut provar
- i tampoc no es diu res del suport jurídic durant el procés penal posterior.

C) Identificació de familiars a través de l'ADN;

En relació amb aquesta qüestió, les entitats que representen les víctimes destaquen tres necessitats bàsiques, que són: la creació d'un banc d'ADN, en què s'haurien d'incloure familiars i possibles persones desaparegudes, i que interconnecti amb bancs de tot l'Estat i, a ser possible, amb bancs internacionals; la necessitat de disposar d'un lloc o servei per poder-ser fer les proves d'ADN de manera gratuïta, La Llei 16/2020 ha contemplat aquesta identificació en varis articles.

L'únic aspecte no previst per la Llei o la Comissió, respecte d'aquest punt, és determinar un circuit operatiu perquè qualsevol persona presumptament víctima pugui accedir a arxivar el seu perfil genètic per a eventuais investigacions futures.

D) retrobaments i altres necessitats

Retrobaments Tot i que en molt pocs casos hi ha hagut la possibilitat de fer un retrobament, les víctimes demanen que, quan s'esdevingui, es faci un retrobament com cal. En el cas que s'hagin identificat les dues parts, cal que hi hagi professionals especialitzats que treballin per a un eventual retrobament. Ha de ser un retrobament treballat per les dues bandes. En aquest aspecte, la Llei 16/2020, a l'article 3.10 disposa que l'OVDPMC, per mitjà d'un equip especialitzat, ha de preparar el retrobament i contribuir al seu bon desenvolupament; l'article 5.3 estableix que les víctimes, si ambdues parts s'hi avenen, tenen dret a un retrobament. Especialment rellevant en el cas de les riuades del Vallès del 1962. Comissió Interdepartamental davant la Desaparició Forçada de Menors 34 | 42 retrobament acompanyat per professionals d'un servei públic especialitzat i gratuït, que l'ha de preparar i fer possible.

La Llei, però, no especifica quins professionals poden preparar aquests retrobaments ni de quina manera s'ha de fer, i caldrà a esperar un reglament posterior que prevegi el procediment que s'ha de seguir. A més,

quedaria pendent el contacte amb el Departament de Treball Afers Socials i Famílies per veure com fan els retrobaments en altres situacions. .

E) Campanyes de difusió

través de les entrevistes dutes a terme, les entitats que representen les víctimes demanen també que es puguin fer campanyes de difusió i sensibilització, per tal que els fets vinculats a la desaparició forçada de menors es coneguin i puguin contribuir a l'aparició de noves víctimes. És important fer-ho quan el sistema de resposta estigui articulat. En algunes ocasions, s'han emès reportatges d'impacte en mitjans de comunicació i se n'ha fet publicitat, però no hi ha hagut capacitat de resposta.

Aquesta qüestió no s'ha tractat específicament des de la Comissió, però valorem que la Llei dona una resposta prou completa a les necessitats expressades per les entitats de víctimes.

4. Proposta d'acció estratègica

La comissió proposa que sigui el Govern de la Generalitat de Catalunya que assumeixi la recerca de desapareguts com un mandat polític i una obligació política, social i ètica, i que actuï sobre la base dels principis bàsics següents veritat, contextualització, reparació, responsabilitat, igualtat i atenció a la Víctima

4.2. Pla d'accions En el marc de l'assumpció responsable de les obligacions esmentades, es proposa al Govern de la Generalitat de Catalunya promoure les accions següents

4.2.1. Quant a les relacions interinstitucionals

Facilitar i fomentar el contacte i la coordinació entre els organismes i les institucions interessades en la desaparició forçada de menors o que hi estan vinculades: Establir una col·laboració entre el Departament de Salut i els Mossos d'Esquadra per automatitzar i informatitzar les fitxes de la prova biomètrica.

Posar en funcionament la fitxa de la prova biomètrica, mèdica i analítica del naixement i el protocol per als centres sanitaris amb servei de maternitat de Catalunya.

Elaborar un protocol d'organització del treball en xarxa i de cooperació entre el personal arxiver i tècnic de diferents institucions, ,

Crear una xarxa interdepartamental de documents, dades i coneixement, així com de professionals, amb els fons identificats i catalogats, per gestionar adequadament la problemàtica i donar-hi una resposta de més qualitat.

Dissenyar i aplicar una formació adequada als professionals implicats i un protocol d'atenció i avaluació homogeni.

Coordinar i unificar la resposta i el retorn de les sol·licituds d'accés a expedients arxivats que presentin els investigadors.

Identificar les eines i els mecanismes de cooperació amb el Síndic de Greuges de Catalunya en aquest àmbit.

Reforçar els mecanismes de cooperació que ja hi ha a Catalunya i promoure'n la creació de nous amb altres administracions competents o interessades de la resta de l'Estat espanyol.

Instar i aconseguir la ratificació dels tractats internacionals sobre la imprescriptibilitat dels crims de guerra i dels crims de lesa humanitat per part de l'Estat espanyol.

4.2.2. Quant al règim franquista i la seva herència

- Avançar en l'educació i la formació en memòria històrica i drets humans: A les escoles, superar el tracte de la Guerra Civil que encara avui es fa en els llibres de text. En les formacions de jutges i fiscals, augmentar la preparació sobre drets humans, dret internacional i realitat del franquisme i del paper que hi va jugar la judicatura.

- Promoure el debat sobre la derogació de la Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia, especialment en aquells preceptes que fan de paraigua als delictes de lesa humanitat.

- Instar la revisió de les reminiscències del franquisme en el model institucional espanyol i promoure'n la regeneració democràtica, amb especial atenció al poder judicial i a la relació de l'Estat amb l'Església catòlica.

4.2.3. Dins l'àmbit legal, judicial, administratiu i policia

- Defensar i difondre el criteri legal i jurídic perquè els terminis de prescripció comptin des del moment en què cessa la desaparició forçada.

- Assegurar la col·laboració institucional del conjunt de poders públics de l'Estat, fins i tot la fiscalia i poder el judicial, en procediments judicials iniciats i tramitats fora de l'Estat espanyol

- Fomentar la creació, compartició i modificació de fitxers amb dades d'interès per a l'objecte de la investigació i recerca en l'àmbit de la desaparició forçada de menors, incloses les dades de salut, genètiques, biomètriques i judicials, en el marc d'una estratègia orientada a dada que tingui per finalitat facilitar la investigació i recerca en aquest àmbit. Crear una base de dades de persones afectades per la sostracció forçada de menors, en què han de constar les informacions relatives a les persones que han estat objecte directe d'una sostracció i les dels familiars que les cerquen, així com tota la informació sobre les

circumstàncies de la desaparició que puguin ser emprades per resoldre els expedients. Crear d'una base de dades identificadors d'ADN en què consti la informació necessària per poder relacionar les dades de les persones sotretes amb les dels seus familiars. Aquesta base de dades ha de contenir, d'una banda, una base de dades de perfils genètics de persones que han estat objecte directe d'una sostracció i, d'altra banda, una base de dades de perfils genètics de familiars. Els encreuaments i, d'altra banda, una base de dades de perfils genètics de familiars. Els encreuaments de les dades d'ambdues bases ha de permetre la identificació de la persona cercada. •

Disposar d'un protocol que faciliti l'accés i la compartició de dades i informació d'interès per a la investigació i recerca en l'àmbit de la desaparició forçada de menors, amb ple respecte a la normativa de protecció de dades de caràcter personal que hi sigui aplicable.

. • En defecte de protocol, i en els casos en què el personal dels arxius judicials pugui localitzar documentació d'interès en l'àmbit de la desaparició forçada de menors, traslladar aquesta informació al lletrat de l'Administració de justícia responsable de la documentació.

• Promoure davant els organismes, administracions i poders públics competents la reobertura d'investigacions policials i judicials tancades, impulsar les que estiguin en tràmit i obrir-ne de noves, en relació amb els desapareguts i el presumpte delictes comès,

• Establir un programa d'identificació genètica adreçat a obtenir les dades genètiques de les persones afectades.

• Instar i treballar la modificació de la Llei orgànica 10/2017, de 8 d'octubre per tal que inclogui la possibilitat d'introduir-hi identificadors obtinguts a partir dels menors sotrets i dels seus possibles familiars, amb la recollida i l'emmagatzematge de perfils d'ADN de les persones sotretes a les mares biològiques per ser donades en adopció i dels familiars que són possibles víctimes de la sostracció.

Aprofitar el potencial de la base de dades CODIS, regulada per la Llei orgànica 10/2007, de 8 d'octubre, reguladora de la base de dades policial sobre identificadors obtinguts a partir de l'ADN.

4.2.4. Quant a l'atenció a les víctimes

• Crear i alimentar un portal de transparència, restauració i aportació, a partir dels fons arxivístics en xarxa, els coneixements que generi el programa de recerca i l'aprenentatge continuat, fruit de l'atenció acompanyada, de manera que els ciutadans tinguin accés al fons documental, puguin investigar-hi i contribueixin a enriquir-lo aportant-hi dades o informació.

• Articular un sistema integral d'atenció a les víctimes, que comportaria: Crear una oficina especialitzada i amb personal expert que doni suport i orientació a les víctimes. Formar i especialitzar professionals del Departament de Salut, dels registres civils i de les oficines de cementiris perquè es mostrin sensibles i

proactius davant les demandes de les víctimes. Disposar de persones formades, sensibilitzades i especialitzades en desaparició forçada de menors a la policia i a la fiscalia. Donar suport psicològic efectiu a totes les persones que durant anys han estat mantenint la incertesa respecte d'una eventual desaparició forçada –tant si s'acaba determinant com si no que la sostracció forçada va tenir lloc– quan hi ha evidència que hi va haver irregularitats; i també donar suport en els retrobaments. Establir un circuit per rebre les persones que s'han d'atendre, perquè els referents de salut mental puguin donar una resposta àgil i de qualitat a les necessitats de suport psicològic que puguin tenir. Aquest circuit ha de ser clar i és necessari conèixer qui detecta la necessitat i en fa la derivació, i que aquesta derivació es faci com més aviat millor per poder planificar i anticipar les actuacions.

La xarxa pública de salut mental disposa dels mitjans per atendre les necessitats d'atenció sanitària previstes. En cas que s'incrementés la demanda o es requerís més especialització, es faria necessari preveure un finançament específic per promoure l'ampliació i la creació de coneixement expert en aquest àmbit. Prestar suport o orientació jurídica a les víctimes al llarg del procés de recerca i investigació, abans d'iniciar les accions legals, si escau. Oferir a les víctimes accés gratuït a les proves d'ADN i crear un registre d'ADN amb connexions àmplies. Determinar, de manera pràctica i efectiva, un equip especialitzat que prepari i desenvolupi els possibles retrobaments. Posar en valor la transparència envers les famílies i articular un acompanyament mentre estiguin presents en les exhumacions.

- Documentar i establir una carta de drets i serveis que permeti que el ciutadà sàpiga quins drets té i com els pot articular i ser acompanyat, d'acord amb l'Estatut de la víctima.
- Fer una campanya global informativa i de difusió perquè totes les famílies implicades i les persones adultes que tinguin sospites d'haver estat víctimes d'una sostracció de menors es facin les proves genètiques, per augmentar la quantitat de mostres i per poder trobar casos amb caràcter retroactiu.

4.4. Desplegament de la Llei 16/2020, de 22 de desembre, de desaparició forçada de menors a Catalunya Es proposa al Govern que iniciï els treballs per al desplegament reglamentari de la Llei 16/2020, de 22 de desembre, de desaparició forçada de menors a Catalunya, amb la màxima celeritat possible, de manera que l'atenció de les conclusions dels treballs de la Comissió i la formulació i el desplegament del futur reglament s'integrin en una mateixa estratègia coordinada de resposta efectiva dels poders públics de Catalunya davant el drama humanitari que ha suposat per al nostre país la desaparició forçada de menors. El procés de formulació del futur reglament ha de prendre en especial consideració la naturalesa, adscripció, arquitectura i funcionament de l'Oficina de la Víctima de la Desaparició Forçada de Menors, creada per la Llei.

4.5. Comissió d'investigació parlamentària en l'àmbit de la desaparició forçada de menors a Catalunya Instar davant el Parlament de Catalunya, d'acord amb el que preveu l'article 58 del Reglament del Parlament i en atenció als treballs i conclusions de la Comissió Interdepartamental per a la Concreció d'una Estratègia

Interdepartamental i Integral davant la Desaparició Forçada de Menors, la creació d'una comissió d'investigació en aquest àmbit. Elevar al govern espanyol l'oportunitat de constituir una comissió d'investigació parlamentària al Congrés dels Diputats, atès l'abast estatal del fenomen i la implicació de poders i entitats de l'Estat en la gènesi i confecció de l'arquitectura jurídica, legal i institucional que va fer possible el drama humanitari de la desaparició forçada de menors.

4.6. Programa de Govern És molt pertinent i necessària l'aprovació d'un programa que doti dels recursos econòmics i personals les unitats i els diferents departaments que han de treballar en aquest àmbit, perquè puguin atendre les accions estratègiques proposades, amb atenció especial a l'execució del pla d'accions i el disseny i la implementació del pla de recerca.

9.1.3.4 Llei 20/2022 de MEMORIA DEMOCRÀTICA DEL 19 D'octubre aprovada per les Corts Generals

Recentment, les Corts Generals han aprovat la Llei 20/2022, del 19 d'octubre, de Memòria Democràtica que reconeix la sostracció de nens es una forma de repressió contra les dones. I diu que son víctimes tant els nens robats com les seves famílies. En l'apartat de víctimes considera per primera vegada que "Las niñas y niños sustraídos y adoptados sin legítimo y libre consentimiento de sus progenitores como consecuencia de la Guerra y la Dictadura, así como sus progenitores, progenitoras, hermanos y hermanas."

Tot i els avenços que pot suposar la Llei de Memòria Democràtica deixa impunes les sostraccions de menors portades a terme durant el període de la Transició i de la Democràcia. La llei diu que és l'Estat encarregat de la recerca i la identificació dels morts. Parla de la creació d'una Comissió d'Investigació que estudiara les violacions dels Drets Humans fins anys 80, però les famílies son incredules a que investigaran, però els afectats son escèptics a que jutgin a algun culpable.

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-17099>

9.1.3.5 La proposta de Llei Des de fa 2 anys es troba en termini d'esmenes la Proposició de la Llei sobre nadons robats, però l'avenç és nul. Aquesta proposta va ser votada per tots els grups parlamentaris menys PP i Vox, i proposa crear una unitat policial i fiscalia especialitzades, felicitar l'accés a la documentació i creació d'una base de dades especial i un únic banc d'ADN, així com proporcionament acompanyament psicosocial a les persones afectades. Aquesta normativa ajudava al camí de la veritat, la justícia, la reparació i la no repetició de deutes encara pendents de la nostra societat.

https://www.congreso.es/public_oficiales/L14/CONG/BOCG/B/BOCG-14-B-65-1.PDF

Associacions de víctimes i entitats memorialistes continuen denunciant que la llei "segueix sense aprovar-se". L'any 2024 es va registrar una nova versió de la proposició (**122/000113**) i s'ha admès a tràmit aquesta nova versió però continua sense ser aprovada.

9.1.3.7. La Orden JUS/876/2023, de 21 de juliol de 2023 modifica a l'Ordre del 26 de maig de 1988 on s'aprova un nou formulari "*Declaración de nacidos sin vida tras los seis meses de gestación*" els nadons nascuts sense vida després dels sis mesos de gestació han d'esser inscrits en el Registre civil, en un arxiu específic i els pares poden assignar-los un nom, donant-los identitat civil. Busca humanitzar i personalitzar el registre d'aquests nadons, abans d'aquesta ordre s'inclouia amb arxius com "criatura abortiva" o "fetus". Aquesta ordre es retroactiva, però no li atorga personalitat jurídica.

9.2. Transcripció d'entrevistes completes

9.2.1 Transcripció d'entrevista Psicòloga Mariela Becher

La haré en catalán, si no te molesta. Sí, yo responderé en castellano. Buenas tardes, estoy aquí para entrevistar el trabajo de recerca sobre los niños robados durante el franquismo y ahora entrevistaré a Mariela Becker, que es una psicóloga psicoanalítica y le haré unas cuestiones sobre el tema y su opinión sobre la psicología.

En primer lugar, ¿qué es la identidad según la psicología y según el psicoanálisis? ¿Qué crees que es? En general, básicamente tiene que ver la identidad con el concepto de sí mismo para la psicología, de considerar un concepto que se tiene de verse a sí mismo de una imagen que cada uno tiene que perdura en el tiempo, en general, que muchas veces tiene que ver con valores, ideas, aprendizajes y demás, y que se construye a lo largo del tiempo. Para el psicoanálisis, bueno, la identidad en sí, una cuestión de que sea una cosa igual en todos lados y que tenga una determinada anticipación, no existe. O sea, sí que es verdad que coincide en esta cuestión de que tanto el yo como la... bueno, es como una matriz de identificaciones.

Identificaciones son aquellas cosas en las cuales el sujeto se ve reflejado y que esto va cambiando según las etapas de la vida, las crisis vitales y las marcas que tenga en función del lugar donde haya nacido, las formas en las que haya sido ubicado en la familia, el hecho de que el tipo de cultura en el que haya insistido, el lugar en la familia, las incidencias socioculturales, familiares, biológico, todo eso le da un lugar para definir un yo, que evidentemente el sujeto tiene que poder ubicarse respecto a eso, algunas le gustarán, otras no, y de eso dependen las crisis vitales que tenga. Sí, en función de eso va cambiando la forma de verse a sí mismo y de poder sostenerse en el mundo. La siguiente pregunta va bastante relacionada con esto que es si la identidad se construye, cómo se construye y si en los casos de los niños robados y de las familias robadas la identidad está construida sobre una mentira.

Bueno, la identidad sí, se construye como te decía, se va de hecho en el psicoanálisis se considera que hay un primer momento muy importante de los 0 a los 5 años, que hay como una cuestión donde más o menos

en esa época se construye todo lo que es la estructura psíquica, que luego hay una apertura más a nivel de la adolescencia donde se reeditan ciertas cosas, y después que eso es como la base y luego marcas que tienen que ver con una cuestión posterior que se van pudiendo cómo pulir algunas de esas cuestiones en función de las situaciones vitales que tenga. Es verdad que, bueno, evidentemente los niños robados hay mucha historia, sí que es verdad que construido sobre una mentira en realidad es sobre lo que le han contado los padres en su momento. De hecho todos nacemos en función de algo que nos han contado nuestros padres, porque muchas veces uno tiene recuerdos que se llaman encubridores, de situaciones en las que uno no puede tener memoria de un año antes de nacer, y se hacen recuerdos como que uno los puede evaluar o pensar como si fueran imágenes cuando en realidad uno o no estuvo ahí o era muy pequeño para acordarse.

Entonces sí que es verdad que hay una historia que precede al sujeto y le da un cierto lugar al que advenir, digamos, nunca nacemos en un lugar sin estar teniendo una historia previa. Entonces esa historia es la historia que te cuentan todos los padres. Digamos que luego en la adolescencia uno puede pensar que las cosas no fueron tan así y si quieres pensarlo como una mentira en definitiva todos un poco tenemos eso.

¿Qué es lo que sucede con esta cuestión? Cuando algo realmente, sobre lo que uno construye su identidad, que tiene que ver con los lugares donde uno lo esperaba, situaciones que marcan el comienzo de la vida de una persona, si eso se quita una parte de la historia, no se entiende, hay cosas en las cuales en algún momento ese sujeto puede considerar que su vida no está basada sobre algo real, digamos, o sobre algo que tiene que ver con una nueva construcción que tiene que hacer y eso como no tiene palabras y no es algo que se ha hablado antes resulta muy traumático. Esto le pasa también a la gente que por ahí ha sido fruto de una donación de óvulos y no le han dicho y se cree que, claro, no entiende los rasgos faciales o que se ve muy diferente y de alguna manera empieza a poder construir una historia a partir de esa cosa de no hablar, digamos. Entonces, no sé si respondí tu pregunta.

Sí, perfectamente. Y ahora las siguientes, es que van muy relacionadas. Puedes hablar catalán, la pregunta yo entiendo.

Yo luego lo traduzco. Ha llegado a existir la identidad del recién nacido, porque según lo de los niños robados, los niños robados normalmente eran robados al nacer o al primer mes, y si aquésta es totalmente diferente a la que te das pregunta sea un niño robado, cuando ya se entera que ha sido un niño robado, ¿su identidad cambia? Obviamente, yo he conocido una persona que ha sido así en Argentina. Sí que es verdad que obviamente cuando a ti te cuentan que tu historia es otra y tus padres han sido otros y encima fruto de una cuestión donde a alguien, no es que lo han adoptado porque otro se dio lo que hizo sostener, no pudo y

eso también tiene algo de traumático en relación a... Sí, pero hay más... Sí, bueno, porque si alguien no puede sostenerlo o ha tenido una historia difícil que no puede sostener a un hijo y lo entrega, digamos.

De última, sí que es verdad que también es traumático en el sentido de que sentirse que a uno lo abandonan como sujeto no es ninguna cosa fácil, pero entender que hay personas que supieron algo de la historia, que había otros padres donde le arrebataron y su vida podría ser posible, lo más traumático de eso es poder entender que uno hubiera podido tener otro tipo de vida, y que las condiciones han sido, obviamente, como nos pasa a todos, los padres eligen determinadas cuestiones y a nosotros también nos pueden, si eligen unas cosas determinan la vida en un sentido, si eligen otras, pero ¿qué es lo que sucede? Generalmente el psicoanálisis toma lo traumático como aquello que es incapaz de poder ser incorporado en lo simbólico, digamos. Y entonces aquello que no se dice, aunque esté sin decirse con palabras, si está en la mente de una persona que sabe de la historia y que eso no es la historia que le han contado al chico y hay algo que está oculto, eso oculto sigue insistiendo, porque desde el psicoanálisis hay una cuestión que tiene que ver básicamente con tener la teoría de que hay un inconsciente que, más allá de palabras, sigue insistiendo por tratar de rebelarse. Y en algún momento esto surge y produce una serie de impacto a nivel emocional.

Evidentemente no queda igual. La pregunta que viene es que van muy ligadas, es que si, cuando esta persona, este niño es robado, o por ejemplo, tú lo llevas al tema de las deducciones, pero las dos cosas, ¿se puede llegar a romper o se rompe normalmente el vínculo familiar? ¿Se podría llegar a romper en el caso de los nadons robados el vínculo familiar, el hijo robado? Sí, es una decisión del sujeto qué haga con esa cosa. O sea, toda cosa traumática siempre depende, no hay una respuesta en cómo lo va a tomar esa persona.

Todo depende de cómo esa persona que recibe el impacto traumático, digamos, pueda hacer algo con eso. Hay gente que elige, se siente en conflicto porque sí que quiere a los padres que son adoptados, digamos, o que lo han acogido, o que han tenido un bebé robado pero lo han adoptado, y que sí tienen una relación y les agradecen eso. Pero ciertamente hay muchos que no pueden tolerar el hecho de que no les hayan dicho la verdad, y en otro caso tampoco aceptan, según la cuestión ética, de que le hayan quitado el niño a otras personas.

Y más cuando han sido por situaciones en las cuales muchas veces, por ejemplo, el bebé robado, la otra persona no quiere ceder a su hijo. O sea, ha sido, bueno, quitado de un lugar donde tenía un deseo de ser traído al mundo desde otro lugar. Entonces es muy difícil que eso termine estando muy bien.

Sí, perfecto. Ahora la siguiente pregunta sería, ¿cuáles crees que son las posibles consecuencias en las familias de estos niños robados? ¿En las que le han sido robado? Sí, tipo las familias, por ejemplo, donde era originalmente el niño. Bueno, en las familias esto a veces puede pasar de que, bueno, tenemos que ver las

consecuencias primero que nada en que fueron robados, si fueron una cuestión en la cual estaban deseando o no había.

Eso también depende un poco de la situación en la cual estas personas estaban queriendo o no tener un hijo. Se supone que si son robados es porque lo querían tener y querían mantenerlos en su familia. Ciertamente, y que hay una violencia, digamos, de quitarles.

Si es robado es porque hay alguien que decide sobre la vida de otra persona y no le deja elegir. Vamos ahí, que hay una violencia desde el principio. Entonces, en ese punto sí que es verdad que, por ejemplo, en las veces que se ha trabajado con esta cuestión de no poder ver un cuerpo, por ejemplo, si son niños robados, generalmente se les decía que no estaban o no aparecían o el cuerpo no aparecía.

Y esto tiene que ver con la imposibilidad de poder tramitar la pérdida. ¿Por qué? Porque en realidad uno, cuando es algo traumático, pero no tiene un soporte donde poder despedirse de alguna manera, hacer un duelo, realmente enterrarlo, sentir que uno... Por eso están muchas veces los sanatorios, la gente no quiere ir, pero muchas veces el ritual sirve justamente para quien tenga ganas de ver que realmente esto es así y se pudo perder. Digamos, hay gente que necesita verlo.

Ver el cuerpo. Yo no quiero ver el cuerpo, me quiero despedir, pero no quiero ver el cuerpo. Yo me quiero despedir en vida.

Por ejemplo, esto me pasó con mi abuelo, yo no me pude despedir en vida, entonces no quise ir al sanatorio. Bueno, pero tienes que encontrar otra manera de poder hacer una despedida ritual o de alguna cosa, y cuando esto, en tu intimidad o con otro, o lo que sea, sea singular o sea compartida, digamos. Tú tienes ciertos recuerdos y ciertas cosas que implican que cada vez que te encuentres con esos recuerdos o con la ausencia de lo que esa figura representa, ciertos momentos de la vida en los que uno le recuerda la ausencia, entonces si eso está, bueno, como de alguna manera tramitado o puede uno recuperarlo en decir esto es lo que me queda de eso, de lo que he vivido con esa persona, con esa situación, con lo que fuera, que es un poco lo que uno se queda del trayecto de vida que ha pasado, así sea un embarazo.

Lo que uno ha podido transitar en esa cosa emocionalmente, si uno no puede hacer como una despedida, eso queda mal cerrado, digamos, y es un trauma que insiste todo el tiempo en poder despedir, digamos. Porque en general uno llega a dado cierto momento en la vida, uno siempre se encuentra ante algo que le recuerde a esa situación de pérdida. No sé, las madres a veces en algún momento que han tenido algún, por ejemplo, incluso sin llegar a nacer, algún aborto, incluso el solo hecho de haber tenido alguna cosa se imagina, hay una serie de imaginaciones respecto a cómo hubiera sido si esa posibilidad, o sea, en realidad es perder o estar como acompañado toda la vida con una posibilidad que no existió, digamos, y perder la posibilidad es la parte más difícil.

Asumir que has perdido la posibilidad o que esa posibilidad ya no está. Exacto, porque es como siempre esa cosa en la cual uno no termina de asociar de que eso podría haber sido. Y eso se puede llegar a ser una especie de tranquilidad o llegar a una calma con eso, pero la única forma que tiene el ser humano de poder hacer eso es hacerlo con lo simbólico, ya sea con rituales, ya sea con hablar, hablar mucho de eso y poder como envolver esto con palabras para que ese trauma no sea exageradamente grande y a uno lo inunde, sino que sea como un agujerito pequeño en el cual uno va a tener una marca, pero puede sobrevivir a ello.

Ahora viene una pregunta también que ya me has respondido una parte y es que ¿cuáles son las dificultades emocionales y psicológicas más comunes que afrontan estas familias de los niños robados? Bueno, generalmente la parte más insistente es, primero, es una soledad muy grande porque estas cosas tienen que ver con algo muy personal, la pérdida, la muerte, sobre todo la muerte o la pérdida sin cerrar como una muerte, porque incluso unas cosas que se hicieron, por ejemplo, incluso con los desaparecidos, que no eran nadons, sino con gente que no ha tenido una sepultura o se han tirado al mar o lo que fuera, por ejemplo en los desaparecidos en Argentina, cuesta mucho poder decir que se han perdido finalmente. Incluso conozco gente que en ciertos momentos de su vida ha tenido que hacer por X causa a nivel de las propiedades que tenían o lo que sea, tener que hacer el traspaso hacia su persona, eran hijos de desaparecidos. Y entonces en ese sentido tenían que hacer trámites legales y para eso tenían que darlos por muertos.

Y ese trámite ha resultado como una cosa muy traumática, porque eso es como dejar de buscar, dejar de ir buscando, perder la esperanza, darlos por perdidos, eso es un poco lo que te digo, que a veces esta insistencia traumática de pensar que pueden estar en algún lugar es de alguna manera no reconocer que ya está perdido del todo. Y es una forma de sentirlos vivos en algún lugar. Por eso es que la despedida o incluso las cosas de poder asumir que alguien no va a estar es muy triste, pero uno lo recupera desde otro lugar si hace un duelo.

Si no lo hace, eso insiste permanentemente y además no tiene forma de ser como hablado en un lazo social si no hay otros que tienen el mismo trauma, porque la gente común esto no lo vive. En cambio, por eso decíamos que el duelo y la cuestión de hacer estas cosas de rituales para despedirse sirve para que haga comunidad con el otro y uno haga lazo social con eso, que es tan terrible y tan difícil de poner en palabras que hay momentos en los cuales esas acciones permiten no poner palabras, pero hacer lazo social con eso. Ahora la siguiente pregunta es lo mismo, pero creo que me lo divides como haciendo muy esquemático las consecuencias, pero a corto y largo plazo.

Bueno, a corto plazo puede haber muchas. Todo eso depende de un poco cómo sea la persona porque, a ver, singularidades hay millones, como cada persona en el mundo, y entonces uno nunca va a poder anticipar cómo un hecho traumático afectará. Hay gente que, por ejemplo, no lo registra, parece como si nada, no quiere verlo, no pasa nada.

Hay gente que se derrumba, hay gente que hace cosas simbólicas o hay gente muy práctica y eso viene en el momento en que uno es capaz de poder empezar a tramitarlo, digamos. Y eso tiene que ver con una subjetividad particular y un tiempo lógico interno. Nunca uno es capaz de tramitar algo hasta... Hay gente que, por ejemplo, si hay algo traumático, antiguamente, por ejemplo, incluso con cosas horribles como la guerra o lo que sea, hay gente que no quiere hablar y no habla nunca más.

O sea, no lo toca para que no exista. Y hay otros que hablan toda la vida o hacen libros de eso o se juntan. Eso depende mucho de las cuestiones que tienen que ver con la cosa subjetiva.

El primer punto es impactante. Puede ser muy shockeante o puede dar, evidentemente, el inicio a un duelo con suerte. Si no, puede haber una depresión, una melancolía o algo por el estilo.

Otra de las cosas a largo plazo es que eso puede estar condicionando en, no sé, futuros hijos si se tienen, en una cosa de miedo permanente, en una cosa que esté como con... Susplicacia, con temores a que te vuelva... No que te vuelva a pasar, pero como descreimiento. Como también a veces puede haber incluso llegado un caso, una pérdida de realidad, de no saber bien qué es lo correcto, lo incorrecto. Pero bueno, en casos extremos uno puede, bueno, no entender.

Pero ya te digo, tiene que ver con la... Primero que nada, con lo primero que me has preguntado que tiene que ver con la identidad. O sea, si esa identidad está construida en base a una estructura psíquica que tenga muchas defensas para poder sostenerse y aguantar los impactos tanto internos como externos, la posibilidad de salir de una cosa así es mucho mayor que con personas que tienen una estructura interna más frágil. Ahora la siguiente pregunta es ya más terapéutica, que es cómo puede ayudar la terapia a superar esta pérdida de, por ejemplo, si te han robado al niño, si fueras su madre, intentar asumir este dolor del cual ya hemos hablado.

Y si esto es posible a largo plazo, corto, medio, largo plazo, si es posible llegar a superar esta pérdida. Ya sé que es más personal porque hay millones de posibilidades, pero no sé. Sí, en realidad sí que es como dices.

Eso, el recorrido en una cuestión terapéutica, es verdad que para mí siempre es cierta que una terapia sirve porque el único recurso que tiene, primero que nada que cuando uno va a terapia va a hablar de cosas que se sienten con malestar. Y ese malestar, al ser muy subjetivo, muchas veces la gente no lo puede compartir porque desde fuera hay veces que la gente juzga, depende si es poco o mucho, bueno, es importante o no, bueno, si una persona siente un malestar interno, eso es importante, más allá de lo que diga la gente de fuera. Para alguien puede ser algo muy pequeño y para otra persona puede ser muy grande.

Por ende, primera cosa, si hay un malestar interno, lo bueno de ir a una terapia y a un psicólogo es, como digo siempre, que es más fácil porque uno no tiene que cuidar al terapeuta de las propias palabras ni estar

preocupándose si le afecta, si no le afecta, o sea, puede decir todo lo que le parezca. Y a una persona que considera que eso que dice es importante. Por otro lado, creo que uno en una terapia empieza y por lo menos en el psicoanálisis se toma la cuestión del respeto del sujeto.

Hay gente que quiere seguir hasta un determinado momento y ya dice no quiero saber más o esto me resulta demasiado doloroso o hasta aquí llegué y luego volveré o haré no sé qué cosa. Y hay otras personas que deciden indagar más allá en la profundidad de por qué llegué a este punto o por qué me pasa esto o por qué no puedo afrontar determinadas cosas. Entonces, cada uno puede elegir la terapia que mejor le convenga y sobre todo el terapeuta que mejor le haga sentir cómodo para abrirse.

Ante todo, poder hablar de algo que molesta sin sentirse juzgado y que pueda sacar todo lo que no puede en ningún ámbito y traer cosas que le molestan y que parecen a veces sacadas de otra cosa, o sea imaginaciones que uno por momentos no sabe si son reales o no, si está bien o no, cuestionamientos personales, me parece que es un ámbito que puede ayudar mucho a que una persona esté mejor. Y ya solamente el hecho, Freud decía que las palabras tenían un, las palabras en sí tienen un carácter sanador. ¿Sí? Entonces, así como muchas veces las palabras que nos dicen otros nos pueden dañar, también las palabras pueden curar.

Y creo que eso es lo más importante. Después del tiempo que esté la persona en terapia, bueno, dependerá también del propio trabajo de cómo, hay personas que por ejemplo se necesitan acercar al problema muy poco a poco y darle muchos rodeos, y hay otros que van a saco y se dan cuenta de eso y de muchos más problemas y entonces van como más rápido, pero eso depende, por lo menos desde mi punto de vista, de no forzar a la persona. Perfecto.

Ahora preguntar sobre estas madres, padres, familiares, los mismos niños robados, ¿pueden llegar a vivir como si no hubiera pasado nada o siempre viven con este dolor de, ya sea, dependiendo del punto de vista, y si pueden llegar a aceptar este robatorio del mismo o de un hijo. Mira, en general que una persona haga como que no le pasa nada de algo que le pasa en la vida, yo diría que está muy mal. En principio una persona que no pueda aceptar algo que sea un hecho y que ha llevado tantas consecuencias o que sea traumático, jamás puede vivir como si nada.

O sea, las marcas están y si no, si uno no las quiere ver, que esa es la diferencia, en algún momento se revelan igual. Entonces, es verdad que eso en algún momento hará síntomas psicológicos. Digamos, pasará por un lado o por el otro, pero en algún momento eso se revela.

Y por otro lado, esta cuestión de si va a ser marcado, evidentemente todo el mundo es fruto de sus marcas. Entonces, es como si las marcas nos permitieran poner como un cristal donde tiene determinadas vetas el cristal y nos hacen ver de una determinada manera. Entonces, siempre en la vida, cada cosa que nos pase nos va a marcar la manera de ver.

Lo que tiene de bueno el poder hacer terapia es que uno logra tener la posibilidad de que alguien desde fuera nos permita ampliar la mirada y nos haga ver el foco en otra cosa y entonces, al ver una cosa en forma diferente, uno siente diferente. Y eso es lo único que precisamente puede cambiar, pero que no es poca cosa. Porque por lo menos no sé si van a estar felices o dejar de estar tranquilos, pero por lo menos estarán un poco más coherentes y en paz consigo mismas si logran trabajar algo de esta cuestión.

O tener en claro qué es lo que les molesta y sobre todo qué es lo que tienen que tener cuidado de no dañarse. Y ahora te voy a hacer un caso como un poco más rebuscado, que si los hermanos de un niño robado que han estado presentes durante la vida entre ellos, ¿cuáles pueden llegar a ser los posibles traumas de un niño robado al enterarse que es hijo único en su familia ficticia? Bueno, ficticia... Sí, o familia de origen, sí. Que los traumas que puede cargar saber que tiene hermanos y que no puede disfrutarlos en toda su vida.

Los posibles problemas... Bueno, esto igualmente es cómo esta cuestión de poder sentirse otra vez la misma cosa en relación a las oportunidades perdidas. O sea, lo que uno tiene que hacer respecto de cuando se entera que había otra posible cuestión y uno no la pudo disfrutar, aunque no la haya vivido, lo que tiene que hacer es un duelo por la vida que no ha vivido. Y que parece una chorrada, pero en realidad el duelo por las oportunidades perdidas es algo muy difícil de afrontar.

De hecho, los adolescentes cuando se encuentran con todas las capacidades de poder tener que hacer todas las elecciones posibles en carreras o en cosas, tienen que elegir una y les cuesta muchísimo elegir. ¿Por qué? Porque tienen que perder todas las demás. Y entonces en este punto, ya con esa pequeña cosa que es una cosa que tiene que ver con un proyecto y no con una pérdida o con un daño, ya es difícil.

Imagínate que lo otro, cuando uno ha perdido una posibilidad y encima decidido por otras personas, digamos que la sensación de impotencia es muy fuerte y trabajar sobre eso es bastante difícil, pero creo que no hay manera de salir adelante entre una cosa tan grande si uno no trabaja a nivel psicológico. ¿Sí? Sí. A ver, también es otra cosa, si se llega a producir el reencuentro, ¿cómo puede afectar a los niños robados saber la verdad de que la familia que él conocía, que lo robó y pagó por él seguramente, porque no se tendrían a dar gratis, ¿si se puede trabajar el perdón a esta familia? Creo que ya ha sido una pregunta muy similar a la que hemos hecho antes.

Bueno, ya te digo, eso es muy subjetivo, hay gente que no lo soporta, hay gente que no lo puede tolerar, incluso le resulta muy traumático reconocer o se aleja completamente de sus padres o pueden reconocer cosas, pero una distancia se produce y evidentemente los mismos padres que hasta el momento han sido, al enterarse de eso, dejan de ser los mismos padres. O sea que uno no solamente pierde aquella vida, sino que pierde la vida que conocía en esta. Con lo cual hay mucha sensación de soledad respecto a eso.

Imagínate que las referencias en relación a la identidad, decíamos que eran las cuestiones de dónde uno vino, de dónde uno nació, de qué historia le contaron, y de golpe todo eso que te daba una integridad de saber quién eras, de golpe deja de ser. Entonces lo que se plantea es una crisis de identidad muy fuerte. Y lo que se construye a nivel de psicología, si es que piden ayuda, porque hay gente que le cuesta mucho pedirla también, si piden ayuda es esta cuestión de poder reeditar qué son ellos, de dónde han venido, qué historias, qué cosas pueden construir y qué construcción nueva, qué relato nuevo de su propia vida y de su propia historia pueden construir.

Y ahora es una pregunta de cómo un psicoanalista ayudaría a estas personas del entorno o del mismo niño robado a superar el hecho de o ser hermana de un niño robado, o ser madre, o ser tía, o ser el niño robado, cómo podrían no superar, porque superaríamos el hecho de que es muy complicado, pero asimilarlo, cómo ayudaría. Bueno, sobre todo, primero que nada, hay muchas, muchas, muchas posibilidades, pero ciertamente hay que ver si en principio, igual que pasa con las personas, por ejemplo, que un niño robado es un niño que tiene un lugar, y muchas veces, incluso qué pasa con los hermanos que han nacido previos y ya no están, o fueron los primeros y los otros no lo conocen, digamos. Generalmente no se habla de ese, generalmente es como un hueco ausente, nadie habla de eso porque obviamente, como es traumático, no se habla, y hay veces que no se produce esta sensación de que se tenga uno más.

Una de las cosas que me parece sumamente importante es poder darle lugar de que hay uno más, sobre todo de que hay uno perdido o de que hay uno que falleció, por ejemplo. Pero ese lugar, porque si no, ciertamente, como está ahí, como te dije antes, alguna cosa que no está hablada, que no está dicha, en la mente de los padres o de quienes estuvieran en ese momento donde esto falleció, aunque no se habla, sigue estando, y sigue insistiendo y haciéndose como referencia a todos los demás que están presentes, y todos los miedos que hubieron posibles de lo que pasara con este primero, o con este segundo o tercero, el que fuera que se fue, luego a los demás, sobre todo a los padres, en relación a los miedos que puedan aparecer de que les pase lo mismo, o de que les pueda pasar algo, o de lo que sea, condiciona mucho la crianza de los demás. Obviamente los padres no son los mismos si tienen uno que si tienen dos, que si tienen uno que les pasó algo, a los demás, evidentemente, van a estar con un miedo terrible.

Según tú, una familia de cuatro hermanos, se tendrían que contar cinco, ¿no? Si son cinco, seis. Y sí, porque también, si tiene un nombre, aunque sea no nacido, tuvo un lugar. Y eso, si además tuvo un embarazo, la madre pasó por todo eso, o sea, hubo toda una serie de cosas donde estuvo presente y se hizo presente.

Entonces, ciertamente, aunque haya nacido no nato, digamos, pero ya que le saliera, tuviera que pasar nueve meses haciendo este proceso, todos los cambios corporales, y encima perder este bebé, o lo que fuera, eso condiciona muchísimo en que uno, luego los miedos que pueda tener esa madre o ese padre, de que le pueda pasar algo a los demás, y evidentemente está ahí presente todo el tiempo. Quedan tres, pero son un poco

más larguillas. Ya esta ya la hemos hablado, pero cómo afecta a la personalidad el hecho de que, por ejemplo, en general, cómo afecta a una personalidad que tengas un bebé robado, que también roba un bebé, desde cualquier punto de vista, ya sea los padres que lo han robado, los que llevaron a término esto, la familia, ¿cómo lo verías tú? Bueno, eso... ¿Cómo? Por ejemplo, el peso que cargan los que... ¿Cómo afecta a la personalidad el hecho de saber que ayudaste a robar a un niño? Bueno, evidentemente es un poco la misma cosa que lo de antes.

Si tú tienes algo que ocultar, evidentemente tienes que andar con más cuidado que si no ocultas nada. Y eso, evidentemente, condicionará la forma de hacer o no hacer, y justamente cuando uno oculta algo, más lo hace notar. Como cuando uno esconde algo atrás, la gente está mirando.

Entonces, ciertamente, si tú estás como focalizando en algo que no se puede hacer, donde tú digas, esto no se puede mirar, más la gente va a mirar, o va a haber incógnitas o preguntas que no tengan razón de ser, como reacciones que no tengan una lógica. ¿Qué es lo que sucede? Cuando algo se oculta, deja de tener como un sentido en la lógica de las demás cosas, porque como si tú la sacas, es como que no está enlazada con las demás cosas, está apartada. Eso apartado, de alguna manera, produce efectos a nivel de que yo siempre estoy pendiente de aquello que tengo apartado, y trato de no... Como cuando uno le tiene miedo a algo, siempre está alerta a que eso y algo pueda aparecer.

Entonces, en ese punto, ¿qué es lo que sucede? Que cuando algo tiene que ver con eso que no se puede decir, no tiene una lógica para el resto de la gente. Entonces, aparece como algo loco, sin sentido, caprichoso, y produce inconvenientes en la vida de la gente, o produce cuestiones a nivel de insistencia a nivel mental, o malas formas o relaciones con la gente que no te entiende, porque a ti te pasa eso. Incluso he llegado a cierto momento, si uno tiene una represión muy fuerte con eso, y ni siquiera los lazos con ese recuerdo están cortados, es como que viene de fuera algo que uno no entiende por qué le pasa, pero no tiene sentido, y uno lo encuentra como si fuera... Se llama ego distónico, que no tienen que ver con mi propia identidad, pero me afecta, y no entiendo por qué.

¿Cuáles son las dificultades específicas que pueden aparecer cuando se reencuentran este hijo con esta madre, este hermano con este hijo? Bueno, las dificultades son las mismas que pueden aparecer en cualquier encuentro, que tienen que ver básicamente con las expectativas. Cuando uno espera una determinada cosa, se hace idea de una determinada cosa, evidentemente la realidad siempre le demuestra que aunque sea muy mínima la distancia entre lo esperado y lo encontrado es alguna distancia, aunque sea mínima. Entonces, primero que nada, hay que ver qué dificultad ha habido con eso, qué tipo de ideas se han podido hacer, qué es lo que esperan de la otra persona, por ahí esa persona se quiere encontrar y la otra no, o hay determinadas cuestiones de expectativas, deseantes de querer montar un tipo de relación que por ahí no sé si se puede dar, no lo sé.

Pero básicamente tiene que ver con esto, que es las grandes dificultades básicamente tienen que ver con lo que uno espera y que cuando no se encuentra con lo que espera eso resulta una frustración, y ahí nos la vemos con la capacidad de frustración de cada uno. Hay gente que la tiene más alta y hay gente que la tiene muy bajita, no sé. Para acabar, cómo la psicoterapia, desde tu punto de vista psicoanalítico, puede ayudar a restablecer la identidad personal de un niño robado con el largo de los años, al descubrirlo o cuando ya lo sabe, cómo puede ayudar la psicoterapia a eso? Mira, en general el psicoanálisis lo que trata es no de hacer una cuestión de, como si fuera educación, de marcar lo que la persona necesite seguir un camino, ni mandar hacia donde tenga que ir, porque primero que nada se considera que el psicoanalista no es quien tenga el poder de saber cómo se deba vivir, ni es juez ni parte de la vida de una persona.

Cada decisión la tiene que tomar la persona y se tiene que hacer cargo de sus decisiones. Pero en el sentido de que cada uno lo sufre, digamos. Entonces, primero que nada, la forma en que le puede ayudar es aprender a conocer de qué manera las cosas que ha vivido, y entre ellas esta cuestión de haber nacido en una situación y haber sido puesta en otra, y que le quitaran parte de su relato histórico, le ha condicionado para llegar a determinadas formas en las que construyó su identidad.

Ahora, como decíamos, frente a crisis que es, por ejemplo, conocer esta nueva situación, esto produce una cuestión que tiene que ver con desconocerse y de lo que se va a tratar de hacer es poder tratar de encontrar un relato que coincida lo más cercano posible a lo que pueda sostener esa persona. Y con eso no quiere decir que no siga teniendo malestares o le siga insistiendo algo traumático, lo que fuera, pero por lo menos es intentar buscar elementos que le permitan hacer algo con eso. O sea, qué quiero decir con esto, no quedarse en un lugar de impotencia, no quedarse en un lugar de malestar únicamente, sino poder aceptar que es parte de la historia y lograr una nueva forma o de relación con esa nueva cosa que también tiene como parte de su historia.

Y más que echarlo, no sentirlo, no enterarse, para mí, a pesar del malestar que conlleva ciertas situaciones, es preferible cómo incorporarlo y no pelearse con eso, sino tratar de hacer algo con eso en relación, bueno, hay mucha gente que por ejemplo ahora en respecto, por ejemplo, a la gente, a los niños robados en Argentina, lo que han hecho es formar parte de asociaciones, tratar de ayudarse mutuamente, lograr encontrar la historia de otras personas, sentir que no están solos, bueno, hacer como una cuestión de apoyo y mutuo respecto de eso y poder transitar esto de otra manera. Pues hasta aquí las preguntas. Bueno, un tema muy profundo y que está casi acabado, hemos tenido que buscar mucha información, sudor y lágrimas, era mucho sudor, muchas gracias por permitirme entrevistarte porque queríamos darle un punto de vista psicológico para ver cómo afectaba a las personas.

9.2.2 Transcripció d'entrevista Antropòloga Iolanda Parra

El Silenciament del robatori de nens durant el franquisme i la transició.

Àlex: Bon dia, avui entrevistarem a Iolanda Parra, periodista i antropòloga, professora a l'Institut de Ciències Socials i a la Facultat d'Utilització Mediàtica i Informacional, experta en pau, conflictes i processos de postguerra. Ha fet recerca i documentals a països amb molts desapareguts i visites a fosses comunes com Guatemala, Bòsnia, Ruanda, Líban, Sud-àfrica, etcètera. Àlex: Bon dia, Iolanda.

Iolanda: Hola, bon dia, Àlex.

Àlex: Per començar et preguntaré, a partir de preguntes generals et faré subpreguntes. En primer lloc et preguntaré com pot una societat silenciar i invisibilitzar un fet com el robatori de nens i nadons durant el franquisme i la transició.

Iolanda: A veure, és una pregunta difícil en el sentit que *èticament* sembla mentida que es pugui, però evidentment la història ha demostrat que es pot, en aquest cas concret, i en molts altres. De fet, has explicat que jo una de les feines que he tingut en el passat és la de fer documentals en països de postguerra i a cada país cada documental tenia un títol i justament el del Líban era Pacte de Silenci, perquè de vegades fins i tot un tractat de pau després d'una guerra es fa a partir de pactar un silenci.

Llavors, el franquisme, l'anomenada transició... Durant el franquisme hi havia aquest silenci i molts altres, perquè era una dictadura, un règim militar, sense drets, i per tant s'ha silenciat per la por. I després, a l'anomenada transició, també hi va haver alguns pactes de silenci. Després la gent va començar a parlar i per això tu has pogut estudiar això, perquè en un moment, no fa gaire, però que va començar gent a sortir, a fer documentals, a sortir llibres d'una època que trenquen aquest silenci.

I jo crec que avui dia podem dir que hi ha un silenci. Sobre això hi ha molta gent que no sap el que va passar, i pot haver diferents raons:

- Una, doncs el pes de la història, de callar tant, que és fruit de la por. Encara hi ha gent d'aquelles generacions que van viure el franquisme que tenen por, que anem a una manifestació, que lluitem, perquè ells tenien por. Llavors, és aquella cosa de millor no tocar.
- Després hi ha un tema ideològic, encara hi ha molta gent que pensa que no volen obrir fosses comunes, no volen tocar el tema dels nens robats, perquè: Per a què obrir ferides? és la frase que diuen.
- I després, pel tarannà que portem tots, que si no toca de prop, anem tirant tots amb les nostres vides. No sé si té resposta per una pregunta complicada.

Àlex: Sí, sí, amb resposta. I ara et preguntaré, dins d'aquesta pregunta general, per què creus que es guarda el silenci contra el que podem definir com a crims de la humanitat? Després d'estudiar, hem arribat a aquesta conclusió, després d'estudiar aquest tema.

Iolanda: Jo crec que té molt a veure. T'he explicat el cas del Líban o ens hem centrat en el cas dels nens robats. Contra crims contra la humanitat en general, com ara pot haver a Gaza o altres països en conflicte. Al final vivim en un món globalitzat, hi ha una geopolítica i uns interessos, tant de les grans potències com del capitalisme, no? I hi ha coses que convé, per diferents raons diverses dels grans interessos dels que tenen el poder, que es mantinguin a l'ombra, perquè no interessa que surtin.

Llavors, en el cas dels nens robats, tu ara mateix coneixes millor el tema que jo, perquè, de fet, molta gent pregunta per què he estudiat aquests països i no Espanya, i justament perquè a Espanya no s'havia fet res, a nivell de postfranquisme o postguerra, ara, en la lluita d'amor històrica, s'ha fet més quan jo vaig estudiar això i documentar-ho. Llavors, hi ha gent que no li interessa que es toquin aquests temes, perquè hi ha culpables, hi ha responsables, no només els culpables reals, sinó la complicitat, els que hi van fer el silenci, els que ho van permetre, els hospitals, les congregacions de monges, els que van comprar nens o els van adoptar, les famílies que van permetre que les seves filles els tanquessin els nens.

Àlex: La següent pregunta anava sobre això, era com un seguit, que era com i per què s'ha invitat aquest tema i per què contenia així el dia d'avui, però ja me l'has respost.

Iolanda: Bueno, t'he respost, però en aquest cas també jo crec, no sé si tu ho has trobat, jo no conec bé tota la casuística del perfil, però pel que jo vaig veure en el seu moment, en el cas d'aquest espanyol de Nens Robats, les víctimes eren gent precària, o eren noies joves no casades, o eren parelles joves incultes o humils, i també es va jugar molt amb això, amb que fossin gent que no tenia veu.

El paper de l'Església en el silenciament

Àlex: La següent pregunta és, creus que un dels motius d'aquest silenci és que l'Església té molt poder a Espanya, tot i que Espanya actualment és un estat aconfessional?

Iolanda: Sí, sí, perquè, tot i que és aconfessional ara, no quan es van robar els nens, no? Com tu dius, té molt de poder, ho veiem... en alguns partits polítics exigirem els càrrecs que no són només creients, sinó que pertanyen a faccions molt poderoses de l'Església, digue-li Opus, Legionarios de Cristo o el que sigui, les escoles i algunes monolítiques religioses, el poder que té encara moralment, sobretot molta gent creient, i, no sé, un exemple molt clar, que no paguin l'IBI, no? No paguin impostos amb les seves propietats, la riquesa que tenen... Si no hi hagués l'Església pel mig, potser... Bueno, el que dèiem abans, una de les causes del silenci... és que hi ha poderosos a qui interessa aquest silenci. L'Església és un dels grans poders de la història.

L'estudi de la història a l'educació

Àlex: Ara relacionat amb David com a mestre, què és una pregunta, si creus que com a mestre s'haurien d'estudiar per exemple assignatura d'història a l'ESO i al batxillerat, que ja tenen més coneixement i pensament crític per posicionar-se, llavors si creus que s'hauria d'estudiar.

Iolanda: Sí, absolutament, perquè no me'n recordo ara com ho deia el que ho deia, però deia que:

Qui no sap conèixer la història està condemnat a repetir-la. no? I per diverses raons. En aquests moments en què tots els estudis i enquestes surten que justament la gent de la teva edat, o una mica més grans, estan pensant en votar ultradreta, estarien a favor d'un estat autoritari, que creuen que justifiquen coses que va fer Franco confosos, eh? Amb desinformació absoluta. Doncs és molt important saber-ho.

També com a professora et dic que si cada vegada que algú diu que hauríem d'estudiar un tema que s'hauria de fer a l'escola, m'hauríeu de passar a l'escola 24 hores, perquè hi ha tants temes, no sé, amb uns currículums, però també et dic que hi ha professors que ho fan. Ara, per exemple, joestic amb el Morins de Reis i estem parlant de fer alguna cosa amb les... Aquests maons que es diuen *stolpersteine*, no me'n recordo com es diuen, que són els maons on marquen gent que ha viscut a camps de concentració posant-se de casa seva. O just ahir vaig conèixer un projecte de l'Institut Les Vinyes, de Castellbisbal, en què tenen un projecte que volen exhumar la fossa comuna del cementiri on hi ha represa de Castellbisbal. Un projecte de tercer i quart d'ESO. Però clar, com es fa això? Amb molta motivació d'una professora, amb alumnes motivats que ho fan fora de l'horari de classe perquè dins l'horari... Però sí, evidentment, hauria de ser fet molt conegut per tothom. Bàsicament perquè no torni a passar.

La veritat i la justícia

Àlex: Ara et preguntaré sobre el tema de veritat. Per exemple, com pot la veritat ajudar en aquest fenomen? No vull que em responguis aquesta pregunta. Bé, si vols sí, però en primer lloc et preguntaria per què un govern com l'espanyol pot tenir, entre cometes, por a explicar o revelar a la població la veritat, explicar a la població què va passar i per què va passar.

Iolanda: Primer, pel que dèiem abans, encara hi ha gent molt poderosa que no li interessa tocar segons quins temes i, per tant, no dir la veritat. D'altra banda, els governs socialistes del segle XXI han fet lleis de memòria històrica, a Catalunya també els governs del Tripartit i després han continuat altres... Els partits han creat el memorial democràtic. Vull dir, el segle XXI ha tingut una embranzida a tot això. Però no podem oblidar, sigui per l'herència del franquisme encara que està tan present, sigui per, això no t'ho predico, encara que sigui antropològica, per una cultura hispànica, aquí hi ha molta reticència històrica al reconeixement, a demanar perdó.

Per exemple, hi ha molts països del món que al llarg de la seva història han demanat perdó per les seves responsabilitats històriques. En el cas espanyol això no s'ha donat, sigui perquè encara estem sota l'ombra, per pactes de silenci de transició, sigui per aquesta falta de cultura de fer el reconeixement i demanar perdó,

com han fet altres països. Per exemple, de vegades hi ha estats llatinoamericans que han demanat a Espanya que demanessin perdó pel genocidi, el que aquí s'anomena el descobriment d'Amèrica, aquí s'anomena la colonització o el genocidi. I no mai, mai han donat cap pas, quan hi ha països com Alemanya, com Holanda, com Holanda amb els cascos blaus a Bòsnia, com Canadà amb el poble inuit... Vull dir que sí que es pot fer, però a Espanya no, no és l'estil.

Àlex: Perfecte. Ara et preguntaré com es podria aconseguir que hi hagi veritat, justícia, depenent de com ho consideris, i reparació per a les víctimes? I com es pot fer perquè els poders estatals, bé, com aquests poders estatals ho poden fer possible?

Iolanda: Mira, la primera resposta que m'ha vingut al cap quan m'ho has preguntat és lleis, lleis, lleis. O sigui, polítiques, no? Polítiques des del govern, tal, per buscar la justícia, que busca la justícia depèn dels països i s'ha fet de diferents maneres, que hagi estudiat.

Justícia, Veritat i Reparació

Pot ser una justícia clàssica, o una justícia més tradicional o lligada a la cultura popular, com és el cas de Ruanda. A Sud-àfrica es van fer amb judicis públics i amb confessions, o públiques, a un nivell més connectat amb la religió. Però la justícia requereix un reconeixement i una reparació de les víctimes, sigui econòmica o moral. I la veritat requereix això, fer memòria. Hi ha molts casos de llibres grans, del *Nunca más*, de Guatemala o Argentina, de testimonis, explicar, que la gent pugui parlar i explicar.

Et dic lleis, lleis i polítiques, però quan això no existeix o no és possible, cal que la societat civil s'organitzi d'una manera, el que dèiem abans, perquè no s'oblidi i que facin aquesta feina i, sobretot, pressionin els governs perquè la facin ells, que és a qui toca fer-la.

Donar Veu a les Víctimes

Pregunta: De quina manera creus que es pot donar veu a aquests afectats, a les famílies, a les pròpies víctimes? Com els podríem donar veu com a societat i com a persones perquè tinguin els seus llocs?

Resposta: Doncs, bueno, de les dues maneres que t'he dit en la resposta anterior:

- A nivell polític, públic, governamental, donar aquests espais.
- A nivell social.

Hi ha moltes maneres. Donar, que això des de fa uns anys ha existit, amb el cas dels nens robats les possibilitats, de cercar, de facilitar la documentació, la cerca... Al final és una part de justícia, és que tinguis dret a buscar els teus familiars. Que si proves d'ADN, d'exhumació de fosses...

Després, fer memorials pot ser escriure, però també pot ser un monument, però també pot ser a nivell de societat civil i dels mitjans de comunicació, llibres, reportatges... Donar una veu, que aquesta gent no sigui a l'ombra, sinó que parli, que parli, que pugui parlar tot allò que tant com necessiti explicar la veritat.

La Repetició de la Història

Pregunta: Relacionat amb el que has dit abans, de qui no coneix la seva història, està condemnat a repetir-la, et preguntaria si creus que es poden repetir uns fets similars o com aquests. Per exemple, sabem què va passar a l'Argentina, aquest fet, també, però si creus que podria tornar a passar a qualsevol país o a Espanya.

Resposta: M'agradaria pensar que no, però si reviso la història de la humanitat... doncs penso que sí, que pot tornar a passar, perquè... Sembla que estem condemnats a repetir la història tot i conèixer-la, i això demostra quins partits polítics estan en auge a Europa ara que fa 100 anys de l'auge dels totalitarismes a Itàlia, Alemanya, una situació en molts casos comparable.

El que penso per això és, al mateix nivell, ara mateix, en les mateixes condicions que va haver-hi, crec que no seria tan fàcil o no amb una població tan nombrosa com va passar. Potser una persona molt desafavorida, molt marginada de la societat, molt exclosa, però amb figures com amb les que va passar, per exemple, amb els teus avis, no? Que podien ser gent humil o no, intel·lectual, però, bueno, gent normal, no?, que tenen la vida normal, perquè el sistema en aquell moment ho permetia, no?

De fet, ara no em penso que a ningú li podrien dir que la seva filla s'ha mort al part, i no...

Pregunta: Ni d'enterrar-la?

Resposta: Ni se sentin amb el dret d'enterrar-la, de recollir-la, si pensem ara en tot el tema del perinatal com està plantejat. Crec que hi ha coses que... No perquè no hi hagués intenció de la maldat, que continua havent-hi, sinó perquè el sistema jo crec que no ho facilitaria tant. Som més protegits, les coses.

Conscienciació Social

Pregunta: L'últim punt és com pot la societat prendre consciència sobre el tema. De quina manera pot una societat prendre consciència sobre aquest tema?

Resposta: No prenen consciència. Bé, sí que hi ha persones que tenen un interès, com tu ara, perquè t'ha tocat de prop, perquè podries haver vist una pel·li per casualitat. Però veus, caldria veure aquesta peli per casualitat o no, o a nivell educatiu, avui t'han portat a veure una pel·lícula, no? Les famílies, tot allò que eduquem, tots aquells actors educatius, però també amb la gent adulta, tot el que són mitjans de comunicació de masses, cinemes, escoles, instituts, universitats... Com tu deies, que tot el tema de les injustícies i la memòria sigui molt present.

La Recerca Bibliogràfica

Pregunta: Si creus que fer una recerca bibliogràfica qualitativa pot ajudar la forma d'investigar aquest fenomen.

Resposta: Sí, i tant, i tant. La recerca bibliogràfica, jo que he fet recerca, també he fet tants treballs de camp, com a recerca bibliogràfica trobo que és molt interessant, sobretot a nivell del marc teòric. Hi ha una tècnica que s'utilitza més a nivell acadèmic, que es diu estat de la qüestió, que no consistís només en una recerca

bibliogràfica, sinó en agafar un tema, els conceptes claus d'aquell tema o els aspectes bàsics de contrastar d'aquell tema, i buscar els principals autors que n'han parlat i fer unes altres qüestions, com fer un resum però posar-los a conversar. Aquest diu això i aquest diu això, veure quines discussions pot haver... I sí, sí, és molt interessant.

Jo sóc antropòloga i periodista, per tant, a mi la recerca únicament bibliogràfica se'm queda curta perquè m'agrada anar molt al terreny, m'agrada molt parlar amb les persones... Però mai he fet una recerca acadèmica sense la part bibliogràfica, és bàsica.

Casos Individuals i Comportament Social

Pregunta: Penúltima pregunta. Un cas o una sèrie de casos, per exemple, podríem posar el meu cas personal, del qual treballa el TR, pot reflectir el comportament de la societat respecte a aquest fenomen?

Resposta: A veure, si fos un cas, només, o dos, estariem parlant d'una anècdota. Però és que tu, justament, estàs estudiant un tema que no va ser anecdòtic, sinó que va ser sistèmic. No sé quina xifra és, però...

Pregunta: 300.000.

Resposta: 300.000... Què s'ha de dir? A Espanya, 300.000? No, en aquest cas, que no és un cas ni dos, estem parlant d'un tema sistèmic. Si tots els casos són similars, segueixen la mateixa estratègia o conducta, com per dir que d'un cas ja podem extrapolar o no, ho hauries de comparar diversos per veure si la gent que ho ha estudiat sí que ha trobat línies similars.

La Memòria Històrica i les Lleis Actuals

Pregunta: I última pregunta, de quina manera podria la memòria històrica, a les lleis que hi ha actual, ajudar més en aquests casos?

Resposta: Bé, sempre cal escoltar el que necessiten les víctimes. És molt important no donar només, això és una mica dur el que diré, però és el que he estudiat en aquests casos, no es pot donar només la veu de les víctimes, que les víctimes et construeixin les polítiques públiques o les lleis o els processos de pau, perquè evidentment pobres tenen una situació emocional, política i de víctima. Llavors calen experts que sàpiguen fer-ho i amb experiència en altres contextos, però sense la veu de les víctimes no hi ha res a fer, es necessita la seva veu i les seves propostes, això està claríssim.

I després recursos i ganes de veritat, que no sigui un maquillatge de "fem això, ho anunciem a Bomboiplatí i després no executem o no donem recursos per portar-ho a terme".

Moltes gràcies per haver vingut a aquesta entrevista, ha estat un plaer. I aquesta entrevista ha sigut feta el 19 de novembre del 2025. Gràcies a tu.

9.3 Documentació de la recerca

9.3.1 Diputació de Barcelona

Àrea de Presidència
Vicesecretaria
Oficina d'Arxiu i Gestió Documental
Carrer Mejía Lequerica, 1
Tel. 934 022 665

Núm. d'expedient: 2025/0041291

Benvolguda Sra. Garcia,

En relació amb la seva sol·licitud en data 4 de setembre de 2025 en la qual sol·licita a la Diputació de Barcelona informació sobre, cito textualment: "Documentació relativa del meu part produït el 2/08/1963 a la Clínica del Remei."

L'informem que l'Arxiu General de la Diputació de Barcelona no conserva informació referent a aquesta clínica i li suggerim contactar amb [l'Àrea de documentació clínica de la Clínica Nostra Senyora del Remei](#) per sol·licitar la seva història clínica d'obstetrícia.

Restem a la seva disposició.

9.3.2 Clínica del Remei.

----- Forwarded message -----

De: **archivo.reme** <archivo@clinicaremei.org>

Date: lun, 8 sept 2025 a las 12:56

Subject: RE: HISTORIAL CLINIC DE LA SRA. **CARMEN GARCIA** ARGUDO EL 2/8/1963

To: Alex Potras <alexpotras60@gmail.com>

Bona tarda.

En resposta a la seva sol·licitud relativa a l'obtenció de documentació clínica corresponent a l'any 1963, li informem que, després de la revisió de les dades aportades, des del Departament d'Arxius i Documentació no ens és possible oferir-li la documentació de la història clínica. Això es deu al fet que aquesta documentació ha superat el termini mínim legal establert per a la seva conservació, d'acord amb la normativa vigent en matèria d'arxiu i gestió de la història clínica.

Lamentem no poder atendre la seva sol·licitud.

ARCHIVO Y DOCUMENTACIÓN

C/ Escorial 148, 08024 Barcelona

T: 93 285 00 10

archivo@clinicaremei.org

CLÍNICA NOSTRA
SENYORA DEL REMEI

Grup Salut Remei

9.3.3 Cementiris de Barcelona

Serveis Jurídics <sjuridics@cbsa.cat>

para mí ▾

mar, 16 sept, 9:57

Benvolguda Sra. Parra,

En relació amb la vostra petició a la nostra pàgina web, i segons els nostres registres, el 06/08/1963 va ser inhumat un fetus femení de C. Garcia a la Fossa Comuna del **Cementiri** de Montjuïc.

Causà defunció el dia 3 i registrat el seu decés al Jutjat núm. 2 de la ciutat de Barcelona.

Restem a la vostra disposició per a qualsevol aclariment que necessiteu.

Atentament,

Macarena De Rosa

Règim Jurídic i Titularitat Funerària

Barcelona de Serveis Municipals, S.A.

Ajuntament de Barcelona

CL Mare de Deu del Port 56-58 08038 Barcelona

mderosa@cbsa.cat

www.cbsa.cat

← Responder

→ Reenviar

Serveis Jurídics <sjuridics@cbsa.cat>

para mí ▾

mar, 16 sept, 11:59

Benvolguda Sra. Parra,

Us informem que la fossa comuna del **cementiri** de Montjuïc es troba aproximadament situada al recinte del Fossar de la Pedrera. Allà tenen un espai per visitar i dipositar flors.

Una vegada inhumat un difunt en una fossa, és irrecuperable i no es pot exhumar. Per aquests motius, no s'ha pogut moure de la seva ubicació.

[Ruta Fossar de la Pedrera | Cementiris de Barcelona CBSA](#)

Atentament,

Macarena De Rosa

Règim Jurídic i Titularitat Funerària

Barcelona de Serveis Municipals, S.A.

Ajuntament de Barcelona

CL Mare de Deu del Port 56-58 08038 Barcelona

mderosa@cbsa.cat

www.cbsa.cat

Serveis Jurídics <sjuridics@cbsa.cat>

16 sept 2025, 13:40 ☆ 😊 ↩ ⋮

para mi ▼

Benvolguda Sra. Parra,

Amb les dades aportades en el nostre primer correu, podeu dirigir-vos al Registre Civil de Barcelona i sol·licitar un Certificat (Col·loquialment anomenat Lligall o *Legajo*) amb les dades de la mare de la criatura.

Atentament,

Macarena De Rosa
Règim Jurídic i Titularitat Funerària
Barcelona de Serveis Municipals, S.A.
Ajuntament de Barcelona

CL Mare de Deu del Port 56-58 08038 Barcelona
mderosa@cbsa.cat
www.cbsa.cat

9.3.4 Ministeri de Justícia

MINISTERIO
DE JUSTICIA

Solicitud de suministro de información administrativa por parte de personas afectadas por la sustracción de recién nacidos

1º Datos Generales:

- Datos de la persona afectada

Nombre: Judith	
Primer Apellido: PARRA	
Segundo Apellido: GARCIA	
D.N.I.: 46669767F	Fecha de nacimiento: 06/05/1970
Sexo: Mujer	Nacionalidad: ESPAÑA
Nº de afiliación de la Seguridad Social: 081024297636	
Nº de Tarjeta Sanitaria del Servicio de Salud: PAGA1700506003	
Servicio de Salud: SERVEI CATALA DE SALUT	

Medio preferente de comunicación o domicilio a efectos de comunicaciones:

Domicilio Correo electrónico

Dirección: JOSEP GASPA		Nº: 25	
Escalera:	Portal:	Piso: BAJOS	Letra: 2
Población: SANT FELIU LLOB.		Provincia: Barcelona	
Código Postal: 08980			
Correo electrónico: JUDITHPARRA1970@GMAIL.COM			
Teléfono 1: 628459400		Teléfono 2:	

- Datos del representante

Nombre:	
Primer Apellido:	
Segundo Apellido:	
D.N.I.:	

Judit Parra

MINISTERIO
DEL INTERIOR

Ministerio Justicia

DIRECCION GENERAL
DE LA POLICIA
POLICIA NACIONAL

Instructor: 078124

Atestado nº: 3038/25

Secretario:

Dependencia: CORNELLA

-- En Cornellà de Llobregat, siendo las 09 horas 43 minutos del día 17 de septiembre de 2025, ante la Instrucción arriba reseñada.

-- **COMPARECE:** En calidad de denunciante, quien mediante DNI nº 46669767F y número de soporte CBD130813, acredita ser Judith PARRA GARCIA, país de nacionalidad España, nacida en Barcelona, el día 06/05/1970, hija de Lazaro y Carmen, con domicilio en Carrer De Josep Gaspa, Nº 25, A, Bx 02, de Sant Feliu De Llobregat (Barcelona, España), teléfono 628459400, correo electrónico judithparra1970@gmail.com.

-- Que ha sido previamente informado/a de la obligación legal que tiene de decir la verdad (art.433 de L.E.Crim.), de la posible responsabilidad penal en la que puede incurrir en caso de acusar o imputar falsamente a una persona una infracción penal (art. 456 de C.P.), simular ser responsable o víctima de una infracción penal, denunciar una infracción penal falsa o inexistente (art.457 de C.P.), o faltar a la verdad en su testimonio (art.458 de C.P.).

-- Que una vez informado/a de lo anteriormente expuesto, **MANIFIESTA:**

-- Que denuncia los hechos, que se detallan a continuación, ocurridos entre las 00:00 horas, del día 02/08/1963 y las 00:00 horas, del día 02/08/1963, en Centro médico, Calle Escorial, Clínica REMEI, CP 08024, de Barcelona.

;Que su madre, Carmen Garcia Argudo, titular del D.N.I 38363585E, de 85 años en la actualidad, tuvo un parto natural el día 02/08/1963, en la clínica referida. Que se trató de una niña, y en teoría se ahogó en el parto con el cordón umbilical. Que su madre, recuerda habería visto con vida, moviendo las piernas. Que no tiene ningún dato, ni documentación, o informe médico, sobre la causa de fallecimiento, y el posible lugar de inhumación. Que acude ante esta Comisaría, como hermana biológica de la niña nacida, por si por parte de las autoridades competentes se pudiera instar algún tipo de información al respecto. Que aporta la siguiente documentación para que sea remitida al Servicio de Información a Afectados por la Posible Sustracción de Recién Nacidos del Ministerio de Justicia:

-Acta de Identificación y Autorización.

-Solicitud de suministro de información administrativa por parte de personas afectadas por la sustracción de recién nacidos.

-- Que no tiene nada más que manifestar por lo que una vez leída, firma la presente en prueba de conformidad, en unión del resto de personas intervinientes si las hubiere y de la Instrucción reseñada.

-- **CONSTE Y CERTIFICO.**

[Firma]

[Firma]

POLICIA
NACIONAL

MINISTERIO
DEL INTERIOR

DIRECCIÓN GENERAL DE LA POLICÍA

JEFATURA SUPERIOR DE POLICÍA
DE CATALUÑA

COMISARIA DE CORNELLA DE LLOBREGAT

ACTA DE IDENTIFICACIÓN Y AUTORIZACIÓN

Se extiende en CORNELLA DE LLOBREGAT (Barcelona), el
día 17 \ 09 \ 2025 en Grupo de Policía Judicial de la
Comisaría de Cornellá de Llobregat del Cuerpo Nacional
de Policía, por el Inspector con carné profesional 78.124 para hacer constar:

Que se ha presentado en dichas dependencias policiales quien mediante la exhibición
de Documento Nacional Identidad número 46669767F acredita ser y llamarse
JUDITH PARRA GARCIA, n/a en
BARCELONA, 08 Barcelona el día 06 \ 05 \ 1970, hijo de
LAZARO y CARMEN, y voluntariamente AUTORIZA al
Cuerpo Nacional de Policía para que remita al Servicio de Información a Afectados por
la Posible Sustracción de Recién Nacidos del Ministerio de Justicia los siguientes
documentos:

- Original de esta Acta de Identificación y Autorización, firmada por ella compareciente y por el funcionario y con el sello de esta dependencia.
- Original de la "Solicitud de suministro de información administrativa", firmado por ella compareciente, para la incorporación de sus datos en el Fichero al efecto, dependiente del Ministerio de Justicia.
- Original de la "Solicitud de suministro de información administrativa e inclusión del perfil genético", firmado por ella compareciente, para la incorporación de sus datos en los ficheros, dependientes del Ministerio de Justicia.
- Copia compulsada del Informe genético presentado por el ciudadano y elaborado por un Laboratorio privado.
- Copia compulsada de otros documentos presentados voluntariamente por el ciudadano, relativos al caso.

Esta Acta y la Solicitud que proceda, se adelantarán vía email al correo sustracción.recien.nacidos@mjusticia.es

Además, el Acta, la Solicitud y las copias compulsadas que procedan se remitirán, por correo ordinario, al Servicio de Información a Afectados por la Posible Sustracción de Recién Nacidos. Ministerio de Justicia. Calle La Bolsa, nº 8, 4º, 28012.Madrid.

Y para que conste firma la presente, en el lugar y fecha indicados, CONSTE Y CERTIFICO.

[Handwritten signatures]